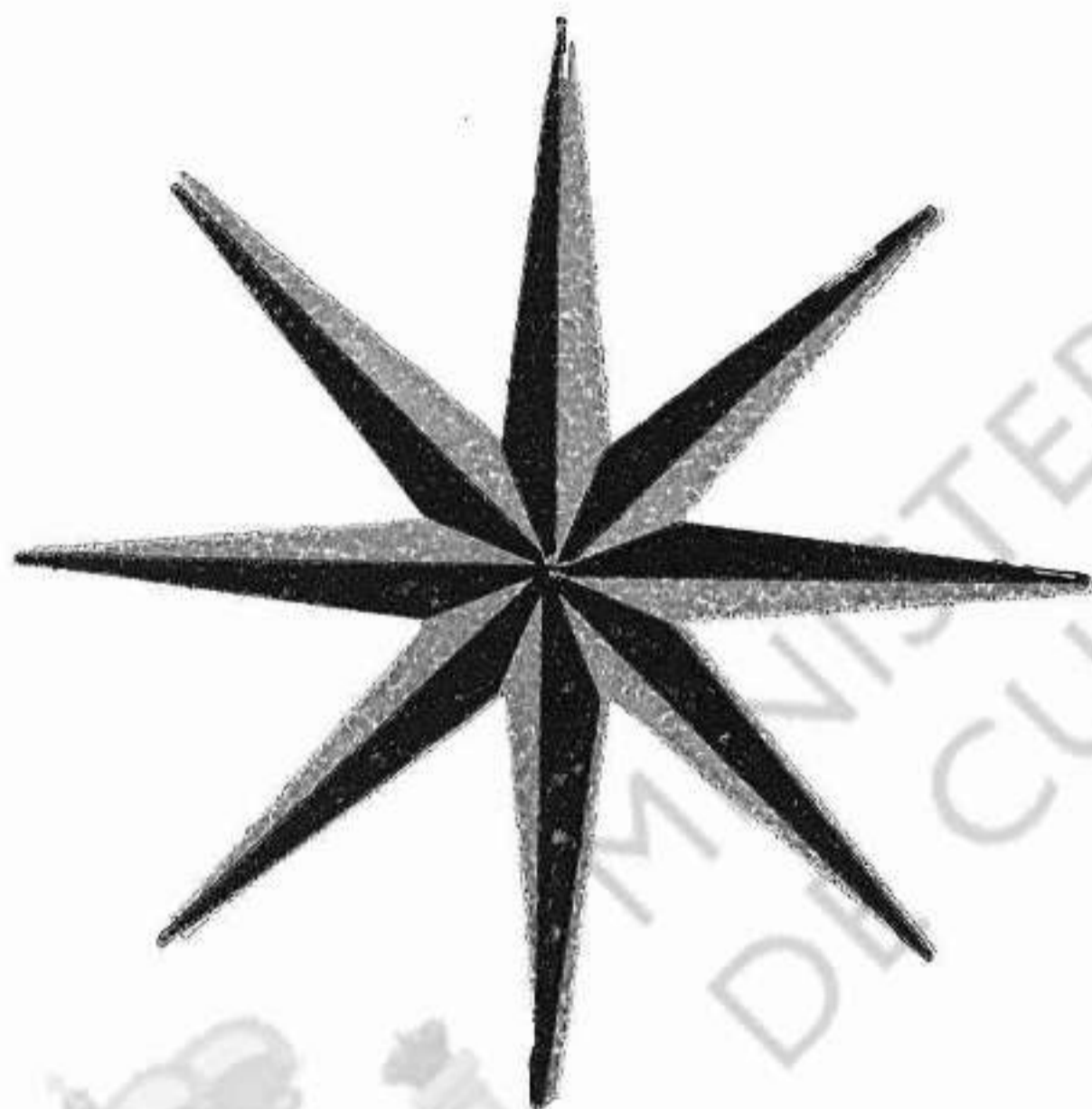

horitzons

nous

- ☆ *La palanca per a la conquesta del pervindre*
- ☆ *Com va neixer el PSUC.*
- ☆ *Raimon, art ? arenga ?*
- ☆ *Vietnam, càncer USA.*
- ☆ *Per una Universitat Democràtica.*

nous
moritzons

Director Gerente: F. DETRELL.

Redacción: PATRIOTISMO NO. 142, MEXICO 18, D. F.

Administración: CALLE CORREGGIO 32 BIS, CIUDAD DE LOS
DEPORTES, MEXICO 19, D. F.

PUBLICACION TRIMESTRAL

Declarada lícita su publicación en lo relativo a la cultura y la educación, según dictamen de la Secretaría de Educación Pública, comunicado en Oficio n° 581, de fecha 22 de agosto de 1962.

MINISTERIO
DE CULTURA

sumari

EDITORIAL

- Mirant cap al pervindre, 3
El gra i les males herbes, 5
L'aparició de "TELE-ESTEL", 8

EL PENSAMENT L'ACCIO

- La palanca per a la conquesta del pervindre, *Gregori Lòpez Raimundo*, 10
Balanç i perspectiva de la lluita estudiantívola, *A. Codina*, 16
La dona; ¿problema femení o problema social?, 24
Les Jornades de Barcelona
L'home a la defensiva; La Llei
Sobre la situació de les dones, *P. Bernat*

LA HISTORIA

- Com va neixer el PSUC, *Rafael Vidiella*, 31
Entorn d'un petit gran llibre, *R.V.*, 36
En el XXX Aniversari del PSUC, *Ramon Farrè*, 40

L'ART

- ¡Per molts anys, Mestre! *N. P.*, 43

HORITZONS DEL MON

- Raimon; Art? Arenga?, *Teresa P. Bertran*, 46
Vietnam, càncer USA, 50
Una nova fita en el floreixement de les nacions socialistes, *E. Vilaseca*, 54

DIALOGUEM

- Possibilitats d'un diàleg, *A. Carrion*, 60

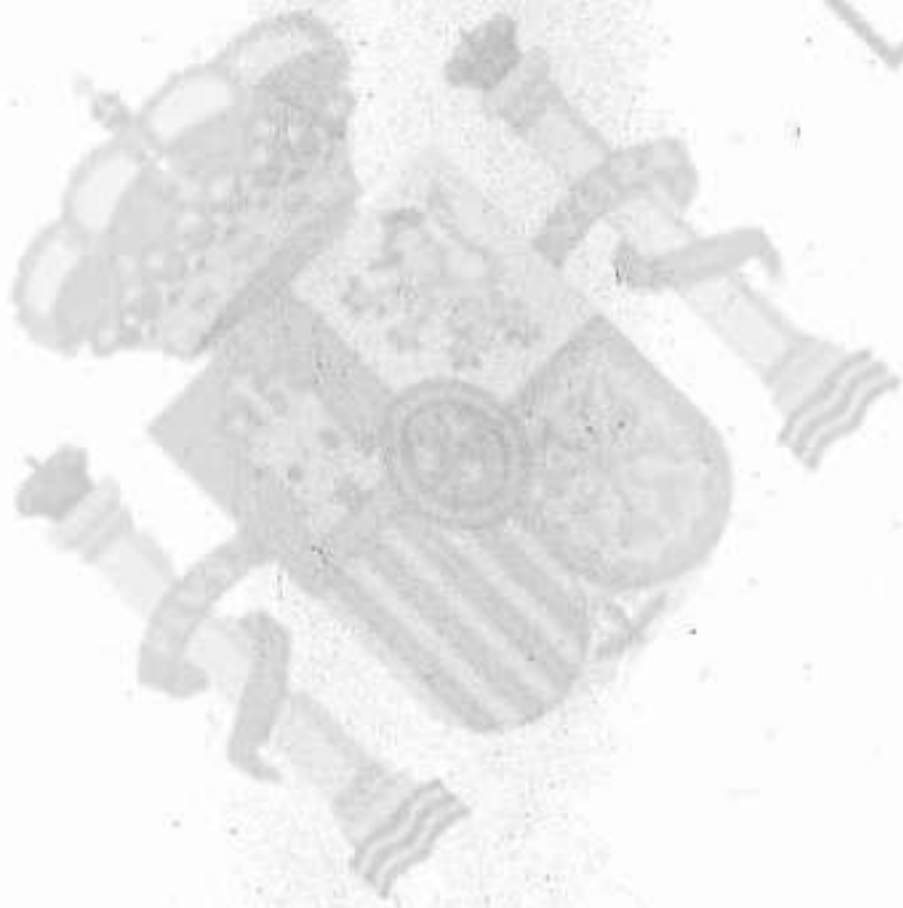
FULLS OBERTS

- "D'aquesta Terra", 63
"Història del Teatre Universal", 64
"Narracions", 65
"El Empleo", 65
"Promos", 66

DOCUMENTS

- Una Biografia de W. I. Lenin, 68
Declaració del PSUC, 71
Per una Universitat democràtica, 73
Declaració de la IV Reunió Coordinadora, 77
Carta dels sacerdots de Barcelona a Creix, 80

MINISTERIO
DE CULTURA

Al 30 anys del començament de la guerra civil.

**MIRANT CAP
AL PERVINDRE**

Tres lustres són un període de temps suficient per apreciar la consolidació d'un règim. En el cas d'Espanya, els trenta anys de la dictadura feixista de Franco serveixen per a comprovar el seu definitiu fracàs.

El poble espanyol està commemorant l'aniversari del començament de la guerra civil sota el signe del més ample i categòric antifranquisme. Només Franco i els ultres miren cap a un passat anacrònic que voldrien perpetuar.

La gran majoria d'aquells que van combatre fa ara trenta anys des de trinxeres oposades, com també les noves generacions que no van conèixer aquella contesa, coincideixen en que cal acabar per sempre amb les divisions i odis que va engendrar la guerra civil.

Les passades i recents lluites, el constant desenvolupament de la classe obrera, dels camperols, dels estudiants i intel·lectuals, mostren com és de decidida la marxa vers la democràcia. A mesura que les masses populars avancen, s'incorporen al camp de l'oposició forces que anteriorment van recolzar i confiaren en el règim franquista. Una part del clergat, la més avançada i preclara, es col·loca resoludament al costat de la lluita del poble. Entre els exemples polítics més significatius d'aquests darrers mesos s'hi troba la presa de posició dels carlistes a Montejurra i a Montserrat, així com la de l'Agrupació d'Antics Membres del Frente de Juventudes. Els crits de ¡Llibertats! ¡Sufragi universal! ¡Democràcia!, han substituït les consignes tradicionals d'aquestes forces.

Dir-se "demòcrata", "liberal", avui, és estar a l'hora d'Espanya.

Tot això ve a demostrar l'amplitud que pot adquirir, que està adquirint ja, el front de forces que es pronuncien per un règim de llibertats; confirma el triomf de la política de reconciliació nacional i que la guerra, tal com hem dit els comunistes, la va perdre Espanya i la va guanyar l'oligarquia monopolista terratinent. Mentre les forces sanes i responsables del poble es reagrupen, creixen i adquireixen caràcter autènticament nacional, el grup d'ultres va quedant-se cada vegada més isolat. Efectivament, com es senyala en una recent Declaració del Partit Comunista d'Espanya:

"...Fracassat, encongida cada vegada més la seva àrea d'influència, ... privat del suport de molts dels que en altre temps va assolir il·lusionar, el règim de dictadura camina cap a la seva inevitable desaparició, sense guerra civil, sense "passar comptes" ni "revenjes".

La descomposició de les estructures feixistes del règim i els canvis radicals que es produeixen en la correlació de forces a favor de transformacions democràtiques, són el resultat indiscutible de l'acció unida de les masses. El franquisme no s'esquerda per arts de bruixeria. Ni les estructures feixistes van desapareixent perquè a força d'anys els monstres es converteixin en aneglets.

A l'entranya de les grans i profundes transformacions a que assistim es troba la lluita magnífica dels treballadors, dels estudiants, dels camperols i intel·lectuals. Sense grans vagues i manifestacions, sense aquesta gran corrent d'oposició que guanya terreny dia a dia, les perspectives d'una solució democràtica no s'albirarien tan properes. Si des del cim d'aquests trenta anys podem mirar el pervindre amb esperança raonada, s'ha de proclamar ben alt que és degut en primer lloc a la lluita heròica i sostinguda de la classe obrera i de les masses populars.

El convenciment de que això s'acaba no ofereix dubtes. Tant és així que en les mateixes esferes governamentals es remenen febrilment les "solucions" continuistes a fi i efecte d'evitar que el desenllaç sigui favorable a les forces democràtiques. Es parla de "lleis fonamentals", de "Referèndums", de "monarquia"... La monarquia, o qualsevol altra forma de govern establerta per Franco, seria en essència una continuació de l'actual, i el poble ho rebutja. No es pot parlar de referèndum o de qualsevol altra consulta al poble organitzada per l'actual règim, doncs aquest manca d'autoritat per a fer-la. Abans de cridar al poble a una consulta cal restablir les llibertats democràtiques, es a dir; cal acabar amb la dictadura i fer que un Govern provisional, sortit de l'acord de les forces antifranquistes, previ restabliment d'aquelles llibertats democràtiques i la promulgació de l'Amnistia, demani al poble que es pronunciï, mitjançant el sufragi niversal, sobre el règim que prefereix.

Una autèntica democràcia no pot gestar-se en el cos putrefacte de la dictadura. La llibertat ha d'ésser portada per aquell que de debò l'anhela i lluita per ella. La imposarà el poble, unit, al carrer, amb la seva força, amb el seu cabal d'energia revolucionària, escombrant sense vacil·lacions el règim franquista.

Per això la tasca que prima per damunt de totes és la d'eleva i desenrotllar encara més l'acció de les masses. La vaga nacional és un objectiu perfectament real tenint en compte l'amplària de les forces que en aquests darrers mesos, d'una o altra manera, s'enfronten amb la dictadura.

No és pecar d'excessiu optimisme preveure que en un moment propici, la vaga general política de la classe obrera, que coincideixi amb importants moviments vaguístics al camp, a les universitats, que compti amb el suport i la participació dels més diversos sectors socials, pugui acabar amb la dictadura de Franco.. Si uns quants milers d'obriers en vaga o un moviment estudiantil són capaços de provocar crisis, destitucions, el nerviosisme dels ministres, neutralitzar a policies, obtenir l'adhesió de milers de personalitats i conseguir que hi hagin fins manifestacions de sacerdots, hom es pot preguntar: ¿Què passarà el dia que a Madrid, Barcelona, Bilbao, Sevilla, Astúries i altres ciutats i províncies, surtin al carrer centenars de milers de persones? Els comunistes estem convençuts de que aqueix dia el règim no podria fer front a l'assalt popular. Per això té tota la raó el Partit Comunista d'Espanya quan diu:

"...Aquesta perspectiva cal preparar-la en tots el terrenys. El moviment de masses dels obrers i dels estudiants, creixent, ampliant-se; perllongat per moviments semblants al camp i en altres sectors antimonopolistes, és la cosa essencial. Però a la vegada urgeix que les forces polítiques que es pronuncien per la llibertat es posin d'acord sobre una alternativa que s'oposi al franquisme, un programa mínim —el Partit Comunista ha expressat en altres ocasions el seu judici sobre allò que aqueix programa hauria de contenir— i un òrgan representatiu i unitari, preparat per assumir les funcions governamentals provisionals, fins que el poble es pronunciï en eleccions lliures."

EL GRA I LES MALES HERBES

Entre els episodis de cert relleu de l'acció política de masses contra la dictadura del General Franco, segurament que la història recollirà la manifestació de sacerdots de Barcelona que el dia 11 de maig commovia l'opinió pública nacional i internacional.

¿Què passa, es preguntava molta gent, que els capellans manifesten i el règim de Franco, suara qualificat de "fill predilecte" per l'Església, descarrega damunt de les seves espatlles les porres dels policies?

Aquella acció, la violència amb que va ésser reprimada, la fúria que va despertar en els ultres del règim, l'onada d'indignació i les múltiples manifestacions en solidaritat envers els sacerdots agredits que es van produir, són mostres expressives dels canvis que s'operen en el nostre país. I també un reflexe de la pugna a través de la qual s'opera el procés d'adaptació —"aggiornamento"— de l'Església espanyola, dins la qual hom no pot deixar de veure, en el marc de l'acció popular per les llibertats democràtiques, com es destria, usant una metàfora evangèlica, el gra de les males herbes.

Efectivament, la manifestació del 11 de maig, que era una protesta contra els procediments terroristes de repressió, és, a la vegada, un episodi punyent de la crisi d'adaptació de l'Església que, al nostre país adquireix manifestacions particularment agudes a causa del marc polític i social en que es desenrotlla. I ho destaquem doncs aquest incident i les seves derivacions ha fet correr prou tinta per a demostrar amb particular vigor que, per al moviment catòlic progressista espanyol concretament, la lluita contra les barreres integristes que s'obstinen en mantenir l'Església en el colapse immobilista és, al mateix temps i necessàriament, acció en el terreny polític i social (i no una acció qualsevol sinó una acció democràtica precisament) i, avui, una lluita conscient contra la dictadura franquista i els seus suports.

Que això es compren així per un nombre cada dia més crescut de catòlics, religiosos i laics, ho demostra llur incorporació de més en més coordinada i activa a l'acció de les forces democràtiques contra el poder de l'oligarquia financera i terratinent. I, ho hem dit altres vegades, la incorporació d'un moviment catòlic de signe democràtic al vano de forces polítiques espanyoles és un element important pel present i pel futur del nostre poble.

Això no és una simple afirmació; els fets són prou eloquents: Citem, només, com aquesta incorporació ha fet possible que un convent de caputxins fós la seu de l'Assamblea Constituent del Sindicat Democràtic dels estudiants de Barcelona, i que les Comissions obreres de Barcelona celebressin les seves assemblees a Sant Medir ahir i que moltes d'elles puguin reunir-se avui, quan la CNS refusa —i és ben sevint el cas!— les sales sindicals, en altres locals sovint dependents d'institucions catòliques.

Que vint-i-dues institucions d'apostolat seglar es solidaritzin amb els sacer-

dots de la manifestació del 11 de maig; que trenta-dos sacerdots signin una carta de protesta a les autoritats vaticanes per l'atribució a l'ex-Governador Ibañez Freire de l'Ordre del Sant Sepulcre; que quatre sacerdots de Lleida denunciïn amb hombría i públicament les usureres especulacions del bisbat i canonges amb les terres de les quals són beneficiaris; que personalitats catòliques, sacerdots, dirigents de moviments de l'Església figurin entre els actors de l'acció universitària, intel·lectual, en la defensa d'obriers repressaliats o recolzant l'acció de les comissions de treballadors, tot això significa, i així ho valorem, a més d'una positiva contribució a la lluita contra la dictadura, la clau que ajuda a obrir prometedores vies de diàleg i perspectives de constructiva col·laboració del pervindre democràtic dels pobles d'Espanya.

Es oportú contrastar actituds com les senyalades amb aquelles que adopten les jerarquies superiors de l'Església: El bisbe de Barcelona intenta negar-se a rebre la protesta dels sacerdots que acudeixen en massa i àdhuc la coacciona a través de notes de premsa; es confabula amb el Governador Ibañez Freire; la Conferència Episcopal condemna... als sacerdots agredits! Ja abans, ni Mnsr. Modrego ni les Jerarquies nacionals no havien sortit al pas ni condemnat explícita i senyaladament als porristes agressors de sacerdots i autors de destruccions contra locals d'institucions catòliques: L'Església oficial aprofita encara totes les ocasions que pot per a seguir patrocinant la dictadura, com n'ha donat exemple lamentable Manuel, bisbe de Tortosa, recentment, o per a mantenir escandalosos privilegis com és el cas de les terres dels canonges de Lleida; Mnsr. Morcillo prohibeix rigurosament la celebració d'una conferència de catòlics perquè aquesta es proposa discutir de reformes de l'Església, de separació d'aquesta i de l'Estat, de renúncia als privilegis de que disfruta sota el franquisme... Contrastant amb la voluntat de mil maneres expressada per la gran massa de catòlics, l'Església oficial posa obstacles al trànsit pacífic dels pobles d'Espanya cap a la democràcia, segueix manifestant-se com un suport del règim avorrit pel poble.

Greu entre totes les coses que hom no pot deixar de criticar a la Jerarquia eclesiàstica espanyola és la seva actitud davant del problema de la necessitat de donar per cancel·lada la guerra civil, d'acabar definitivament amb les seves seqüeles: Obstinada i fent prova del més tossut immobilisme, la Jerarquia espanyola es nega a intervenir per a fer que sigui proclamada una amnistia per a totes les causes polítiques de la guerra i derivades d'ella posteriorment. Ni tan sols les repetides crides fetes en ocasió del trenta aniversari del començament de la guerra han trobat fins ara ressó en les seves orelles. Donada la seva posició dins l'Estat espanyol, la responsabilitat que amb aquesta actitud contreu és greu, cal repetir-ho.

El contrast entre la part que pren el moviment catòlic progressista en la lluita contra la dictadura i la que prenen la gran majoria dels Jerarques de l'Església junt a nuclis que es reclamen del catolicisme i constitueixen els sectors més reaccionaris de la política espanyola, no farà sinó aguditzar-se amb el pas del temps, n'estem segurs, com estem segurs de que aquest contrast serà cada vegada més favorable als primers.

Hi ho serà tant més com més es fongui l'acció dels catòlics, en tant que tals, amb l'acció popular de masses. Problemes com les reivindicacions de la classe obrera —salari mínim suficient, escala mòbil, llibertat sindical, etc.—, o les dels universitaris —Reforma Democràtica de la Universitat, Sindicat Democràtic, anul·lació de totes les sancions, etc.— les dels intel·lectuals, pagesos,

empleats, el problema nacional a Catalunya, Euskadi i Galícia..., no estan al marge de la problemàtica de l'adaptació de l'Església al nostre país.

El Papa Pau VI, que al nostre entendre no peca precisament de precipitació en matèria d'aggiornamento, declarava en un discurs a Frascati, d'això ja fa tres anys:

"...Es necessari actuar immediatament (...). Aquest imperatiu d'actuar avui immediatament és imposat per les necessitats, que són veritablement grans, precisament pel qui sap mirar. Ningú diu al qui té fam; vine demà o demà passat (...). Cal treballar avui perquè demà seria tard. Els temps són greus i sense que calgui proclamar-ho amb solemnitat, poden revelar-se com a decisius ("Osservatore Romano", 23-9-63)."

Tant de bò que aquesta necessitat d'actuar immediatament segueixi obrint-se via, a despit de les resistències que volen frenar-la, en la consciència de les masses catòliques del nostre poble.

MINISTERIO
DE CULTURA

L'APARICIO DE "TELE-ESTEL"

El proppassat 22 de juliol va veure la llum el número 1 de "TELE-ESTEL", primera publicació periòdica en llengua catalana autoritzada per les autoritats franquistes (*).

La revista és completament innòcua —almenys el seus primers números— i sense cap interès per a qualsevol lector preocupat pels problemes del seu país i del món.

Nogensmenys, la seva aparició constitueix un aconteixement important per a Catalunya.

El General Franco i tots quants amb ell es van sublevar el 1936 es proposaven suprimir per la violència les institucions, la llengua i les altres peculiaritats nacionals del nostre poble. "Antes una España roja que una España rota", havia dit i escrit José Antònio Primo de Rivera per tal d'expressar que la Falange donava preferència a la lluita contra les llibertats nacionals de Catalunya. I una vegada començada la contesa, els franquistes motejaren de "rojo-separatistas" a tots els defensors de la República.

Fidels als seus postulats, els vencedors entraren a sac a Catalunya i s'escarrasaren per tal de liquidar les institucions, entitats, i persones representatives del nostre poble. Va ésser prohibida rigorosament tota publicació en llengua catalana i fins i tot l'idioma parlat va ésser objecte de mofa i de persecucions, que es reflectien gràficament en l'expressió "Hable usted en cristiano", que els franquistes proferien tantost escoltaven parlar en català.

Però el poble va resistir, es va mantenir fidel a les seves peculiaritats i tradicions, i a despit dels perils i dificultats va anar imposant paulatinament el dret a parlar i escriure en la seva pròpia llengua. A la llarga, la tenacitat popular va resultar més forta que el feixisme, el qual es va veure obligat a substituir la seva vella política obertament anticatalana per una altra més subtil i hipòcrita, d'afalag verbal a Catalunya i a les coses catalanes, i de concessions als grans oligarques financers catalans que sostenen a la dictadura.

La sortida de "TELE-ESTEL" és una d'aquestes concessions governamentals als "quislings" catalans que fan de Catalunya una moneda de canvi al servei de llurs ambicions de classe; és també però una victòria de la lluita pel respecte als drets nacionals del nostre poble.

Comentant aquests problemes, en una reunió celebrada pel setembre del 1964, el dirigent del PSU de Catalunya Gregori Lòpez Raimundo s'expressà així:

"...Seguint la línia d'entregar a l'oligarquia catalana el terreny que es veu obligat a abandonar, el Govern ha autoritzat recentment l'aparició d'un nou diari a Barcelona, que dirigiran els desacreditats escriptors franquistes Ignacio

(*) La revista "SERRA D'OR" va sortir sense autorització governativa gràcies als privilegis que l'Església té sota el franquisme.

Agustí i Carlos Sentis, i que —segons es diu— publicarà un suplement literari setmanal en llengua catalana. També es rumoreja que pròximament apareixeran dues revistes en català, que treurien "Editorial Destino" i "El Correo Catalán".

Si aquests rumors es confirmen; si aquestes noves publicacions en llengua catalana arriben a apareixer, no serà degut al zel que en aqueixa obra hagin posat els Agustí, Sentís i altres personatges de la mateixa índole. Serà degut als esforços que des de 1939 venim desplegant els comunistes i altres antifranquistes. Serà degut a l'aparició tot al llarg d'aqueixos anys del nostre modest "TREBALL" i altres fulles clandestines; a la difusió aconseguida darrerament per "SERRA D'OR"; a la multiplicació de les publicacions bilingües; a l'expansió del llibre en català; a l'esforç d'aquells que han aconseguit trencar en la pràctica una bona part de les restriccions imposades pel Govern a la llengua i la cultura catalanes. Es tractarà, doncs, d'un nou resultat de la lluita del poble.

Aquestes revistes catalanes, si arriben a sortir, poden ser una nova esquerra en el mur que el feixisme va interposar al desenrotllament de la cultura catalana. A condició, està clar, de que els escriptors que siguin cridats a col·laborar en elles no es dobleguin al criteri dels Agustí que pugui haver-hi al front de les mateixes i de que utilitzin les seves pàgines per a lluitar per la llibertat completa de la llengua catalana. A condició de que les publicacions catalanes ja existents, com "SERRA D'OR", no s'adaptin a la política de "liberalització" i segueixin avançant en una direcció democràtica.

L'esforç principal dels intel·lectuals catalans, surtin on no surtin aquestes revistes, ha d'ésser dirigit a impulsar encara més la publicació de butlletins i revistes bilingües o íntegrament en català que expressin obertament els sentiments i aspiracions democràtiques del poble de Catalunya; a desenrotllar l'organització de l'ensenyança del català, els cicles de conferències i les representacions teatrals en llengua catalana; a multiplicar els festivals de la Nova Cançó i altres activitats folklòriques; a aconseguir que tot aquest moviment serveixi, cada vegada més obertament, a la lluita per les llibertats polítiques i socials del poble de Catalunya."

"NOUS HORIZONS" comparteix enterament aquesta apreciació, que reproduïm com expressió del nostre judici sobre la sortida de "TELE-ESTEL".

Gregori Lòpez Raimundo**LA PALANCA PER
A LA CONQUESTA
DEL PERVINDRE***En el XXX Aniversari de la fundació del PSU de Catalunya.*

Quan s'enjudicien les causes del desenllaç de la guerra civil espanyola, s'afirma amb freqüència que d'haver existit a Catalunya, pel juliol del 1936, un P.S.U. amb la força i influència que tenia aleshores l'anarquisme entre la classe obrera catalana, la sublevació feixista haguès estat aixafada en unes setmanes.

Al nostre entendre, aquest judici peca d'unilateralitat doncs no valora degudament la influència decisiva dels factors internacionals en l'origen i desenvolupament de la contesa. Contè, no gensmenys, un just reconeixement dels mèrits del PSU i d'altres fenòmens reals, dignes de tenir en compte, com per exemple:

- a) Que la classe obrera espanyola era ja el 1936 el baluart decisiu de la democràcia.
- b) Que la classe obrera catalana —pel seu nombre, la seva organització i la seva tradició revolucionària— tenia ja aleshores un pes fonamental en el conjunt de la classe obrera espanyola.
- c) Que la influència de l'anarquisme frustra la lluita de la classe obrera i condueix aquesta a la derrota.
- d) Que per tal de triomfar, la classe obrera necessita ésser dirigida per un partit marxista-leninista.

Factors que no dóna lloc a examinar aquí, van determinar que, des de la seva primera infància, la classe obrera de Catalunya —nucli principal del proletariat espanyol— caiguès sota la influència de l'anarquisme. Això tinguè com a conseqüència que, a despit de la combativitat mostrada per nombrosos dirigents i lluitadors anarquistes, fossin frustrats una i altra vegada, durant més de mig segle, els grans combats de classe lliurats pels treballadors catalans.

En esclatar la guerra civil espanyola, els anarquistes seguien conservant llur domini sobre la C.N.T., sindicat decisivament majoritari dels treballadors catalans. Els sindicats de la U.G.T. —influits per comunistes i socialistes— sumaven només uns quants milers d'afiliats el 1936, i eren pràcticament inexistents en les branques industrials més decisives.

La influència de l'anarquisme es va traduir en la primera època de la guerra en un domini gairebé absolut del poder per part de la CNT-FAI, que controlava plenament el carrer i els ressorts de la vida econòmica, política i social de Catalunya. Però una vegada més, tal com succeí el 1873, el 1909 i el 1917, els anarquistes no van saber canalitzar les energies revolucionàries dels treballadors vers els objectius que podien decidir la consolidació i el desenrotllament dels avanços del proletariat cap a les seves fites històriques.

La victòria sobre els sublevats en els carrers de Barcelona el 19 de juliol del 1936 va despertar un entusiasme gegantesc, no solament entre la classe obrera sinó així mateix en àmplies capes populars. S'explica, doncs, que hi hagi qui pensi que, d'haver tingut una direcció encertada, els treballadors de Catalunya, recolzant en les forces militars i d'ordre públic que es van mantenir fidels a la República, haguessin pogut crear una força militar capaç de marxar ràpidament sobre Saragossa i d'establir comunicació amb el País Basc a través d'una franja al sud dels Pireneus, cosa que haguès provocat segurament una prompta derrota dels militars feixistes.

Però els dirigents anarquistes van disoldre les unitats militars lleials, van reduir a llurs casernes a les forces d'ordre públic i es van pronunciar per « l'organització de la indisciplina », es a dir, contra tot intent d'organització centralitzada que poguès donar idea de Govern, doncs ells estaven per l'imperi de l'anarquia.

La sublevació feixista i la incapacitat de l'anarquisme per encarrilar positivament les energies revolucionàries dels treballadors van precipitar el procés d'unificació iniciat el 1935 entre el Partit Comunista de Catalunya, la Federació Catalana del Partido Socialista Obrero Español, el Partit Català Proletari i la Unió Socialista de Catalunya, els dirigents dels quals partits van acordar constituir el PSU de Catalunya el dia 23 de juliol del 1936.

En el curs de la guerra, en la lluita per tal d'imposar una direcció racional a l'aportació de Catalunya a la contesa, el PSU es va anar convertint en una força poderosa que, recolzant en la UGT, la Unió de Rabassaires, les Joventuts Socialistes Unificades i altres organitzacions de masses, arrabassà a l'anarquisme l'hegemonia que detentava i va sentar les bases per a que el marxisme-leninisme es convertís en l'avenir en la ideologia dominant entre els treballadors de Catalunya.

La derrota i la repressió van precipitar la descomposició de l'anarquisme. Els intents que feren alguns dels seus dirigents per organitzar la CNT en la clandestinitat resultaren fallats, doncs no trobaren cap ressó en els antics cenetistes, i encara menys entre la joventut, que es va mostrar impermeable a la propaganda anarquista.

Tocant al falangisme, és sabut que no va aconseguir mai penetrar entre els treballadors de Catalunya i que va haver de muntar els seus « tinglados » *sindicals* recolzant en elements aventurers, estranys a la classe obrera.

La influència del comunisme i del PSU es va consolidar i estendre malgrat el triomf de la dictadura.

Cert que en els anys immediatament posteriors a la victòria militar franquista, la repressió va delmar terriblement les seves files. Però la tenacitat i l'heroïsmes dels seus quadres, molts dels quals van caure davant dels escamots d'execució, van assegurar una presència continuada del PSU entre la classe obrera i el poble de Catalunya, estimulant-los a l'acció i encapçalant les seves lluites. Per altra banda, les victòries de la URSS sobre l'hitlerisme, l'expansió del camp del socialisme i el creixement del moviment comunista internacional van contribuir a inclinar a la joventut vers el Partit Socialista Unificat de Catalunya, que s'ha rejuenit constantment durant aquests anys.

Els buids que la derrota, la repressió i l'acció del temps produïren en les seves files, foren coberts per joves nascuts a la vida política després de la guerra, que constitueixen avui la gran majoria dels militants i dirigents de les organitzacions clandestines del PSU.

Pot afirmar-se, doncs, que el dia —proper ja— en que siguin recuperades les llibertats democràtiques, el PSU apareixerà com l'organització política fonamental del proletariat i del poble catalans; com la garantia de que, en el pervindre, no tornaran a frustrar-se els esforços i les lluites revolucionàries dels treballadors de Catalunya, els quals, guiats pel seu Partit marxista-leninista, avançaran amb pas ferm cap a la conquesta de llurs aspiracions polítiques i socials.

**

El PSU es va organitzar d'acord amb les normes peculiars als partits comunistes i va adoptar com a carta programàtica les resolucions del VII Congrés de la Internacional Comunista.

Des de la seva fundació, el PSU es va proposar ésser, —tal i com diuen els seus Estatuts—; « *...la unió voluntària i combatent, basada en la ideologia marxista-leninista, dels lluitadors avançats de la classe obrera, dels camperols, del intel·lectuals, de tots els treballadors de Catalunya...* », per a la lluita « *...pel derrocament del règim dels capitalistes i terratinents, per la transformació socialista de la societat, pel Comunisme...* »

Però el 1936 aquests postulats expressaven més un propòsit que una realitat, doncs el PSU no era, en fundar-se, un veritable partit comunista. En aquella època, només una petita minoria dels membres del PSU tenien una formació marxista-leninista. Els organismes de direcció del Partit unificat es van constituir amb els líders més coneguts dels quatre partits que van donar-li origen, molts dels quals tenien arrelades conviccions social-demòcrates o nacionalistes. Era d'esperar, doncs, que el procés de transformació del PSU en un autèntic partit comunista resultés lent i difícil i que alguns dels seus fundadors no arribessin mai a assimilar els principis del marxisme-leninisme.

L'afluència de nous militants (en pocs mesos el PSU va passar de 6.000 a 60.000 afiliats) i l'entusiasme revolucionari existent a Catalunya durant els primers mesos de la guerra, van eclipsar durant algun temps les divergències ideològiques existents entre els fundadors del PSU. Però en agravar-se la situació als fronts i apareixer incert el

resultat final de la guerra, alguns dirigents del Partit començaren a vacil·lar i a defensar més o menys obertament les seves velles concepcions social-demòcrates i nacionalistes. La derrota i l'exili agreujaren el mal i aquells dirigents hagueren d'ésser expulsats de les files del Partit per la seva activitat fraccional, dirigida a apartar el PSU del camí del leninisme.

Els anys que van seguir a la derrota foren decisius per a la maduració revolucionària del PSU. El terror feixista va constituir un tràgic però eficaç factor de depuració del Partit, les organitzacions del qual es van reconstruir en la clandestinitat amb els militants més fermes i abnegats que eren, generalment, els de major formació comunista. En aquells anys, centenars de militants del PSU van conviure amb militants del Partit Comunista d'Espanya, més veterans i experimentats, dins les presons espanyoles, en els camps de concentració de França i Alemanya, a les guerrilles franceses i soviètiques i en el treball polític comú a l'exili, adquirint una sòlida educació internacionalista.

Episodi postrer del procés de maduració comunista del PSU fou l'expulsió de Joan Comorera.

Comorera era un polític nacionalista, de tendències socialistes, amb una gran ambició personal. En proclamar-se la República el 1931, va tornar a Catalunya des de l'Argentina, on estava exiliat, i es va fer càrrec de la Secretaria General de la Unió Socialista de Catalunya, creada anys abans per un grup d'intel·lectuals nacionalistes que es van separar del Partit Socialista Obrer espanyol. La U.S.C. no era un partit revolucionari, sinó una associació petit-burguesa que durant la República va actuar com apèndix d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Comorera va percebre el gran impuls unitari i d'apropament al marxisme que en aquella època fermentava en importants sectors obrers, en el qual va veure la clau per arribar a jugar l'important paper personal que ambicionava. D'ací que des de la presó (on va estar des d'octubre del 1934 fins el triomf electoral del 16 de febrer del 1936) recolzès decididament la participació de la USC en el Comitè d'Enllaç dels quatre partits que va preparar la constitució del PSU.

Independentment dels mòbils que el guessin, és un fet que Comorera va contribuir positivament a la creació del PSU, la qual cosa explica —junt al prestigi assolit durant la seva estança a la presó— que fós elegit Secretari General del mateix. Durant els primers mesos de la guerra Comorera va defensar enèrgicament la justa política del PSU, ajudant al ràpid creixement d'aquest. La seva tasca fou també meritòria durant els anys de la Segona Guerra Mundial, quan encapçalà el treball de depuració del Partit.

Contràriament, en altres períodes, concretament en els darrers mesos de la nostra guerra i els primers mesos de l'exili, Comorera fou el principal defensor de les posicions nacionalistes en el si del PSU. I, finalment, quan la guerra freda contra la URSS va arribar al seu punt més tens i es va allunyar de nou la perspectiva d'un canvi democràtic en el nostre país, Comorera va intentar un cop dictatorial dirigit a transformar el PSU en un Partit petit-burgès sotmès a la seva voluntat personal. Pel setembre del 1949, Comorera va decidir la destitució dels altres membres del Secretariat, va nomenar per compte propi un nou Comitè Executiu es va incautar del periòdic i dels fons del PSU i va trencar amb el Partit Comunista d'Espanya.

Les organitzacions del PSU, unides entorn al Secretariat, van condemnar unànimement la conducta de Comorera el qual, al negar-se a discutir la seva actitud en el sí del Partit, fou expulsat d'ell.

Després de l'expulsió de Comorera, la vida i l'activitat del PSU, tenint en compte les limitacions que imposa una clandestinitat com la que sofreix, concorden plenament amb la seva condició del Partit dels comunistes catalans. La liquidació dels residus nacionalistes i socialdemòcrates en el si del PSU va accentuar a l'ensens el caràcter proletari i el caràcter nacional d'aquest i no va tardar en reflectir-se en un creixement de la seva influència i de la seva organització, no solament entre els obrers i els camperols, sinó també entre els estudiants i intel·lectuals i entre les capes mitjes en general.

L'expulsió de Comorera va acabar dins el PSU amb les pràctiques que després s'han denominat «culte a la personalitat», va donar pas al mètode de la direcció col·lectiva i va posar proa cap a la normalització de la vida interna del Partit, que cristal·litzà en la celebració del seu I Congrés.

Pot afirmar-se que el I Congrés tancà el procés que ha fet del PSU un partit de nou tipus, el Partit dels comunistes catalans. Els dirigents veterans que asseguraren

la continuïtat de la vida del Partit, amb Josep Moix i Rafael Vidiella al cap, i els nous quadres sorgits en la clandestinitat, van trobar-se en el I Congrés penetrats d'una mateixa fe en les idees immortals del marxisme-leninisme i d'una mateixa voluntat d'assegurar que el PSU compleixi la seva missió d'avantguarda de la classe obrera i del poble de Catalunya en la lluita per la democràcia i el socialisme.

**

Els llaços que des de la seva neixença uneixen el PSU amb el Partit Comunista d'Espanya es van reforçar encara més després del I Congrés del PSU i, en l'actualitat, ambdós actuen com si constituïssin un sol i mateix Partit.

Les lleis de la lluita revolucionària del proletariat exposades per Lenin, revalidades posteriorment per l'experiència internacional, reclamen que en cada Estat hi hagi un sol Partit Comunista. Aquest principi és vàlid per a tots els Estats, inclosos els de caràcter multinacional com el nostre.

Com és sabut, el control del poder és el problema cardinal de la revolució. En la societat dividida en classes, la classe dominant exerceix la seva dictadura sobre les altres classes recolzant en l'Estat.

Front al poder de l'Estat capitalista, la classe obrera d'aqueix Estat constitueix una única i mateixa classe cridada a encapçalar una mateixa i única revolució, per la qual cosa necessita estar dirigida per un mateix i únic partit marxista-leninista.

A Espanya, el poder de l'Estat està en mans de l'oligarquia monopolista que és, en gran mesura, el resultat de la fusió de la noblesa terratinent de Castella amb la gran burgesia d'Euskadi i Catalunya. Retallar, fins anular-lo, el poder omnímode d'aqueixa oligarquia per substituir-lo per un poder basat en les distintes classes i capes antimonopolistes dels pobles d'Espanya constitueix, a la vegada que l'interès comú d'aquestes classes i capes, l'objectiu immediat fonamental del proletariat en la seva lluita pel socialisme.

La naturalesa de les estructures econòmiques-socials i de les relacions de classe en l'Estat espanyol determinen que la lluita de tot el poble per a privar a l'oligarquia del monopoli del poder polític, que aquesta exerceix a través de la dictadura franquista, formi part de la lluita del proletariat per tal d'obrir un procés revolucionari en el curs del qual seran conquistades les llibertats democràtiques i nacionals a les quals aspiren els pobles d'Espanya i s'operaran les transformacions econòmiques-socials que portaran el país fins a les portes del socialisme.

Les diferents etapes de la revolució espanyola fins el Socialisme només poden imaginar-se com un procés únic, extensiu a la totalitat de les terres de l'Estat espanyol. D'ací que el partit proletari de l'Estat espanyol necessiti ésser un, que el Partit Comunista d'Espanya i el Partit Socialista Unificat de Catalunya treballin ja com si fossin un i es proposin ésser-ho, no solament de fet sinó també de dret en l'avenir.

Aquesta perspectiva es dibuixava ja, quan es va constituir el PSU, lligada a la fusió del PCE i del PSOE (Partit Socialista Obrer Espanyol) en un partit únic —al qual, si s'hagués creat, s'hauria incorporat també el PSU—, fusió a la qual es creia aleshores que podria arribar-se a breu terme. Una part dels dirigents del PSOE i molts dels seus militants acceptaven públicament el 1936 la conveniència de constituir un partit únic, marxista-leninista, del proletariat espanyol, i en diverses províncies espanyoles funcionaven comitès d'enllaç PC-PSOE per a facilitar l'acció comuna i propiciar la fusió entre ambdós partits. Les dificultats de la guerra i, en particular, la derrota van facilitar el treball dels enemics de la unitat en el si del PSOE i es va allunyar la perspectiva d'aconseguir, a escala espanyola, la fusió de comunistes i socialistes aconseguida a Catalunya.

Després de la Segona Guerra mundial es va modificar profundament, a favor del socialisme, la correlació de forces a escala internacional; va apareixer la possibilitat de marxar cap al socialisme amb pluralitat de partits, i el problema de la fusió entre comunistes i socialistes va passar a ocupar un lloc diferent en l'estratègia dels partits comunistes. A la vista d'això, la direcció del PSU va plantejar públicament el 1947 que « ...quan les necessitats de la lluita ho aconsellin, el PSU, mantenint íntegrament el seu caràcter de partit nacional català, passarà a formar part del Partit Comunista d'Espanya... »

Aquest plantejament fou aprovat després, unànimement, per les organitzacions del PSU i del PCE. Més tard, el V Congrés del PCE va ratificar aquesta posició, senyalant que la decisió per a dur a cap la fusió dels dos partits corresponia prendre-la, en el moment oportú, al PSU. Després, com ja hem dit, els nostres dos partits venen treballant com si ja estiguessin fosos.

El PSU participa amb plens drets en el Congressos del PCE, contribuint activament a l'elaboració de la política general, comuna, dels comunistes de tots els pobles d'Espanya, i els seus militants són elegits sense discriminació als òrgans superiors de direcció del PCE. El PSU considera pròpies les orientacions i decisions d'aquells òrgans superiors del PCE, puix que participa en la seva elaboració i adopció. A la vegada, el PCE recolza la política i les decisions que el PSU adopta, de manera autònoma, sobre els problemes específics de Catalunya.

En les relacions amb el moviment comunista internacional, els òrgans de direcció del PCE assumeixen la representació del PSU, es a dir; parlen i actuen en nom dels comunistes de tots els pobles d'Espanya.

Veiem, doncs, que essent formalment dos partits, el Partit Comunista d'Espanya i el Partit Socialista Unificat de Catalunya formen una unitat, aplicant així pràcticament el principi leninista segons el qual en cada Estat ha d'haver un únic partit comunista.

Alguns militants del PSU opinen que les necessitats de la lluita aconsellen dur a cap com més aviat millor aquesta fusió formal per, a la vegada, procedir a canviar el nom de PSUC pel de Partit Comunista de Catalunya. Consideren aquests militants que operant així s'ajustarien les formes externes del Partit al seu caràcter real, cosa que facilitaria el creixement de la influència i de l'organització del partit entre els treballadors i entre els estudiants. Es desconfia —afirmen aqueixos militants— de la denominació « socialista », que s'identifica amb la de « socialdemòcrata », i es mira amb recel al PSU a causa del seu nom i de la inexistència d'un vincle formal explícit entre aquest i el Partit Comunista d'Espanya.

Contràriament, altres militants argumenten que el nom de PSU i la seva independència orgànica formal faciliten el treball del partit entre els camperols i les capes mitjes, així com les relacions amb els altres grups polítics catalans, per la qual cosa —segons aquests militants— s'han de deixar les coses tal com estan. En tot cas, diuen, quan recobrem la legalitat pot reexaminar-se el problema.

Ambdues opinions, expressades per un petit nombre de militants, s'hauran de sotmetre a prova per tots i cadascun dels comunistes catalans, auscultant el sentir dels treballadors, estudiants, intel·lectuals, camperols i empleats amb els quals conviuen, facilitant així que aquest problema pugui ésser estudiat amb més elements de judici en un futur Congrés del partit.

Naturalment, no es tracta de reconsiderar la necessitat d'un sol partit comunista dins l'Estat espanyol, acceptada de fa temps, sinó d'estudiar si és o no oportú procedir ja a la incorporació del PSU en el PCE i, en cas afirmatiu, si s'ha o no de canviar el nom de Partit Socialista Unificat de Catalunya pel de Partit Comunista de Catalunya.

Tampoc es tracta per als militants del PSU d'iniciar una discussió interna que distregui el partit del compliment de les seves tasques immediates essencials, sinó de que cada comunista reflexioni i es situï en les millors condicions per a donar opinió encertada sobre aquest problema el dia que el PSU cridi els seus militants a fer-ho.

Puix que la qüestió de fons —actuació del PCE i del PSUC com un tot únic— fa temps ja que està resolta en la pràctica, els aspectes formals pendents de resolució es poden abordar sense cap precipitació en la forma i moment que més convingui al desenvolupament del partit i al compliment de la seva missió dirigent de la lluita de la classe obrera i del poble per la democràcia i el socialisme.

**

El XXX Aniversari de la fundació del PSU coincideix amb un moment crític del procés de descomposició de la dictadura del General Franco. A la discussió sobre la « successió » de Franco —que guanyà el primer pla de l'actualitat política espanyola en entrar en vigor la nova Llei de Premsa—, ha seguit un debat molt més extens i profund sobre la necessitat de transformar o de substituir la totalitat de les institucions fonamentals de l'Estat.

La premsa, la ràdio i la televisió reflecteixen exclusivament opinions sortides dels medis oficials o lligats al poder. Adhuc en aquestes opinions, però, es trasllueix la intensitat de la discussió política que s'està desenrotllant en tot el país i l'amplitud de l'exigència nacional de que es duguin a cap canvis de signe democràtic. La pressió és tan forta, que fins el immobilistes més recalcitrants adopten aires de renovadors i es diuen paladins de la democràcia, encara que a l'hora de la veritat es descobreixi que no han recitificat llurs velles idees, sinó la manera de denominar-les. Com en la fàbula, aquesta gent creu que batejant peix la carn ja poden menjar-la sense caure en pecat. Els equilibris verbals dels immobilistes, però, no resolen la necessitat de llibertats reals

que senten els pobles d'Espanya, per la qual cosa la tensió política segueix creixent. Que agradi o no agradi als immobilitistes, l'hora de la democràcia s'apropa.

En aquesta situació, el partit dels comunistes (en aquest cas el tot que formen el Partit Comunista d'Espanya i el Partit Socialista Unificat de Catalunya), apareix com l'única força estructurada a escala de tot Espanya i en possessió d'una concepció general coherent del desenvolupament polític, econòmic i social del país.

Els comunistes ofereixen a tots aquells que desitjen canvis un mètode per estendre el diàleg que ha d'obrir pas a la col·laboració i a l'acord; formulen una via general per a la lluita per les llibertats democràtiques, incloses les llibertats nacionals dels pobles de Catalunya, Euskadi i Galícia; presenten les línies generals d'un programa per a l'edificació d'una democràcia política i social, un camí espanyol de marxa vers el Socialisme.

Però això, amb tot i ésser important, no és la cosa principal en l'esforç del nostre partit, esforç que s'adreça fonamentalment a impulsar i organitzar la lluita de masses. El factor decisiu de tot avançament, dels que ja s'han aconseguit i d'aquells que han d'aconseguir-se—, és el desenrotllament de la lluita i de l'organització de les masses. Només a través de la lluita de masses s'obligarà a la dictadura a efectuar moviments de reculada que ella mateixa preveu (referèndum, restauració monàrquica o altres), com un recurs desesperat per tal de mantenir, amb altres formes, el règim imposat pel General Franco. Aquesta lluita i només aquesta lluita crearà les condicions per a fer realitat la Vaga General Política i la Vaga Nacional, única via segura per a liquidar l'estat de coses actual i obrir via a la democràcia.

Per altra banda, en aquesta lluita, i només en aquesta lluita, es precisaran els contorns dels partits i grups disposats a dur a terme les transformacions econòmiques-socials que Espanya necessita, amb els quals partits es forjarà la coalició de forces antimonopolistes necessària per a fer realitat la democràcia política i social que els comunistes propugnem.

Treballant per tal d'enfortir el partit amb centenars de nous militants i per impulsar la lluita i l'organització de les masses, els comunistes catalans celebraran digna i eficaçment el XXX Aniversari de la fundació del seu partit, el partit nacional, marxista-leninista, de la classe obrera i del poble de Catalunya, el millor instrument dels treballadors per a la conquesta del pervindre.

Juliol 1966.

A. Codina

BALANÇ I PERSPECTIVA DE LA LLUITA ESTUDIANTIVOLA A BARCELONA

I. INTRODUCCIO

El Curs 64-65 va marcar l'inici d'una nova etapa en la lluita universitària. La sistemàtica oposició del moviment democràtic d'estudiants envers el SEU, iniciada anys enrera, culminà en les assemblees, vagues i manifestacions de febrer i maig del 65, primer a Madrid i generalitzades després a totes les universitats espanyoles. L'amplària del moviment tinguè una gran repercussió en totes les esferes de la vida nacional. El Govern només el puguè detenir liquidant el SEU i prometent concessions. Els estudiants havien, doncs, guanyat.

La participació de Barcelona fou important. En els mesos de març i abril es declarà tres vegades la vaga general, la darrera indefinida, en solidaritat amb els estudiants d'Econòmiques i Dret, sancionats a pagar matrícula doble. La sanció fou aixecada. La lluita a Barcelona es caracteritza per la seva homogeneïtat, per ésser sempre conduïda pels representants electes de Facultat. Es constituí la Junta de Delegats i l'Assemblea de Districte com a organismes sindicals superiors del Districte. Les Assemblees de Districte obertes que es varen celebrar (4 o 5), similars a les Assemblees lliures de Madrid, foren la forma fonamental de lluita de que disposaren els estudiants.

Liquidat el SEU, es plantejà el problema de la seva substitució. Els estudiants no lluitaven solament per un desig purament negatiu de destruir el SEU; volien això com una premisa indispensable, per a deixar lliure el camí cap a un Sindicat democràtic i independent, i per tant exigiren una i altra vegada la possibilitat de conversar amb el Govern per a tractar de la via a través de la qual els estudiants, lliurement i en base a les plataformes ja existents, el formessin. Però aquest no era el pensament dels homes del Govern. Per a ells el problema era el següent: el SEU era ja incòmode per a tothom; solament la camarilla del Movimiento tenia interès en mantenir-lo, però aquesta postura no tenia possibilitats. El SEU, per dir-ho d'alguna manera, estava « cremat ». La qüestió era muntar una organització que, mitjançant algunes concessions formals, mostrés una cara més presentable que el SEU; que essent una altra cosa fós el mateix i no significués cap variació substancial. La qüestió era no donar realment als estudiants el dret a organitzar-se lliurement en un sindicat democràtic, mantenir incanviat el control de les activitats dels estudiants i la dependència d'aquests respecte del Govern. El Decret constitutiu de les APE pretenia jugar aquest paper: Instituir una mena d'associacions per Facultats, completament despolititzades, amb atribucions limitadíssimes i, cosa que era decisiva, dependents de l'Autoritat acadèmica, degans i rectors. Poc després, les eleccions formalment democràtiques dibuixades pel Decret es convertien, amb el Reglament, en un simulacre electoral ple de mesures coactives, on votar no era un dret sinó una obligació més.

Però els estudiants no es deixaren enganyar. De fet era impossible. D'una banda l'amplària i la intensitat del moviment havien estat prou forts i els objectius d'aquest prou clars per fer que les maniobres del Govern no poguessin per menys que apareixer com allò que eren; maniobres. D'altra banda, alhora que el Govern pretenia que les APE eren la satisfacció de les aspiracions estudiantívoles, començava a aplicar tota una sèrie de mesures repressives contra els estudiants més destacats, i sobretot en contra dels catedràtics que, a la Universitat de Madrid, recolzaven les reivindicacions dels estudiants i que, durant l'estiu, foren expulsats. La política del règim estava clara; la resposta a les aspiracions, no ja dels estudiants sinó de tota la Universitat, era la repressió, ja fós contra individualitats, ja fós contra els organismes democràtics de base com era el cas del Decret (Recordem aquí que el Decret donava poder discrecional de repressió acadèmica, sense garanties jurídiques, als rectors).

En primer lloc s'aclaria el nus del problema: els estudiants no demanaven al Govern un Sindicat democràtic, sinó el dret de fer-lo i el reconeixement de tots els organismes que ells havien ja constituït. L'organització dels estudiants no era un assumpte del Govern, sinó d'ells mateixos, i la solució del problema universitari tenia

que venir des de baix, no des de dalt. Alhora s'evidencià que el règim no estava disposat a acceptar (en realitat no podia « assimilar ») la lliure constitució d'un Sindicat democràtic i que, per tant, aquest s'hauria d'imposar.

En segon lloc, cal veure que el problema sindical era només una part del problema. Aquest era més ample i d'una envergadura política superior. Es tractava, en el fons, de la necessitat d'un replantejament de la Universitat i de l'ensenyament sobre bases democràtiques. Les lluites universitàries del Curs 64-65 foren lluites conjuntes d'estudiants i de professors. La repressió més forta sobre els catedràtics mostra, si més no, que el règim veu clar que no es tracta d'una coincidència circumstancial, sinó més aviat d'una sòlida aliança basada en una comunitat de fites que marquen el camí de la Reforma Democràtica Universitària.

Fins aquí les consideracions polítiques de base recollides en la II Reunió Nacional Coordinadora celebrada a Madrid a primers de juliol 1965. El Decret i el Reglament foren rebutjats. Els estudiants electes per tots els universitaris, i entre ells els de Barcelona, acordaren mantenir els organismes democràtics de base i desenrotllar-los amb la perspectiva d'arribar, mitjançant la força dels fets, a la celebració d'un Congrés Nacional d'estudiants on es constituiria el sindicat democràtic independent. Més endavant, a la llum de l'experiència posterior, precisaren el contingut polític i els plantejaments de base d'aquest C.N.E. (Congrés Nacional d'Estudiants). Com a primera etapa, aquesta política del boicot cal considerar que el vot era obligatori i que, si no votaven, els estudiants eren sancionats amb la pèrdua de la condició d'oficials), i la celebració d'eleccions lliures, democràtiques, al marge del Reglament de les APE.

S'expressà també l'enèrgica protesta dels estudiants per les sancions imposades a catedràtics, alhora que una solidaritat total amb la reivindicació d'una veritable RDU (Reforma Democràtica Universitària) era adoptada com la plataforma programàtica del moviment estudiantívol en la seva lluita pel Sindicat democràtic i independent.

El Curs 65-66 s'obria marcat per aquest quadre i per aquests plantejaments generals. Convè tenir en compte, abans de passar a una anàlisi més detallat del Curs, i en part com a qüestió prèvia, que en el nostre Districte la presa de consciència i la combativitat dels estudiants havia donat un salt important en els cursos anteriors. Els estudiants havien fet cedir (i això és així, sense paliatius) al Govern mitjançant la unitat i la lluita. El final de Curs va acabar en un clima de victòria. En aquestes condicions la reglamentació de les APE i la repressió governamental no podien apareixer més que com un pretés engany. Així, passades les vacances, els estudiants manifestaren la voluntat ferma de per més llarga que fós la lluita, aconseguir les aspiracions democràtiques, totalment oposades als intents neoliberalitzants.

II. EL CURS 65-66

Examinarem quatre aspectes de la lluita universitària durant el Curs 65-66.

1) *La formació i consolidació del Sindicat democràtic.*

El rebutjament del Decret i Reglament reguladors de les APE significava el boicot a les eleccions convocades pel Rector. Ara bé; això només podia assolir tot el seu valor polític si es constituïen organismes democràtics oberts que responguessin a i canalitzessin les aspiracions dels estudiants. Es a dir; el boicot tindria una eficàcia política real si es feia a partir de posicions organitzades, sòlides, dels estudiants. Aquestes no podien ser altres que les d'un Sindicat democràtic sorgit d'unes eleccions lliures.

El camí per arribar-hi, a partir dels acords de la II RNC, s'emprengué des de principis de Curs d'una manera resolta i sense vacil·lacions. Una línia clara, unes orientacions concretes que no perdien mai de vista els seus objectius i un ritme intens d'activitat han estat els trets característics de la lluita política d'aquest Curs. Les etapes a seguir per arribar a la constitució del Sindicat, en funció de l'anàlisi que hem fet anteriorment, estaven clares i cal dir que foren realitzades:

a) En primer lloc, convocades per la Junta de Delegats del Curs anterior, es convocaren, abans de les eleccions oficials, eleccions lliures, enteses com eleccions al marge del Decret, en les quals els delegats solament respondrien davant dels electors i orientades cap a la constitució d'un Sindicat independent amb un programa democràtic.

Les eleccions foren un èxit complet en la quasi totalitat de centres (excepte Farmàcia i Aparelladors), tant pel nombre de candidats, que en sobraven, com per la total participació d'electors. Les eleccions lliures, apart la renovació de quadres que suposaven, implicaven un valor d'adhesió i assentiment, imprescindibles per a plantejar el boicot.

b) En segon lloc, a partir de les posicions adquirides en les eleccions lliures, es va plantejar i realitzar el boicot a les eleccions oficials, no pas en la forma de vot en blanc, que en certa manera hagués estat una mena de « resistència passiva », sinó en la forma activa de no votar. Cal remarcar que les eleccions oficials sols tingueren cinc

candidats en tot el districte (les lliures més de sis-cents). El boicot, assolit en un 80 per 100, té una importància política capital donat que no votar implicava un risc personal clar (perdre la condició d'oficial), i això ens mostra el grau de politització dels estudiants. També representa el primer acte d'un enfrontament amb l'autoritat acadèmica i amb el nou Rector policia Valdecasas, obstinats en imposar de totes totes un simulacre d'eleccions. S'havia de votar per obligació entre altres coses; no hi havia candidats o estaven nomenats d'ofici pels degans: Tot plegat determinà una radicalització important dels estudiants que es manifestà poc després amb l'enèrgica reacció contra la repressió.

L'etapa següent fou la creació i consolidació d'organismes nous, dels òrgans del Sindicat, i l'apertura d'un procés d'elaboració i discussió entorn a les bases programàtiques i organitzatives d'aquest. Així, a nivell de Centre, (Assemblees de Centre, Consells permanents, Junta de Departaments), i de Districte (Assemblea de Districte, Junta de Delegats i els Departaments, dels quals s'en crearen dos de nous; el Departament d'Estudis Universitaris i el Departament d'Informació i Relacions Internacionals).

Durant els mesos de gener i febrer es portà a cap en tots els cursos, en totes les Assemblees de Facultats i, finalment, en l'Assemblea de Districte, la discussió del Projecte d'Estatuts i Declaració de Principis del Sindicat en base a la proposta i discussió d'esmenes.

Finalment, el 9 de març aquest procés culminà amb la celebració en el Convent de Caputxins de Sarrià de l'Assemblea Constituent del « Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona ». Hi participaren tots els estudiants elegits en les eleccions lliures (inclosos ja els de Farmàcia i Aparelladors), i s'aprovaren per aclamació els Estatuts, el Programa i el Manifest « *Per una Universitat Democràtica* ». De les repercussions dintre i fora de la Universitat d'aquest acte tots n'estem prou assabentats i no cal insistir-hi aquí. Remarquem només que, per primera vegada sota el franquisme, es constituïa a la llum pública i a despit de la postura governamental un organisme de signe democràtic d'aquest tipus.

Però tot això no hagués passat de ser molt artificiós, molt irreal si es prefereix, sense un recolzament molt ferm de la immensa majoria dels estudiants. L'avanç cap a la constitució del Sindicat no va ésser cosa de la minoria dirigent, sinó que en tot moment tingueren la possibilitat de participar-hi, i de fet hi participaren, tots els estudiants. Les etapes que hem referit són massa esquemàtiques per a que reflecteixin tota la complexitat, tot el quadre viu del camí cap al Sindicat democràtic. De fet, aquest s'identifica amb la lluita constant en contra de la repressió, en un procés a través del qual, pas a pas, s'anaven salvant les barreres i les mesures repressives que el Govern posava, i en el qual es manifestà la unitat, la combativitat dels estudiants en defensa del Sindicat.

Primer es reforçà el poder policíac de l'Autoritat acadèmica mitjançant el Decret de que hem parlat i, en el cas de Barcelona, amb el nomenament com a Rector d'en Garcia Valdecasas, tristement conegut per haver estat, des del seu càrrec de vicerector, el « dirigent » de la repressió de les lliures d'any 57 que culminaren amb la celebració del I Congrés lliure d'estudiants en el Paraninf de la Universitat Central. L'enfrontament amb Garcia Valdecasas es va plantejar a partir del boicot a les eleccions. Ell va recórrer a tota mena d'amenaques, coaccions i mesures concretes (així els justificants), per tal d'impedir-lo. Davant del fracàs, inicià la repressió directa sobre els estudiants elegits en les lliures. Amb la col·laboració del senyor Orbaneja (Director de l'Escola d'Enginyers, i notoriament feixista), va expedientar a 28 estudiants. La reacció dels universitaris, dirigida en tot moment pels organismes responsables del Sindicat (Junta de Delegats, etc.) fou fulminant; la vaga general, i la celebració d'una Assamblea de Districte a partir de la qual més de mil estudiants invadiren el rectorat, s'enfrontaren amb en Valdecasas i ocuparen la Universitat des de les 12 h. a les 17 h.: Per primera vegada des del 62 (i això es continuarà ja tot al llarg del Curs) la policia entrà dins la Universitat. Els estudiants i el Sindicat exigien la dimissió de Valdecasas. Adelantades les vacances per així liquidar la vaga, quan es renovà el Curs, els expedients, excepte dos, havien estat retirats. (22 dels expedientats eren de Dret; 2 d'Enginyers; 1 d'Econòmiques; 1 d'Arquitectura. Els dos d'Enginyers, duts personalment per Orbaneja, foren resolts amb l'expulsió del Districte).

Durant els mesos de gener i febrer els estudiants reaccionaren també a Medicina (Assemblea de Facultat) i a Enginyers (vaga) contra la detenció de la Delegada d'Informació i contra l'anunci de l'efectivitat de la repressió pel boicot, respectivament. La detenció no tingué més conseqüències. Les mesures repressives foren retirades.

La situació de crisi oberta, però, es presentà amb l'Assemblea Constituent del Sindicat. El Rector l'havia prohibida, però els estudiants l'havien preparada i estaven disposats a celebrar-la. El convent de Caputxins fou el lloc. Aquesta vegada el règim no en tingué prou amb l'Autoritat Acadèmica com a barrera de contenció i mobilitzà la força repressiva de policies de tota mena, l'armada i la social. Tots els membres de la Junta de Delegats i altres membres destacats del Sindicat foren detinguts i portats a Via Laietana a declarar. El Rector fou desbordat. A despit de totes les seves mesures comminatives; amenaces de pèrdua de la matrícula, etc., des de que els estudiants

s'assabentaren del que succeïa en el convent de Caputxins, es declaren en vaga i es manifestaren una vegada darrera l'altra exigint tant reivindicacions directament polítiques com la dimissió del Rector feixista: Davant les vacances de Pasqua s'anunciava l'apertura d'expedients, segons el sistema jurídic normal, —es a dir, amb previ anomenament d'un Jutge especial i segons el procediment (llarg i molt complicat, encara que tant arbitrari com l'altre), de la Llei d'Ordenació del 53—, a 30 estudiants.

El mes d'abril, de nou el Govern i el Rector intentaren trobar la solució dels problemes universitaris en la repressió. Les qüestions plantejades per l'expulsió del Doctor Sacristan i per la celebració de la II Setmana de Renovació Universitària (de que parlarem més endavant) en foren els motius. La policia entrà dins la Universitat Central i a la Facultat d'Econòmiques, i els expedients als estudiants d'aquesta última Facultat foren nombrosos. La mobilització massiva dels estudiants, amb vagues i manifestacions, la ineffectivitat de totes les mesures de repressió policíaca i acadèmica i de totes les amenaces que, per contra, encara incitaren més als universitaris, van posar al règim davant d'una situació que l'obligà a confessar implícitament la seva impotència per a dominar la Universitat i aquesta fou clausurada.

En tot aquest procés el Rector (i de retruc el Govern) s'anà quedant sol. La continuada política de repressió i la postura ferma dels estudiants portaren a que prenguessin posició en contra de la política governamental amples sectors de la vida universitària i social en general. Els no numeraris mostraren el seu suport als estudiants amb fets durant tot l'any; els Catedràtics, en la carta signada per 37 d'entre ells quan s'havia clausurat la Universitat, constataren el fracàs de les APE i de la política de repressió i exigien es dialogués i busqués una solució a partir dels representants autèntics dels estudiants. La dimissió del vice-rector, Martin de Riquer, i del Secretari, Entrena, tenint en compte les notòries filiacions polítiques pro-règim d'un i altre, són prou significatives.

La intel·lectualitat catalana ha afavorit també resoludament la lluita dels estudiants. La seva assistència, presidida per la figura central del Doctor Rubió, al costat dels estudiants en el convent dels Caputxins assenyala una fita decisiva en el desenvolupament del moviment democràtic català.

El desprestigi del Rector davant de l'opinió pública ha estat molt gran. Aquesta, a través de la premsa, de posicions concretes com la dels caputxins, dels capellans i sectors catòlics en general, dels pares de família i, sobretot, de l'ambient general en la vida ciutadana, ha mostrat molt clarament la seva simpatia vers les aspiracions dels estudiants. La posició d'aquests a finals de Curs és molt forta i reposa sobre un recolzament general. Els efectes dels mals tractes, l'empresonament i procés de la Junta de Delegats, només podien resultar i han resultat desfavorables per al Govern, i en cap cas han compromès el futur del Sindicat, ans al contrari, augmenten el seu prestigi entre els estudiants i la població en general.

Avui la lluita dels estudiants ha portat l'universal reconeixement del Sindicat com l'autèntic representant dels universitaris. Al llarg de tot el Curs, els professors, els degans, i fins i tot el rectorat, s'han entès i han dialogat amb els estudiants electes del Sindicat. Han estat reconeguts, de fet, per tots, com únics representants autèntics dels estudiants; el contrasentit d'això, combinat amb la inexistència oficial del Sindicat i amb el perill constant d'expedient sobre els representants (« els fantasmes inexistents però expedientables ») és el punt central de la carta dels trenta-set catedràtics. En el testimoni davant del Jutge instructor dels expedients, Martin de Riquer diu que la Junta de Delegats és « l'únic factor d'ordre existent » i que el diàleg amb ella és imprescindible.

A partir d'aquesta situació oficial; a partir de l'Assemblea Constituent, i en la perspectiva del Congrés Nacional d'Estudiants, el Sindicat ha plantejat com a reivindicació immediata la del reconeixement oficial del Sindicat. En aquest sentit la Junta de Delegats va enviar una carta, signada per tots ells, al Ministre d'Educació exigint-lo.

Abans de passar al proper punt caldria dir algunes paraules sobre la situació a escala nacional. Els aconteixements de Barcelona només prenen tot el seu sentit examinant-los a aquesta escala. El boicot (o vot en blanc) fou complet a tota Espanya. Però no a tot arreu es pogueren celebrar eleccions lliures. Això, però, no ha representat cap paralització del moviment democràtic dels estudiants. El fracàs de les APE era un fet confessat en la nova Reglamentació. Prenent com a base les eleccions lliures celebrades, les preses de posició d'algunes APE constituïdes, les comissions i plataformes formades en alguns centres on no hi ha ni una cosa ni l'altra (sobretot a Madrid) la lluita a Barcelona ha determinat un ampli moviment de solidaritat i ha impulsat la rearticulació orgànica del moviment democràtic d'estudiants orientat cap al Congrés Nacional d'Estudiants en la IV Reunió Nacional Coordinadora, als acords de la qual (vegis la secció « Documents » d'aquest mateix número de *Nous Horitzons*) ens remetim per concloure aquest apartat.

2) La III Setmana de Renovació Universitària.

La lluita dels estudiants en el Curs 65-66 s'integra en un front de lluita universitària.

La perspectiva reivindicativa, més general, de la Reforma Democràtica Universitària ha donat gran part del contingut polític del moviment dels estudiants. Les corrents d'opinió, els moviments partidaris d'un replantejament democràtic de la Universitat, estan presents, tant entre els estudiants com entre els professors; per això la crisi de la Universitat enfronta el règim amb tota ella (per més que entre el professorat hi hagin individualitats pro franquistes); existeix una solidaritat de base, lligada i travada en la lluita, entre el moviment democràtic dels estudiants i el moviment dels professors. Solidaritat que s'ha mostrat una i altra vegada al llarg d'aquests anys. Quan el Rector expulsà arbitràriament de la Universitat al Doctor Sacristà, encarregat de Càtedra de Fonaments de Filosofia al Primer Curs de la Facultat d'Econòmiques, l'Assemblea d'Econòmiques manifestà que no n'acceptaria cap altre. El Govern trobà el buid entorn seu quan va buscar un nou professor. Totes les gestions li van fracassar; ningú estava disposat a donar la classe. Ans al contrari, la Junta de numeraris d'Econòmiques, per dues vegades i per unanimitat, es pronuncià pel Professor Sacristà. Tots els no numeraris d'Econòmiques signaren una protesta i exigiren la reintegració. Quan, finalment, el mes d'abril, el règim va pretendre imposar com a professor de Fonaments de Filosofia al senyor Canals (home desconegut i molt gris, que no tenia altra característica que la d'esser feixista i inspirador d'« El Cruzado Español », i dels grups de xoc integristes), el boicot actiu dels estudiants d'Econòmiques (vagues i manifestacions) fou total. La repressió del règim es trobà a la base dels aconteixements que portaren a la clausura de la Universitat. Però cal remarcar que Canals no aconseguí donar una sola classe i, després del tercer intent, el Rector va haver de treure'l de la circulació.

La solidaritat, però, no ha actuat solament en aquesta direcció —d'estudiants a professors— sinó també i d'una manera decisiva de professors a estudiants. Quan els primers expedients, el mes de desembre; quan l'Assemblea Constituent; quan la clausura de la Universitat; en multitud d'assemblees de Centre, les preses de posició, els documents signats (carta de protesta del Primer trimestre; Manifest...), la presència del professorat no numerari ha estat un suport inestimable a la lluita dels estudiants i ha configurat un front momentani d'envergadura política superior. La posició dels no numeraris culmina en el telegrama dels 77 en el qual, després de la clausura de la Universitat, exigien al Ministre la dimissió de Valdecases.

Tocant als catedràtics, recordem, ara, només la carta signada per trenta-set d'entre ells una vegada la Universitat havia estat tancada.

La solidaritat mútua és només la primera part de la lluita conjunta. Els estudiants han plantejat al llarg dels anys la necessitat de col·laborar activament amb el professorat, a nivell de facultats i de Districte, de cara a l'elaboració d'un programa de Reforma Democràtica Universitària. Com a contribució pròpia, en la seva Assemblea Constituent els universitaris van treure a la llum pública el Manifest « Per una Universitat Democràtica » (conegut posteriorment per molts estudiants, professors, intel·lectuals, obrers, etc.) en el qual estan contingudes les línies mestres de les causes de la situació actual universitària i de la política del règim i què hauria de ser el programa de la R.D.U. (Veure secció de Documents).

De cara a l'elaboració del programa de la R.D.U. el Sindicat Democràtic es va proposar la celebració de la III Setmana de Renovació Universitària. Les ponències llegides en ella es realitzaren a partir del Departament d'Estudis Universitaris (DEU) en comissions conjuntes d'estudiants i professors. El nivell d'elaboració és encara baix, però totes plegades (més de quinze), les ponències constitueixen un pes molt seriós. L'èxit de la SRU fou molt gran. Més de mil estudiants (a més d'alguns catedràtics, professors i intel·lectuals) assistiren a l'acte de clausura. Si es té en compte que es celebrava en un ambient de vaga general, que el Rector l'havia prohibida i que la policia va dispersar la primera reunió de la Setmana mentre que la última es celebrà sense la presència ni d'un sol policia i que la premsa va recollir, al costat de les notes històriques del Rector, la seriositat de la Setmana, es comprén tota la magnitud política de la III S.R.U. Després d'ella es pot dir que la R.D.U. és una reivindicació profundament sentida per la immensa majoria dels universitaris.

3) *Altres activitats dels estudiants.*

A part de la lluita pel Sindicat democràtic i per la R.D.U., els estudiants han participat també i han fet sentir la seva veu davant els problemes plantejats en la vida nacional i internacional. Mencionem, com a manifestacions més importants, l'homenatge a Antonio Machado pocs dies després dels fets de Baeza, celebrat amb la Presidència de Pedro Laín Entralgo i amb la participació de Moreno Galván, Goytisolo, Maria Aurèlia Capmany i Vallverdú, a la Facultat d'Econòmiques i el col·loqui sobre el Vietnam que fou, de fet, una denúncia de l'imperialisme, a la Facultat de Dret. Els dos actes es van celebrar normalment i amb una participació nombrosíssima i entusiasta d'universitaris.

El lligam polític de la Universitat amb la vida política nacional, amb el moviment democràtic general, no s'estableix solament a través d'aquestes activitats, sinó

bàsicament a partir de la profundització política de la lluita pel Sindicat i per la R.D.U. La incorporació efectiva de la reivindicació de la R.D.U. ha estat ja un pas important. S'han iniciat també els primers passos per una lluita conjunta entre estudiants i obrers. La presència dels problemes obrers a la Universitat ha estat sempre insuficient i és encara indiscutiblement el peu coix del moviment democràtic dels estudiants. Per això cal remarcar que han estat les Comissions Obreres les qui han donat el gran pas adherint-se al Manifest de l'Assemblea Constituent. Les adhesions van ser llegendes i entusiàsticament rebudes en l'acte final de la III S.R.U. Poc després, el Sindicat (malgrat les dificultats que originava el fet d'estar la Universitat tancada) va cridar a la participació dels estudiants a la manifestació del 30 d'abril convocada per les Comissions Obreres. Es, per ara, un camí amb prou feines obert però amb unes possibilitats i perspectives molt grans.

4) *Les repercussions polítiques de la lluita universitària.*

La lluita universitària a Barcelona, a nivell ciutadà, ha estat el fil que s'ha estès a una lluita democràtica general que ha determinat, de prop o de lluny, el desplegament d'una multitud d'inquietuts i d'iniciatives d'una forma directa, lligada al problema universitari, o indirecta a través del clima que s'ha creat en la vida política de la ciutat.

D'una banda hi ha el suport de tot una sèrie de sectors al moviment dels estudiants, dels quals ja n'hem parlat anteriorment. Arrel de l'Assemblea Constituent al convent dels Caputxins, hi van haver dues manifestacions ciutadanes exigint el reconeixement del Sindicat, la llibertat d'associació i d'expressió i la dimissió del Governador Civil. Ambdues van ser un èxit i cal remarcar que un gran nombre dels manifestants eren homes de la classe mitja, de la petita i mitja burgesia, empenyuts cap a una actitud política activa pel revulsiu que ha estat la lluita universitària. A la vegada aquesta ha afavorit també l'èxit de la manifestació obrera del 30 d'abril.

Entre les repercussions polítiques indirectes notem-ne només dues: La lluita dels estudiants ha contribuït a la radicalització d'un sector catòlic important, a l'esclatament públic de la profunda divisió de l'Església, dins de la qual la base, tant clerical com laica, està per la democràcia i exigeix que la Jerarquia deixi de recolzar el feixisme. Pensem que *mai*, a Europa, s'havia fet una manifestació de capellans de signe progressista com la del 11 de maig.

Per un altre costat, els problemes posaren a prova la nova Llei de premsa. L'actitud d'aquesta vers els estudiants desconcertà a Fraga i fou un element important de la crisi que es plantejà a finals d'abril entre la Delegació d'Informació i Turisme i la premsa local.

(Al costat dels problemes universitaris hi van haver els de l'Església —article Editorial de « Tele-Express » sobre els « petits sants oficis », dirigit contra la política integrista del bisbe de Lleida—, i els dels obrers —anunci a « El Correo Catalan » de la convocatòria per part de les Comissions Obreres de la manifestació del 30 d'abril—. El Director de « Tele-Express », Avelí Artis, fou separat del càrrec i substituït per Ignasi Agustí, per intervenció directa de Franco; el Director de « El Correo Catalan » fou expedientat i el de « El Noticiero Universal » es retirà. Finalment, la intervenció directa d'Informació i Turisme amb sancions posteriors i al marge dels camins establerts per la Llei de Premsa, impedí la publicació d'un cert nombre de documents sobre la Universitat a « La Vanguardia ». La informació s'enrari de nou i la premsa i el públic de la ciutat van perdre tota confiança —si n'hi havia haguda— en la « llibertat de premsa » establerta en la llei.)

En el darrer mes de juliol, davant la inquietud d'amplis sectors de la ciutat per la política de repressió cega del Governador (manifestació del 11 de maig) davant el sentiment provocat pels incidents universitaris i les exigències dels catòlics de dimissió, el Govern retirà a Ibañez Freire del Govern Civil de Barcelona.

III. EL PROPER CURS.

Aquest estiu, com ja s'ha fet tradicional, el Govern s'ha vist obligat a retocar el seu anterior Decret amb el qual havia intentat regular la vida sindical estudiantívola el Curs anterior, intentant amb això, de nou, « regular » el Curs que s'inicia. Aquesta modificació del Reglament estava ja condemnada a ésser paper mullat abans mateix d'ésser redactada: El moviment democràtic estudiantívol ha deixat ben clar en moltes ocasions que són els propis estudiants els qui, lliurement, sense cap ingerència ni pressió per part del Govern, tenen que decidir les característiques de llur organització sindical.

De totes maneres, ens sembla que serà útil fer unes quantes consideracions (fonamentals) davant d'aquest nou Decret. La primera constatació important que cal fer és la de que el Govern ha hagut de cedir davant la força del moviment democràtic ample

i unitari de tota la Universitat espanyola. Així, es pot dir que el mecanisme electoral decretat constitueix en la pràctica la ratificació legal de les eleccions lliures volgudes pels estudiants. Però si això és cert, també ho és que el nou Decret presenta les APE amb un aspecte formal « a l'europea », no sospitós de verticalisme, i segueix intentant mantenir legalment una dependència dels estudiants respecte del Govern, una dependència que la realitat universitària dels darrers anys nega una i altra vegada. El reforçament del contingut « liberalitzador » de l'intent APE és clar, però els estudiants no es troben indefensos. Com ja hem dit, han declarat d'una manera ferma i clara més d'una vegada —la darrera va ésser en ocasió del IV RNC—, que són ells mateixos, sense cap limitació ni pressió, els qui tenen que decidir sobre l'organització i els principis del seu Sindicat. Els estudiants, en destacar la importància fonamental que donen a una veritable independència respecte del Govern, destrueixen tota possibilitat de deixar-se emportar per unes concessions no essencials.

Així, es important veure que en començar el proper Curs les eleccions que celebrin els estudiants seran lliures, que siguin fetes al marge de les APE o acceptant el seu marc formal, segons el Districte, i que el principal problema polític que tenen plantejat no és acceptar unes eleccions APE, sinó que en base a unes eleccions *organitzades i controlades* pels estudiants —això ho reconeix el Decret—, aquests han de plantejar la seva voluntat de constituir un Sindicat nacional democràtic i independent celebrant un veritable Congrés Nacional d'Estudiants.

IV. LA UNIVERSITAT DE BARCELONA.

El començament del proper Curs a Barcelona ve marcat per l'existència del Sindicat Democràtic d'Estudiants, que la lluita d'aquests durant el passat Curs ha consolidat. Les eleccions seran les eleccions del Sindicat Democràtic. Els nous intents legals del Govern no afecten als estudiants de Barcelona els quals, en celebrar eleccions lliures, en refusar el Reglament de les APE i en constituir el seu Sindicat independent, ja van mostrar de manera clara i inequívoca que no acceptaven cap tipus de dependència respecte del Govern. Així, les modificacions introduïdes no serveixen més que per a fer més visible encara la debilitat d'aquest enfront de l'actitud dels estudiants i que la celebració d'un Congrés Nacional d'Estudiants pot estar molt aprop.

Com ja és conegut, durant el mes passat la Universitat de Barcelona va sofrir una forta repressió que va afectar tant als estudiants com a professors i intel·lectuals, i la lluita en contra d'aquesta repressió constitueix una de les activitats contínues i obligades de la Universitat. Ara bé, aquesta lluita en contra de la repressió, en la qual està empenyat el Sindicat Democràtic, és una batalla que es pot guanyar i que s'està molt aprop de guanyar. Per una banda, en l'actualitat no s'està jugant l'existència del Sindicat; aquest està consolidat i la repressió soferta no ho ha pogut impedir. Per altra part, els expedients imposats han constituït un dels principals factors que han fet que el Rector es vegés cada vegada més aïllat i que han fet de la política repressiva del Govern una política combatuda activament per tots els estaments interessats en la Universitat i per la quasi totalitat de la societat espanyola. Es a dir, el passat Curs, a Barcelona, ha mostrat al règim la inviabilitat de la seva política repressiva; el manteniment en el seu càrrec del Rector el continuarà posant en una situació molt incòmoda. Això és independent de que aquest no trobi ningú disposat a substituir al senyor Garcia Valdecasas si no es produeix un canvi real en la política universitària del règim.

Ja durant el passat Curs, el Sindicat Democràtic ha donat grans passos en el camí de l'elaboració d'una veritable Reforma Democràtica de la Universitat que faci d'aquesta una Universitat capaç de dominar els problemes tècnics i socials de l'època, una Universitat democràtica. El Manifest « Per una Universitat Democràtica » i la « Setmana de Renovació Universitària », a més de plantejar, sens deixar lloc a dubtes, que el moviment democràtic de la Universitat no es presta a falses solucions, dites tecnocràtiques, ha dibuixat ja les línies fonamentals d'una solució, l'única viable, la democràtica. I pel proper Curs, amb repressió o sense, el programa del Sindicat està clar; els estudiants avançaran en la construcció positiva d'una veritable R.D.U. La participació activa d'un gran nombre d'estudiants en la vida sindical donarà vitalitat als departaments de treball que té el Sindicat; l'actitud positiva de cada vegada més professors reforça les possibilitats d'una col·laboració encara més estreta, col·laboració provocada tant per la política del Govern com per la força del moviment democràtic estudiantívol. Així, mitjançant la creació i proliferació de comissions mixtes d'estudiants i professors s'anirà avançant en l'elaboració d'una R.D.U. que tingui en compte tots els problemes tècnics, culturals i socials de la Universitat.

Sense lloc a dubtes, i en contra dels somnis irrealitzables del règim, el procés de politització de la Universitat espanyola no s'atura. I els estudiants han donat i donen cada dia mostres més clares de la seva maduresa política. Es tracta d'un procés irrever-

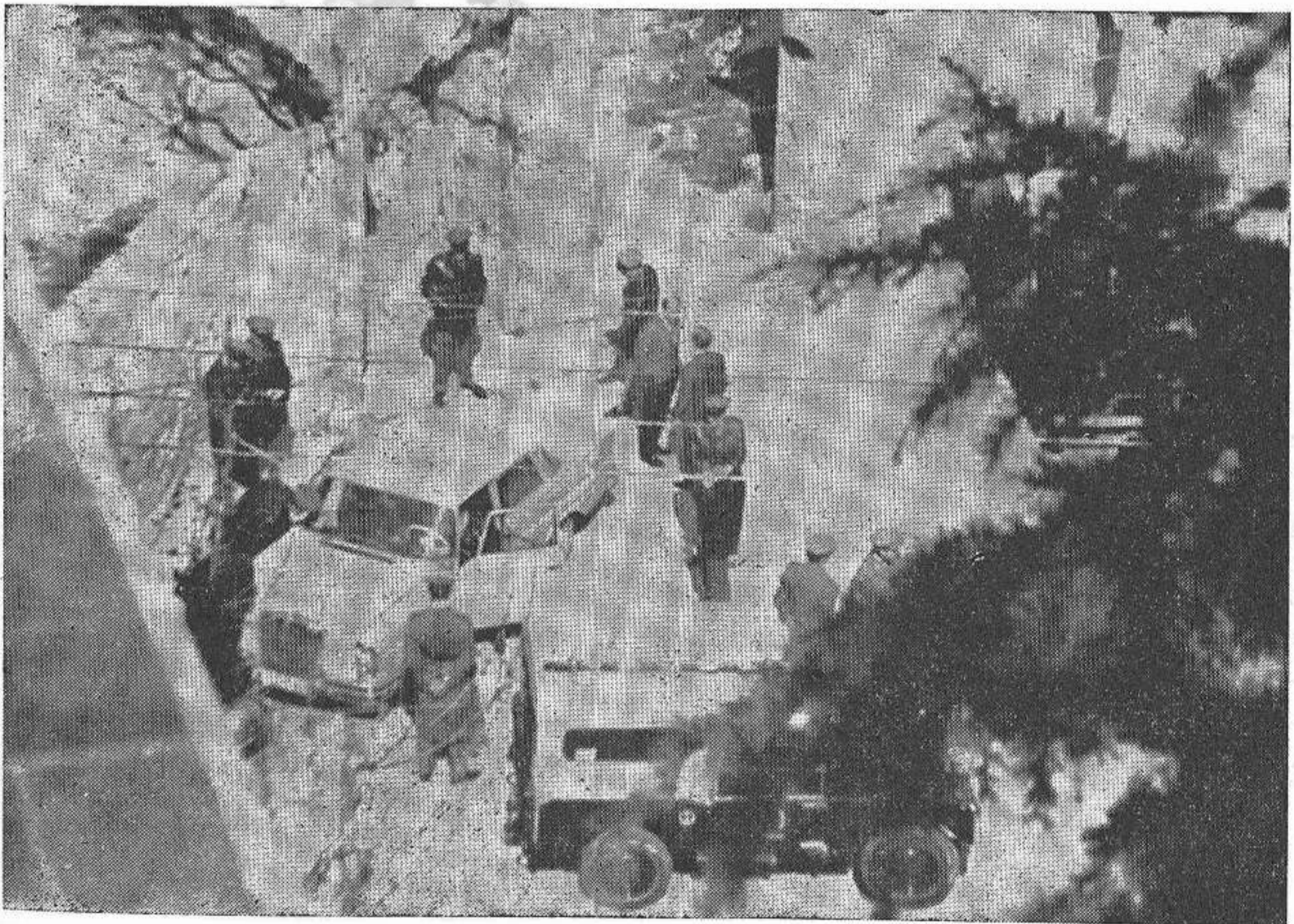
sible que està en relació directa amb l'actual procés de tota la societat espanyola. En aquest sentit, si l'estudiant ha pres consciència ja del paper polític que té que jugar dins de la Universitat, la seva participació activa en l'ample moviment democràtic universitari el porta a prendre posició en tots els problemes polítics que l'actual situació d'Espanya planteja. L'existència del SDE a Barcelona no fa més que recolzar tot aquest procés. Així, en el proper Curs, aquest s'haurà de definir de manera més ampla i en moltes ocasions, no solament sobre els problemes dits universitaris; la solidaritat del Sindicat Democràtic estudiantivol amb els altres moviments democràtics de masses, i en especial el moviment de les comissions obreres, que ha cristallitzat durant el passat Curs en diverses accions al carrer, pot prendre inclús formes concretes de coordinació continuada.

La importància d'aquesta solidaritat i col·laboració de tots els moviments democràtics espanyols no ens pot fer oblidar la importància d'altres qüestions. En tot el món, la participació dels estudiants en la lluita per la pau, contra la política imperialista yanqui i en pro de la coexistència pacífica, és no solament gran, sinó també amplament coneguda. La Universitat espanyola no ha quedat al marge d'aquest combat, però pot fer molt més i els actes que el Sindicat Democràtic d'Estudiants ha organitzat i organitzarà en aquest sentit, constitueixen una sòlida base per a que en la lluita per la pau juguin un gran paper tots els estudiants.

No voldriem acabar sense insistir en la voluntat del SDEB de marxar vers la constitució d'un Sindicat Democràtic de tots els estudiants d'Espanya. El CNE és l'objectiu polític a assolir, i ell representarà una fita important per la real solució democràtica dels problemes de la Universitat espanyola.

Septembre del 1966.

MINISTERI DE CULTURA

La Dona

PROBLEMA FEMENI O PROBLEMA SOCIAL ?

Enguany, a Barcelona, al Consell Superior d'Investigacions Científiques, s'han reunit advocats espanyols i francesos, juristes i Catedràtics eminents, en les anomenades « Jornades franco-espanyoles de Dret Comparat ». El tema a desenvolupar ha estat: « L'Estatut Jurídic de la Dona ». No podien haver-lo escollit més a to amb el neguit del temps. La dona i els seus problemes dins la societat moderna és, des de fa algun temps, tema diari en publicacions de tota mena, conferències, col·loquis, etc.

Les jornades que comentem posaren de relleu veritats mutilades, però veritats nogensmenys. El catedràtic barceloní Manuel Jimenez de Parga, per exemple, tot i no puguent posar el dit a la llaga en les circumstàncies presents, demostrà que a casa nostra i, en general als països capitalistes, una cosa són els drets reconeguts a la dona en les lleis i una altra cosa ben diferent el gaudir d'aquests drets efectivament.

Potser per casualitat, aquells dies, les anomenades « Cortes » franquistes discutien (?) una anomalia que alguns « procuradores » gosaren àdhuc criticar: la llei del 22 de juliol del 1961 que barra a la dona espanyola l'accés als càrrecs de jutge, de notari i de fiscal.

S'ha de reconèixer que a les Jornades de Barcelona, les qüestions dels drets jurídics de la dona hi foren tractades amb molta més serietat i coneixement de causa que a les artificials « Cortes ». Fou especialment important la intervenció del professor Brimo, de Tolosa, (França), que s'endinsà en el fons polític del problema, lligant-lo a la qüestió del caràcter del règim concret en que li toca viure a la dona, com a part de la societat.

« *Nous Horitzons* » no pot ni vol romandre al marge d'aquest tema i avui, al tractar-lo, donarem a conèixer alguns treballs que contribueixin a tenir una visió de les qüestions fonamentals debatudes a Barcelona i, enriquint-les, un article que ens ha enviat des de Catalunya la nostra companya P. Bernat titulat: « Sobre la situació de les dones ». Com a complement, ens ha semblat força interessant un capítol del llibre de Maria Aurelia Capmany: « LA DONA A CATALUNYA, llibre en el qual, la coneguda escriptora barcelonina exposa alguns conceptes particulars d'allò que ja s'anomena —no del tot correctament— « problema femení ».

El llibre de Maria Aurèlia Capmany, gairebé un « best-seller » de la darrera festa del llibre, no el considerem una anàlisi profunda de la qüestió ni ella sembla proposar-s'ho. És un treball un xic desordenat en la forma, amb injustificades insistències en acudir a la novel·lista anglesa Virginia Woolf per a dir coses que, estem segurs, podria exposar millor la pròpia autora. No obstant, l'assaig de Maria Aurèlia Capmany és un esforç important i una contribució a l'estudi del problema. L'autora sembla fugir de les exposicions pedants, de les formulacions massa tècniques i, l'enquesta que amb la col·laboració d'altres catalanes ha portat a terme en certs nuclis de dones d'avui, a casa nostra, dona una visió bastant real del problema que es proposa tractar.

Fet aquest preàmbul, donem a continuació els treballs esmentats:

Les Jornades de Barcelona

El primer dia, 26 de maig, el professor Manuel Jimenez de Parga diguè coses com aquestes:

“Actualment ens trobem amb que la vella societat d’homes empleats i de dones a la llar ha esdevingut una societat d’homes i dones actius. Les estadístiques han posat de relleu que mes del 50% de les dones empleades avui en el món són casades. Però aquest reclutament massiu de dones no ha estat acompanyat d’una reforma en les estructures materials de la vida, ni tampoc en un canvi ràpid psicològic. S’ha comprovat que una dona que treballa fora de casa disposa d’un terç menys de temps lliure que l’home.”

L’advocat barceloní aportà tota una sèrie de dades per a reforçar i argumentar la tesi de que la dona en la societat actual porta un pes de treball que no correspon als drets que se li concedeixen. L’únic que podria criticar-se en aquesta part de l’exposició del senyor Manuel Jimenez de Parga és que tots els exemples que ofereix són de països diferents però no d’Espanya. Més endavant, recolzant en la participació activa de la dona en la vida social, el catedràtic barceloní diguè:

“En aquestes condicions, aquells arguments contra l’emancipació de la dona en la vida pública, amparats en que les dones no estan realment interessades en la política ni en la direcció de les empreses ni en els càrrecs d’administració, són arguments que careixen de consistència o que, al menys, haurien d’ésser revisats donant a les dones, en primer lloc, un tipus d’activitat que no les esgoti tant.”

L’endemà, en la ponència presentada pel propi professor Jimenez de Parga, es digueren coses com aquestes:

“S’advertí una millora considerable en l’estatut jurídic de la dona durant la II República espanyola, seguida d’una reculada en el període immediat posterior

a la guerra civil i una nova etapa que inicià la llei de 1961.”

D’aquesta llei del 1961 també en parlà el senyor Jimenez de Parga, llei que, en el paper, reconeix a la dona els mateixos drets que l’home en el treball. Nogensmenys, les treballadores saben molt bé —i tampoc el senyor Jimenez de Parga ho ignora— que els patrons, amb la complicitat de les autoritats i dels jerarques sindicals verticals, troben la manera de violar aquesta llei estipulant, en els Convenis Collectius, jornals per a la dona inferiors als de l’home tot i fent el mateix ofici i donant el mateix rendiment.

El professor Brimo, en la seva ponència en tant que representant francès a les Jornades, feu una aportació interessant al coneixement del tema en discussió. El professor tolosà exposà els drets que la Revolució Francesa otorgà a la dona i que impulsaren el moviment feminista de la primera part del segle XX.

“La dona francesa —diguè el professor Brimo— que és la majoria en el cos electoral i, per altra banda, es troba present, quan no és majoria, en molts departaments ministerials del país, troba —no obstant— una sèrie de dificultats d’indole econòmica que la impossibiliten de fruit una plenitud real dels drets reconeguts per les lleis. L’absentisme electoral femení és important. En els darrers anys, ha baixat el nombre de dones diputats i senadors. La seva presència en els òrgans legislatius i executius és merament tècnica sense que puguin intervindre en les decisions polítiques mes importants, en especial aquelles que afecten a qüestions econòmiques i financeres.”

“En definitiva —diguè el professor Brimo— França encara és lluny de donar a les seves dones una participació real en la vida pública i d’acord amb l’estatut jurídic formal de que gaudeixen, a diferència d’altres països mes avançats en aquest sentit, com per exemple: els socialistes.”

L’home a la defensiva : la llei (1)

« No podran ser testimonis en el testament: les dones, els menors d’edat, els sord muts, els boigs... »

Article 681 del Codi Civil (Reformat l’any 1958).

Naturalment la llei no fa altra cosa que sancionar un costum. El nostre poble tenia una fórmula, en cas de dubte, que es d’una gran bellesa de llenguatge: « *Us és costum, costum és dret, dret és llei* ». L’ús inclou, doncs, el concepte llei. La llei no deriva d’un concepte de justícia sinó d’una habitud. Del costum dimana una ètica, deure abstracte, i una llei, deure concret amb la seva conseqüent sanció.

La llei construeix el seu edifici sobre el costum i garanteix els drets i imposa els deures. Drets i deures modelen l’ésser humà com a ésser social.

(1) LA DONA A CATALUNYA, Edicions 62, Barcelona 1966. M. A. Capmany.
No és tot el Capitol sinó la major part.

Enfront d'aquell que pot atemptar contra la integritat de la persona la llei posa una barrera. L'individu, com a membre d'una societat, queda, doncs, defensat contra el disbauxat, contra l'assassí, contra el dèbil mental, contra el foll, contra la dona.

Em serviré d'una cita d'un jurista de fama reconeguda per recolzar el meu discurs que podria semblar exagerat:

« La dona casada no pot ser marmessora sense llicència del marit. La dona casada no pot acceptar ni repudiar una herència sense llicència del marit. La dona casada no pot demanar la partició d'una herència en la qual estigui interessada, sense llicència del marit... Aclaparador! Diries que la dona només és lliure de passar els comptes a la cuinera i fer de radioient...

« Ja saps que no sóc un detractor de l'autoritat conjugal. Efectivament, en ocasió d'aquests actes, la dona pot incidir, per inexperiència, insensatesa o maldat, en perills que perjudiquen la família i és natural que el cap de família tingui potestat per a evitar-ho. El que m'irrita és que es tracti l'estat de salut com el de malaltia, i es doni per admès que la dona casada és eterna menor, insensata, boja, mereixedora de constant tutela.

« Tan senzill que seria enfocar el problema respectant i salvaguardant la dona! Allí on la llei diu: « la dona no pot fer res sense permis del marit », només caldria posar: « la dona pot fer-ho tot mentre el marit no li ho prohibeixi ». Fixa't que entenc aquesta prohibició com a raonada amb dret de la dona d'acudir al jutge... »

El text, que no pot ser més explícit, és d'Ossorio, de l'obra « Cartes a una noia sobre temes de dret civil » (citada per Lídia Falcón en el seu llibre: « *Los derechos civiles de la mujer* »).

Ja Concepció Arenal posava de relleu la contradicció evident entre Codi Civil i Codi Penal. Mentre en el primer la dona és considerada com una menor, en el segon se li concedeix plenitud de facultats per a respondre a la infracció de la llei. Dit d'una altra manera, la llei suposa a la dona tots els deures, però no tots els drets.

Aquesta monstruosa incongruència desapareix per a la dona catalana a partir de la reforma de l'any 1958; en la Compilació del Dret Civil Especial de Catalunya aprovada per la llei del 21 de juliol de 1960, promulgada l'endemà, dia 22.

¿Què significa en concret aquesta Compilació? Diu Lídia Falcón:

« ...la nova Compilació del Dret Foral Català pretén ser la legislació més moderna que ha vist la llum a Espanya des de fa molts anys i el cas curiós és que aquesta modernitat l'aconsegueix revivint les institucions romanes de la tradició que van perdurar fins al nou règim foral perquè, més curiós encara, aquestes institucions significaven un avenç, una legislació alliberadora per a la dona, en comparació amb les normes vigents del dret comú, que segueixen imperant encara en tot el territori nacional i per a les quals la tímida reforma de l'any 58 no ha suposat més que un pedaç gastat en túnica vella. »

El pedaç, com l'anomena Lídia Falcón, va sorgir del Dret promulgat l'any 1947 creant una comissió de juristes per a compilar, és a dir, refundre en un sol text les diverses normes jurídiques existents a Catalunya. Les normes provenen d'òrgans diversos, constitucions, capítols de Corts, costums territorials, pragmàtiques, privilegis, sentències reals i arbitrals. Forma el cos més important de totes aquestes fonts les *Commemoracions*, de Pere Albert, que va viure vers el 1249.

El Dret Públic Català, derogat per primera vegada pel Decret de Nova Planta de Felip V, s'estroncava, doncs, el 1716. Aquesta prohibició obstruïa la font del Dret Civil Català que, des d'aquell moment, ja no va poder evolucionar ni modificar-se. Hem de deixar, naturalment, a part el curt període de la segona República, amb la derogació del Nou Dret Públic Català, declarat « inexistent » per la llei del 1939.

« La Compilació del 1960 no és altra cosa que un recull actualitzat del Dret vigent a Catalunya immediatament abans de citar-se el Decret de Nova Planta salvant les modificacions imposades per les lleis de caràcter general promulgades des del 1716 fins al 1960 » (Lídia Falcón, Op. cit.)

La diferència fonamental que el dret català representa enfront del dret vigent a Espanya és la de considerar la dona com un individu que col·labora a la formació de la família amb integritat de drets. La dona té el domini, usdefruit i lliure administració

dels béns parafernals i s'entenen com a béns parafernals els que la dona aporta al matrimoni no en condició de dot. Si el dot no és suficient per a contribuir a les despeses familiars, la dona té, per tant, el deure de contribuir-hi amb els seus béns particulars.

En el cas de matrimoni de pubilla amb cabaler, el marit aportava al matrimoni l'aixovar, i pot afegir encara el concepte de dot, l'escreix del que fa donació a la muller. En el cas de matrimoni amb pubilla s'institueix a més una soldada per al cabaler.

En els capítols matrimonials, més dúctils que en la tradició castellana, Catalunya desconeix la institució de *gananciales*. La substitueix en el règim de comunitat, les associacions a compres i millores, i l'agermanament o pacte meitat per meitat regulat pel Codi de Tortosa.

Per a la resta d'Espanya segueix vigent el sistema de comunitat o d'absorció. El marit esdevé l'amo de tots els béns aportats per la muller. L'arrel d'aquest dret és el romà primitiu, substituït després pel germànic. Anglaterra el va conservar fins a finals del segle XIX, actualment no en queda ja rastre en cap país occidental.

La dona conserva només el domini dels béns parafernals, però no pot, sense llicència del marit, alienar, gravar ni hipotecar el béns parafernals, ni compareixer en judici per litigar d'ells, si no és judicialment habilitada.

Ossorio comenta aquesta situació:

« La dona no mana en la seva hisenda, ja que ni quan es reserva l'administració dels seus parafernals, pot disposar dels fruits que produeixin: el marit governa el dot i els *gananciales*, regeix al seu gust, pot equivocar-se i malbaratar-se sense que ningú no li planti cara. La dona haurà de mantenir-se sempre en actitud passiva, esperant la liquidació dels comptes el dia de la dissolució del matrimoni. Si és el marit el qui mor primer, la vídua obrirà una caixa de sorpreses, de la qual pot sortir igualment la riquesa que la ruïna. I si és ella qui mor abans que el marit, tancarà els ulls, emportant-se al sepulcre aquesta curiositat (terrible prova per a una dona) i llegant als seus fills l'atzar ».

Maria Aurèlia Capmany prossegueix comentant el fet:

« I per fi, una pregunta que ens apareix al marge, però inevitable: Si aquestes són les dificultats que troba en l'exercici del seu dret una dona armada d'una dot, amb uns béns parafernals, quins deuen ser els de la dona que no té més que la seva pròpia integritat personal? Dit d'altra manera: La llei ens explica que la dona, ni en el cas que pertanyi a la classe dominant, no adquireix els drets que la classe dominant posseeix. Ni la possessió d'aquells valors que li podrien concedir la llibertat i l'autodeterminació no li concedeixen. Es a dir, la dona es troba privada de tots els drets que l'organisme social concedeix als seus individus, i quan es planteja el cas que la possessió d'uns béns podrien fer oscil·lar aquest ordre preestablert, unes disposicions legals corren a definir-la com a incapaç, perquè la seva acció no sigui possible.

El Codi Civil determina, també, que la dona seguirà, en el cas de canvi de nacionalitat, l'escollida pel marit. La dona casada no pot adquirir per si sola una nacionalitat, ni tan sols amb autorització del marit. Perquè el canvi es produeixi cal que sigui el marit que canviï; en aquest cas la dona el seguirà obligatoriament o voluntariament, segons la llei del país adoptat.

Les més modernes legislacions; russa, nord-americana, anglesa, iugoslava, romanesa i japonesa han decidit ja de negar la influència del matrimoni sobre la nacionalitat.

Entre les petites modificacions beneficioses per a la dona que la reforma del 1958 aportava, cal mencionar l'abolició de l'article 681 del Codi Civil, on s'equiparava la dona als menors, bojos, sords-muts per la seva incapacitat a fer de testimoni en un testament. La prohibició d'exercir tutela desapareix també però roman com a excusa per acceptar aquesta tutela ».

Maria Aurèlia Capmany reproduïx —com en altres indrets del seu llibre— afirmacions de l'obra de Lídia Falcón (ja citada) com la següent:

« Les nostres institucions civils tenen la mateixa actualitat que les mòmies faraòniques amb el desavantatge que, mentre elles descansen en el seu llarg son de mil·lenaris a les fastuoses tombes ben preparades, nosaltres vivim, treballem, governem països, conquerim imperis i tenim fills guiats i vigilats per

cossos de lleis momificades. El resultat és el mateix que si asseguessim el cadàver embalsamat i embolicat amb benes de Tutank-amon a la nostra taula i pretenguessim sostenir amb ell una animada conversa sobre temes i problemes actuals, esperant de tan greu personatge i callat interlocutor una resposta per a resoldre'ls. »

Peró jo —diu Maria Aurèlia Capmany per acabar el Capítol XVI— m'atreveria a dir que el problema és més greu encara, perquè la mòmia de Tutank-amon parla. Parla en els articles de fons del periodics, sobre tot en els moralitzadors, parla en els correus del cor, en les reunions filantròpiques de dames desvagades, en les planificacions de propaganda de productes *ménagères*. I el mal és que parla un idioma que sembla actual i intel·ligible.

Feta la breu resenya de les Jornades de Dret Comparat a Barcelona i del llibre de Maria Aurèlia Capmany: « LA DONA A CATALUNYA », acabem la secció amb l'article que ens ha enviat la nostra companya P. Bernat titulat:

P. Bernat

SOBRE LA SITUACIO DE LES DONES

Al nostre país la dona està en gran inferioritat de condicions respecte de l'home, com en tots els països poc desenvolupats i com sota totes les dictadures reaccionàries, on, en impedir-se l'exercici de les més elementals llibertats i en barrar el pas al desenvolupament en general, el de la mentalitat esdevé també lent i es manté la idea tradicional de la superioritat de la dona a l'home i de la incapacitat d'aquella per a prendre, plenament, part activa en les tasques de la societat. A això ajuda el lamentable estat de l'educació i la cultura i el caràcter discriminatiu de l'educació religiosa, ja que, com és sabut, la religió catòlica considera la dona com un ésser humà de segona categoria i aquesta actitud és més extremada en l'Església espanyola.

Sobre el paper s'otorguen a la dona molts drets que, en la pràctica, i degut a les circumstàncies assenyalades, li són negats.

En incorporar-se a la vida del treball assalariat, la dona es troba en una situació d'inferioritat respecte de l'home per haver rebut una preparació tècnica i cultural inferior a la d'aquest. En general la majoria de pares, a l'hora de preocupar-se de la instrucció dels fills, fan majors sacrificis i es prenen més interès en tractar-se d'un noi que d'una noia, principalment per allò que un dia trobarà un marit que "cuidarà d'ella", i que es suposa que la mantindrà. En les classes més pobres econòmicament, la noia deixa d'anar a escola més aviat que el noi

(parlem sempre en termes generals). En les classes que, amb més o menys sacrificis, poden donar una certa educació tècnica o superior als fills, es concedeix aquesta oportunitat als mascles, mentre que a les noies les preparen perquè puguin col·locar-se en un despatx fins que es casin. Degut a això, gran nombre de dones treballen en oficines i d'aquestes parlarem més extensament per tractar-se d'un ambient que ens és més conegut.

Avui moltes dones treballen, costum que ha estat imposat per la carestia de la vida, que determina la impossibilitat, fins i tot en capes mitges, de què el cap de casa sigui l'únic que aportari un guany per al sosteniment de la família. Creiem que també ha influït una gradual transformació de la mentalitat, ja que la dona adquireix amb el treball una certa independència. El factor negatiu de les dificultats econòmiques, producte del grau d'explotació a que està sotmés el poble espanyol, ha tingut com a conseqüència el fenomen positiu de la incorporació de masses de dones al treball social, amb la consegüent elevació de la dona i amb l'aportació d'una nova força a les masses treballadores.

Hi ha dues menes de discriminacions que afecten a la dona que treballa:

a) Discriminació "legal": Moltes reglamentacions de treball estipulen un salari inferior per a la dona que per a l'home, fent el mateix treball.

b) Discriminació en la pràctica: En moltes rames d'oficina, el salari regla-

mentari és, a treball igual, el mateix per home que per dona. O sigui que sobre el paper hi ha igualtat de drets. Però com que la dona, en casar-se, generalment abandona el treball a l'oficina, bé per pròpia voluntat o perquè així ho estipuli la reglamentació del seu ram (n'hi ha algunes encara) i la substitució d'un empleat que faci feina de responsabilitat ocasiona sempre un trasbals i un perjudici, es condemna a les dones a treballs mecànics i de tràmit i no se'ls dona la possibilitat d'adquirir la preparació necessària, mitjançant la pràctica i l'ajuda dels caps de l'empresa o de les seccions, per a poder fer treballs de més importància i, per tant, millor retribuïts. Encara, doncs, que aquesta actitud no emani dels reglaments nacionals de treball, els directius de les empreses l'adopten perquè saben que només poden comptar amb les empleades transitoriament, fins que es casin. Això, ultra privar les dones, mentre no arriben al matrimoni, de guanyar sous superiors i responsabilitzarse en el treball i d'adquirir uns coneixements i una pràctica professionals que poden necessitar més tard, en èpoques difícils (mort o malaltia del marit, o atur forçós d'aquest, etc.), o bé si, malgrat ésser casades, volen, com és molt just, exercir un treball professional, condemna les que no es casen, a seguir sempre en aquestes tasques inferiors, pel fet d'ésser dones, ja que els empresaris no poden endevinar si l'empleada es casarà o no.

Aquesta limitació de la dona a tasques de poca responsabilitat no és deguda exclusivament a les causes apuntades. Intervé també l'actitud del públic que prefereix tractar els assumptes d'importància amb "un senyor" i es considera menystingut si la persona que els resol és una dona. Això és degut, part a la mentalitat tradicional de la superioritat de l'home, molt acusada a Espanya, part al costum de veure les dones ocupades quasi sempre en escriure a màquina al dictat, fer de secretària, telefonista, etc.

Això és més accentuat, com a norma, en empreses grans que en les petites.

Per a què una dona arribi a tenir un càrrec important, cal que demostrï la seva eficiència molt més que un home, que lluiti contra un gran nombre de prejudicis, que venci moltes més dificultats i que suporti, en alguns casos fins a extrems desagradables, la pròpia oposició dels companys de treball. En la pràctica, doncs si no pot aconseguir els salaris elevats que reb un home o si li costa mot més que a ell d'aconseguir-los, desapareix la igualtat de drets escrita en els papers.

D'altra banda, l'educació tradicional que reb la dona fa que accepti el seu actual postergament i pensi en el treball com un mitjà temporal d'obtenir recursos econòmics, però sense preocupar-se del futur professional, ja que la seva fita és el matrimoni.

Per citar un exemple concret, en el ram d'assegurances, degut a les realitats explicades, una noia pot aspirar, com a molt (sempre parlem en termes generals i sense tenir en compte excepcions que no fan regla), a la categoria d'oficial de segona. El sou reglamentari d'aquesta categoria professional és, ara, de 4.120 ptas. al mes i 4 mensualitats extraordinàries a l'any, comptant la de "beneficis" i tot, i l'any 1966 passarà a ésser de 4.415 ptas., amb igual nombre d'extraordinàries. D'aquest imports, cal deduir les retencions per impost sobre el rendiment de treball personal i per assegurances socials, tot plegat i aproximadament, més de 500 ptas. de descompte al mes.

Naturalment, la dona, el mateix que l'home, degut a aquests sous baixos, es veu forçada a fer hores extraordinàries per tal de viure.

Malgrat que, com hem dit, la dona espera el matrimoni per a deixar de treballar fora de casa, degut al constant augment de la carestia de la vida, es veu forçada, un cop casada i més tard o més aviat, a ajudar al marit en la consecució de mitjans econòmics. Com que la preparació professional de la dona és escassa, aquest ajut l'ha d'aportar a base de treballs pesats, moltes vegades consistents en fregar pisos, rentar roba, etc. Moltes també fan treballs manuals a casa, a preu fet.

La dona casada que treballa a les fàbriques i en general, fora de casa, es troba amb la seriosa dificultat que a Espanya pràcticament no existeixen guarderies infantils. Generalment, es veu obligada a deixar els fills a alguna veïna o perduts pel carrer, amb la consegüent repercussió negativa en la seva educació, salut i costums.

D'altra banda, i degut a la mentalitat endarrerida que encara tenim al nostre país, la dona que treballa assalariadament no per això deixa d'ocupar-se de totes les feines de la casa. Amb algunes excepcions satisfactòries, l'home creu que la seva dignitat es rebaixa si ajuda la dona en els quefers de la llar. Així, doncs, la dona treballa doble. Cal tenir en compte que, si bé en països més avançats i de nivell de vida superior, les feines de la casa són molt alleujades mitjançant la utilització de diversos aparells dels denominats "electrodomèstics", a Espanya aquests no estan, en general, a l'abast de les masses treballadores, tot i tenint en compte les facilitats de les vendes a terminis. L'aparell més introduït, en els casos en que es pot comprar, és la màquina de rentar, a la qual segueix, però bastant en segon lloc, la nevera elèctrica. Pel que fa a l'aspiradora elèctrica, que estalvia la feina més pesada, no ha pogut entrar encara a casa de l'obrer.

Si, doncs, a l'home li queda, amb les jornades esgotadores d'avui, molt poc temps per a llegir i llibres i elevar així el seu nivell cultural i ampliar el seu

coneixement del món, a la dona li en queda menys.

Cal tenir en compte que les dones, casades o vidues, que tenen llur mitjà de vida en feines a preu fet, fregar pisos (excepte quan treballen per a empreses de neteja i aleshores cobren menys), rentar roba, cosir per a particulars, etc., no tenen cap mena de seguretat social (malaltia, accident, invalidesa, pensió de jubilació, etc.).

El règim franquista ha establert per a la dona soltera l'anomenat "servei social" que ha de realitzar durant el dia si no treballa o dues hores cada vespre si treballa i això durant sis mesos seguits. Encara que aquesta obligació és eludida normalment perquè les empreses no exigeixen, per a entrar a treballar, el certificat acreditatiu d'haver acomplert aquest servei (malgrat que poden i, sembla que deuen, exigir-lo), és imprescindible posseir-lo per a obtenir passaport, carnet de conduir, accés a estudis superiors i potser altres (oposicions oficials, etc.).

El programa d'aquest "servei social" és el següent respecte del que s'acompleix al vespre, per a les noies que treballen: Classes de religió, nacionalsindicalisme, cuina, confecció, labor, treballs manuals (cistells, nines i coses semblants), economia domèstica i unes petites i esparses nocions de gramàtica i aritmètica i també d'història (de la història que expliquen els franquistes). Les classes de religió, naturalment, estan a càrrec d'un capellà i aquest resulta ésser l'única persona entesa en el tema que ha de tocar; les demés "assignatures" són explicades per dones afiliades a la Falange (Secció Femenina), sense cap preparació ni estudis necessaris per a l'ensenyament. Així, doncs, es tracta de fer perdre el temps a les noies i també uns quants diners, ja que entre documents, insignia, llibres, materials pels treballs manuals i per la confecció i la petita quota que es paga per la classe de cuina que acostuma a ser de cinc pessetes que cauen un cop cada setmana, a la fi dels "estudis" puja un grapat de diners inútilment llençats, ja que la dona no adquireix cap mena de formació.

Les noies que no treballen, en part acompleixen els mencionats estudis i en part treballen de franc a les oficines de la Secció Femenina de Falange o en establiments de beneficiència que depenen d'aquesta.

Els problemes que té plantejats la dona al nostre país, es deuen a les següents causes, entre altres:

1. La legislació que li és discriminatòria en alguns casos.
2. La discriminació deguda a la mentalitat regnant, fruit de l'educació ar-

caica, de l'escassa cultura i de l'obscurantisme.

3. Manca d'organismes legals que vetllin per la dona i deficient protecció en treballs que li són nocius per naturalesa.
4. Manca de llibertat d'associació, que permetria orientar la dona i que aquesta s'elevés fins ocupar el lloc que li correspon, al mateix nivell que l'home, en la societat.
5. Manca d'atenció en la maternitat, abans, durant i després del part.
6. Escoles escasses i deficientes per als fills, manca de recursos per alimentar-los, vestir-los cuidar-los com cal.

Cal afegir que, degut al pactes que uneixen militarment el règim franquista amb l'imperialisme nord-americà, el nostre país, en cas d'esclatar una tercera guerra mundial, està exposat indefectiblement a la destrucció atòmica i això, en tant que mares, afecta molt especialment a les dones.

Resumint, l'estat precari actual de la dona al nostre país és degut al règim franquista, i allí on la dona pot trobar les possibilitats necessàries per a la seva elevació és en el règim socialista. En recolzament d'aquesta opinió citem un tros d'un informe presentat per l'Oficina Internacional del Treball a la Conferència Internacional del Treball celebrada a Ginebra el juny del 1964: "La taxa de participació de les dones en la vida econòmica oscil·la des d'un màxim de més de 40 % a Europa oriental i a la URSS, on les dones constitueixen més de les dues cinquenes parts de la mà d'obra total, fins un mínim de menys de 15 % a l'Amèrica llatina."

Creiem que és necessari interessar la dona molt més en la lluita contra un règim que és causa en molts casos dels seus problemes i afavoreix en altres casos la seva postergació o el manteniment de formes discriminatòries. La dona començarà a gaudir, en una democràcia política i social, dels seus plens drets i se li obrirà el camí cap a la seva emancipació i constitueix, per tant, una poderosa força revolucionària que cal desvetllar i posar en marxa totalment.

Ultra la lluita de les dones obreres o empleades, com a tals, la participació de la dona de casa en la lluita per la solució de problemes com els de la manca i deficient qualitat de les vivendes, de les escoles, manca d'aigua en algunes poblacions o barris, de serveis sanitaris, contra la carestia de la vida, per la pau i la neutralitat d'Espanya, per l'amnistia, etc., és inestimable si li dediquen l'atenció i l'esforç que calen.

P. BERNAT.

Rafael Vidiella

**COM VA NEIXER
EL P. S. U.
DE CATALUNYA**

El proletariat català es va ressagar en crear el partit polític que el representès. Potser fou el primer d'Espanya en crear la seva organització sindical; però respecte a Madrid va retardar en organitzar-se com partit polític propi. Potser també que això fós degut a dos fets ben evidents: Primer, a que les idees antiestatals i apolítiques de Bakunin —importades a Espanya per Fanelli—, s'arrelaren més prolongadament entre el ja nombrós proletariat de Catalunya que entre l'aleshores encara incipient proletariat de Madrid, i segon que la radicalització dels partits de la burgesia industrial catalana —aquesta en permanent contradicció amb els grans terratinents espanyols, amos de l'Estat—, dongués en certa manera al proletariat català la il·lusió de que la burgesia catalana fós la portadora de les transformacions revolucionàries de l'Estat espanyol. Sobre aquest darrer aspecte, només ens cal recordar els grans moviments polítics de masses, majoritàriament proletàries, que unes vegades la Lliga Regionalista, a voltes els partits catalanistes d'esquerra i sovint en Lerroux, menaren contra la política general dels governs de Madrid (la qual cosa, siga dita entre parèntesi, demostra que l'abstencionisme polític i electoral propagat pels anarquistes mai no va ésser massa seguit pel proletariat català puix que, quan abstencionisme hi haguè, en alguns períodes, era més aviat per les decepcions circumstancials produïdes al no complir els representants elegits la defensa de la política que prometien, o bé perquè les eleccions es falsificaven gairebé sempre pel Ministeri de la Governació.

Allò cert, però, és que a Catalunya vinguè amb retard la creació del Partit polític de la classe obrera respecte a Espanya. Es clar que en fundar-se el Partit Socialista Obrer Espanyol es crearen també a Catalunya algunes agrupacions socialistes —l'ànima de les quals fou en Comaposada—, que formaren la Federació Catalana del PSOE; mes, exceptuades concretament les de Tarragona, Reus i Tortosa, el PSOE mai no tinguè credit a Catalunya i menys encara a Barcelona, la seu del proletariat revolucionari. La inveterada actuació reformista dels seus dirigents i la incomprensió que tingueren sempre del problema nacional català, deixaren el camp lliure als anarquistes en l'àrea sindical i a la burgesia nacionalista o republicana en l'àrea política.

Tinguè que esdevenir la gran Revolució Socialista d'Octubre a Rússia per a que les masses proletàries espanyoles, dirigides per socialistes i anarquistes, comencessin a veure pràcticament que l'Octubre Roig havia obert un nou i triomfal camí; el camí de Lenin, l'interpret fidel, en el contexte històric de

l'època de l'imperialisme, de Marx i Engels. Així, a partir de l'Octubre Roig, fou quan no pocs militants socialistes i anarco-sindicalistes començaren a ésser influïts per la Revolució Russa. Per exemple, la Confederació Nacional del Treball, —aleshores la major organització sindical d'Espanya— reunida en el seu segon Congrés a Madrid, el desembre del 1919, acordà adherir-se a la Internacional Comunista; i l'any 1920 fou per una ínfima majoria —i encara perquè per futils motius reglamentaris no es deixà votar a algunes agrupacions partidàries de la Internacional Comunista—, que el PSOE no va seguir l'exemple de la CNT. Nogensmenys, de les Joventuts Socialistes i de l'ala esquerra del PSOE, capitanejada per Garcia Quejido, el mateix any va neixer el Partit Comunista d'Espanya, el qual es nodrí també de provats militants anarco-sindicalistes, puix que els anarquistes sabotejaren el compliment de l'acord del Segon Congrés de la CNT. A Catalunya es formà també una important organització comunista, traïda després per Maurin. Però a la traïció es respongué creant el Partit Comunista de Catalunya, i aquest fou l'antecedent directe més immediat del P.S.U. de Catalunya.

Així, la creació del Partit Comunista, malgrat que gairebé sempre va actuar dins d'una forçada clandestinitat, va ésser una ajuda eficaç per tal d'orientar el proletariat vers una veritable via revolucionària. Però la pròpia experiència de les masses també ho va ésser; car el proletariat d'arreu d'Espanya —singularment el de Catalunya—, que des del 1916 al 1923, any del cop d'Estat militar d'en Primo de Rivera, va lluitar heròicament en nombroses gestes revolucionàries, en venir la República començà a donar-se compte de que en realitat havia lluitat per a donar el poder polític a una petita burgesia que, mentre només en paraules espantava als grans terratinents amenaçant-los amb repartir les terres a aquells que les treballaven, i amenaçant a la burgesia amb frenar els seus sucosos guanys, als obrers i als pagesos treballadors els ametrallava *de fet* quan sortien al carrer o feien vagues en defensa del seu pa i del programa promés al poble pels dirigents socialistes i republicans.

Aquesta pròpia experiència del proletariat, sobretot a Catalunya, feu que a casa nostra es formessin alguns partits i grups obrers a la recerca d'orientacions polítiques. Es tractava, aleshores, d'una dispersió fins un cert punt lògica si es té compte de la traïció del renegat Maurin i del pòsit desorientador que les velles campanyes apolítiques i antipolítiques amb que la propaganda anarquista i la de certs escriptors —“*no hem parlev de política...*”, la qual cosa era fer la pitjor de les polítiques—, malmenà no poques consciències de treballadors. Per exemple, ja l'any 1923 es fundà la Unió Socialista de Catalunya, després del PSOE perquè els dirigents d'aquest Partit no defensaven una política correcta sobre el problema nacional de Catalunya: I quan esdevinguè la República, no sols es fundà el Partit Català Proletari, desprengut del d'Estat Català d'en Macià, degut a les concessions que feu aquest als polítics espanyols que retallaren l'Estatut Autòmic votat pel 95 % del poble de Catalunya, sinó que de la CNT, apart del “trentisme”, sorgí a Barcelona un grup de dirigents cenetistes que ingressaren al Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, i en sorgí encara un altre que edità un setmanari titulat “*Política Obrera*”, els components del qual acabaren integrant el PSOE i altres el Partit Comunista de Catalunya, la Unió Socialista o el Partit Català Proletari.

Aquesta dispersió —naturalment explicable tractant-se d'obriers que durant molts de temps es nodriren de la política petit-burgesa o reformista o no-política—, si bé tenia una vessant positiva per tal com apuntava la inquietud

tud d'importants nuclis de treballadors que cercaven llur propi partit, tenia una altra vessant negativa; car la dispersió política i orgànica del proletariat no serveix als treballadors, sinó als seus comuns enemics.

Sortosament, el Partit Comunista d'Espanya, des del seu Congrés de Sevilla l'any 1932, menava una encertada i valenta política d'unitat de la classe obrera i de defensa dels interessos vitals dels treballadors. Això feu que els militants de base del PSOE empentessin llurs dirigents; entre els quals Largo Caballero, a cercar la unitat d'acció entre socialistes i comunistes, sobretot després que la reacció filofeixista de Lerroux-Gil Robles va arribar al poder. Mentrestant, el Partit Comunista de Catalunya —que aplicava correctament, a les condicions concretes de casa nostra, la política del P. C. d'Espanya sobre la defensa dels interessos de la classe obrera, sobre el dret de les nacionalitats hispàniques a llur autodeterminació i sobre la necessitat de la unitat proletària—, anava guanyant la consciència dels militants obrers de Catalunya.

D'aquesta manera, quan la formació del govern filo-feixista de Lerroux-Gil Robes a l'octubre del 1934, estaven ja creades les condicions per a que els partits obrers de Catalunya —exceptuada la Unió Socialista, els dirigents de la qual encara col·laboraven amb el Govern de la Generalitat, més la UGT de Catalunya, més els "trentistes", s'unissin i creessin l'Aliança Obrera de Catalunya per tal d'impedir la marxa endavant del feixisme.

A l'octubre del 34 aquesta Aliança Obrera hauria jugat un paper tan revolucionari o més que l'Aliança Obrera i Pagesa d'Astúries, si no ho haguessin impedit dos fets negatius: primer, que el President Companys es va negar a armar l'Aliança Obrera quan una imponent manifestació d'obrers li ho demanà la nit del 6 d'octubre, omplenent la Plaça de Sant Jaume i els carrers de Ferran i de la Princesa; i, segon, que els dirigents anarquistes es negaren a declarar la vaga general i àdhuc un d'ells va parlar per la ràdio de Capitania General dient als obrers cenetistes que anessin a treballar. La Generalitat va capitular sense lluita, i la matinada del 7 d'octubre el Govern de Catalunya era empresonat i condemnats després els seus components a cadena perpètua.

Però aquesta breu experiència d'unitat d'acció feu madurar la consciència dels treballadors catalans vers una major unitat política. Amb la seva Aliança Obrera i Pagesa, els quinze dies victoriosos de la insurrecció d'Astúries —on lluitaren units comunistes, socialistes, cenetistes i ugetistes—, varen mostrar que la victòria del poble hagués estat total si a Catalunya no hi hagués hagut la por de la Generalitat a les masses i la traïció anarquista, i si alguns dirigents socialistes no haguessin traït la vaga general que demanaven els obrers de Madrid. Tant va madurar la consciència política dels treballadors catalans, que gairebé immediatament de la derrota obrera i pagesa d'octubre, i encara en plena il·legalitat, es va crear el Comitè d'Enllaç dels quatre partits obrers que més endavant formarien el P.S.U. de Catalunya, no sols per tal de lluitar plegats contra la reacció i el feixisme, sinó per tractar de les condicions i els principis ideològics i orgànics de la seva futura fusió en un sol Partit.

El 1935 el Partit Comunista d'Espanya va proposar la formació del Front Popular a les forces obreres i democràtiques, i dins del Front Popular de Catalunya l'esmentat Comitè d'Enllaç va jugar un positiu paper orientant el poble vers la defensa de la reconquesta democràtica de la República i de l'Autonomia de Catalunya, per la llibertat dels empresonats —puix que n'hi havia més de trenta mil—, i per noves eleccions al Parlament. El 16 de febrer,

amb la grandiosa victòria electoral del Front Popular van sortir tots els presos polítics, van retornar a Espanya els emigrats, es va reconquerir la democràcia republicana i tornà a funcionar la Catalunya autònoma. Però les forces reaccionàries seguiren amenaçant: a l'interior i a l'exterior d'Espanya es tramaven conspiracions contra la República; els senyorets feixistes de la Falange assassinaven militants obrers i republicans, i el Govern de Madrid, temerós únicament dels avanços unitaris del proletariat, perseguia als treballadors i tancava els ulls als preparatius d'insurrecció d'alguns generals, de l'alt clero i d'altres forces reaccionàries contra la República.

Tots aquests maneigs feren encara avançar més arreu d'Espanya la unitat d'acció de la classe obrera, i a Catalunya, pel fet mateix de la dispersió de tants partits i grups, la feu avançar àdhuc vers la unitat política i orgànica dels principis marxistes-leninistes. Tant fou així que, abans de la sublevació militar-feixista, tres dels quatre partits que després formaren el P.S.U. de Catalunya —el Partit Comunista de Catalunya, la Unió Socialista de Catalunya i el Partit Català Proletari—, ja havien celebrat llur propi Congrés on s'havia acordat la formació d'un sol partit. Només mancava la celebració del Congrés de la F. C. del PSOE; però aquest Congrés estava ja convocat pel 19 de Juliol del 1936, el mateix dia que a Catalunya es sublevaren els militars feixistes. Naturalment, no es va poder celebrar; però tots els delegats al Congrés havien arribat a Barcelona amb el mandat de llurs agrupacions d'acceptar la creació d'un sol Partit a Catalunya, la qual cosa demostra la unanimitat amb que els quatre partits van fundar el P.S.U. de Catalunya.

Es clar, els dies 19 i 20 de juliol del 1936 tots els militants dels quatre partits lluitaren amb les armes a la ma junt amb altres lluitadors del poble i de les forces armades fidels a la República contra els militars i els feixistes insurreccionats. Els dies 21 i 22, a Barcelona només hi haguè alguns trets de "paqueo", i el dia 23, dimecres, al dematí, quan la insurrecció militar feixista havia estat vençuda arreu de Catalunya, es reuní a la Casa del Poble del carrer Primer de Maig el Comitè d'Enllaç format pel Partit Comunista de Catalunya, Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol, Unió Socialista de Catalunya i Partit Català Proletari, i un dels reunits digué, amb aquests o altres mots, doncs cito de memòria, poc més o menys, les paraules següents: "Companys; El poble de Catalunya i el d'altres indrets d'Espanya ha assolit una gran victòria contra un poderós enemic armat; però això no és la victòria completa. Tindrem encara molta feina a fer per assolir-la i si només restem com Comitè d'Enllaç seguirem dispersos de fet i correrem el perill de que cadascu defensi i faci la seva política i de que el proletariat —que ha estat i és la força més eficaç d'aquesta primera victòria—, resti orfe d'una direcció responsable que defensi la República i faci avançar la democràcia. En canvi, si ens unim en un sol Partit, no sols unirem les forces que sumem, sinó que les multiplicarem amb milers d'obrers i pagesos que cerquen llur Partit proletari, però que no saben quin triar de tants com n'hi ha a Catalunya. Car, efectivament, ultra els nostres quatre partits hi ha encara el trotsquista POUM i el Partit Sindicalista de Pestaña. Per tant, jo proposo que ara mateix ens unim en un sol partit marxista leninista, que aquest es tituli Partit Socialista Unificat de Catalunya, i que estigui adherit a la Internacional Comunista a través del Partit Comunista d'Espanya."

Entre els reunits no hi hagué un moment de vacil·lació i així es feu, puix que la força dels aconteixements que vivíem va ajudar-nos a precipitar una unitat ideològica i orgànica que tots volíem i preparàvem. Allí mateix es

va nomenar el primer Comitè Executiu el mateix dia, i al dia següent sortia a Barcelona el diari "Treball", òrgan central del P.S.U. de Catalunya, donant la notícia i orientant a la classe obrera i al poble en les noves condicions plantejades per la sedició militar feixista. Així va neixer, doncs, el P.S.U. de Catalunya: gestant-se entre les lluites revolucionàries d'octubre del 1934 al 16 de febrer del 1936 —dia del triomf del Front Popular—, i infantant-se en les lluites armades de carrer, a les barricades, el dies 19 i 20 de Juliol del 1936.

Després seguiren els tres anys de guerra durant la qual el P.S.U.C. gràcies a la seva encertada i valenta política arribà a ser el Partit més influent, puix que totes les seves energies les va dedicar a orientar el poble a guanyar la guerra, a lluitar per la disciplina revolucionària a la reraguarda —desorganitzada aquesta pels trotsquistes i per la FAI—, a armar i enviar combatents al front, a organitzar i enviar les forces expedicionàries que desembarcaren a Mallorca i a enviar al front de Madrid —abans que cap altra organització de Catalunya, tres columnes de combatents quan vers la capital d'Espanya s'hi dirigien els militars feixistes i mentre anarquistes i trotsquistes feien generalment servir llurs armes a la reraguarda, dient que "es tenia que guanyar la revolució abans que la guerra". L'única excepció fou la de l'anarquista Durruti, que també va anar a Madrid amb una columna de combatents dient: "*Renuncio a todo menos a la victoria.*"

Però tot això pot ésser exposat en una altra ocasió. Ara, per acabar, només vull congratular-me de la gran volada que el P.S.U. de Catalunya ha prés durant la llarga i tenebrosa nit del terror franquista, del coratjós esperit amb que han lluitat i lluiten tots els seus militants i saludar emocionat a aquesta nova i magníficat joventut de Catalunya, la qual, junt amb la de tot Espanya, tant patriòticament mena el combat antifranquista per la llibertat i la democràcia.

Rafael VIDIELLA.

ENTORN D'UN PETIT GRAN LLIBRE

Sovint s'ha dit i escrit que els llibres bons són doblement bons si també són curts. Així es pot qualificar "*El Sindicalisme a Barcelona, 1916-1923*", d'Albert Balcells. Fins i tot gosaria afegir que són triplement bons quan estan confeccionats en un breu format i utilitzen un cos i una impressió tipogràfica meravellosament visibles, als quals ja ens han desacostumat no poques editorials i periòdics que semblen ésser a la vegada botiguers d'aparells d'òptica.

Permeteu-me encara afegir —crec que amb coneixement de causa— que en ésser-li otorgat al llibre d'en Balcells el "Premi Nova Terra 1964", poques vegades haurà estat donat un premi literari sense tenir justificades o rancunioses discrepàncies. I quan he escrit amb coneixement de causa, és perquè penso que tots aquells que hem viscut com actors més o menys destacats l'època que en el seu llibre descriu en Balcells, opinarem que difícilment es podria descriure amb més brevetat i objectivitat l'etapa històrica que aquest escriptor acaba de mostrar a les noves generacions del nostre poble. Ara : quan escriu objectivitat no vull dir que en el llibre no hi hagi alguns errors i certes omissions que crec importants i que són el motiu d'aquest article. En tot cas, a part de quan l'autor opina pel seu compte, pocs dels errors li són imputables, puix que l'esforç principal i feixug d'en Balcells —esforç molt lloable—, ha estat la busca i rebusca i l'estudi de materials escrits d'aquella o sobre aquella època i, qui sap si no, la intervui i la conversa, amb determinats actors supervivents de fa més de quaranta anys, si és que Franco n'ha deixat viu algú a Catalunya.

En el capítol d'omissions hi ha la qüestió de la neutralitat d'Espanya durant la primera guerra mundial. En Balcells es limita a dir que aquesta neutralitat fou "*un estímul poderós per al desenvolupament industrial del país...*" Però a què es degué aquella neutralitat? Quina o quines forces polítiques i socials la determinaren? Car allò cert és que, des del començament de la primera

guerra mundial, sobretot quan els submarins alemanys enfonsaven vaixells espanyols, hi havia a Espanya forces poderoses que sol·licitaven del govern l'entrada en guerra al costat d'Anglaterra, França i Rússia, o d'Alemanya i Austria. Certament, hi havia molts més partidaris dels primers que dels segons. Entre els primers hi havia la immensa majoria de la burgesia, singularment la catalana, molta classe mitja, els republicans i els socialistes. Però entre els segons es comptaven forces més *oficialment decisives*, puix que, ultra la reacció clerical i carlina, tant al Palau Reial com a l'exèrcit existia més ambient germanòfil que francòfil.

Fou només aquesta divisió allò que determinà la neutralitat d'Espanya? Això pogué influir, mes no fou decisiu. La neutralitat la decidiren dos factors essencials: un que en podríem dir històricopsicològic i un altre que fou polític. El primer consistí en que no en va els escriptors del 98 i altres anteriors com Pi i Margall i Costa, sobretot després de la pèrdua dels darrers vestigis de l'"imperi", crearen un clima sà contra les aventures guerrerres exteriors, el qual derivà a mirar millor Espanya endins, imitant Goya i Galdós, que amb la pintura i la novel·la, respectivament, ens venien a dir que la guerra sols és justa quan es defensa la independència nacional. I l'altre factor essencial fou que la vanguarda més combativa d'aleshores —el proletariat català—, seguí unànimement el criteri d'Anselmo Lorenzo, d'aquell honorable vell internacionalista que, fidel als principis de la Primera Internacional de la qual fou membre, aconsellà als obrers que no es deixessin arrossegar a una matança on només es ventilaven interessos capitalistes i imperialistes. Anselmo Lorenzo morí a Barcelona la tardor de l'any 14; però encara tingué temps suficient per a encarar-se amb Kropotkin —aleshores màxim pontífex de l'anarquisme—, el qual defensava la tesi de que França, Anglaterra i Rússia tenien raó en fer la guerra a Alemanya i Austria, postura que motivà el que Luis

Bonafoux escrigués a "*Heraldo de Madrid*" que "*l'anarquista Kropotkin s'ha via rascat el cap, tot pensant en la guerra, i li havia tornat a sortir la corona de princep rus*".

Es, doncs, de lamentar tal omssió en el llibre d'en Balcells, car la lluita per la neutralitat, sobretot a Catalunya —on per única vegada nacionalistes i lerrouxistes coincidien en una mala causa i donant no pocs voluntaris catalans a França—, ultra respondre a una tradició ben catalana com la de no servir els reis fora de les fronteres de Catalunya —cosa positiva quan significa no fer guerres agressives—, i com la de la Setmana Tràgica contra la guerra del Marroc, responia a que si bé és veritat que els anarquistes gairebé ho han fet tot malament —jo m'hi compto mentre he estat anarquista—, la objectivitat històrica no pot desconèixer allò que excepcionalment han fet bé. Jo recordaré sempre amb plaer els esforços que junt amb altres companys vaig fer en discussions contra la guerra en mig dels grups que es formaven discutint-la a les Rambles, a la Plaça Reial, al Port i a l'Ateneu Sindicalista del carrer de Mercaders i en els quals la veu i l'opinió del "Noi del Sucre" eren les més escoltades. I encara recordo amb més plaer els opuscles i fulls clandestins que alguns companys repartiem contra la guerra i per la Revolució Social A SEQUES —citaré només els tipògrafs—, en Cecília, en Margelí, avui exiliat a Mèxic, i jo, entre els soldats que, amb les minyones de servei, es reunien en grups a la Plaça de Catalunya.

Un altre exemple de lluita contra aquella guerra imperialista fou que nasqué entre els dirigents anarquistes de Catalunya la idea —que es feu efectiva crec que l'any 15—, de convocar un Congrés Mundial a El Ferrol contra la guerra. I encara que el "Noi" hi estigué en contra al·legant que no tindria cap eficàcia internacional degut a que no hi podrien assistir delegats dels països en guerra, no deixà d'exercir certa influència a l'interior d'Espanya, puix que, sobretot entre els anarquistes asturians i gallecs —pocs, però influents ideològicament, com Ricardo Mella i Eleuterio Quintanilla—, les idees pro-aliades d'en Kropotkin havien encarnat.

Són de lamentar, repeteixo, aquestes omissions, puix que tenint en compte que l'escriptor escriu per ensenyar, per fer pensar i per treure conclusions d'allò que escriu o perque les tregui el lector —ja sé que és difícil avui escriure, a Espanya—, amb aquesta somera notícia històrica sobre la lluita contra una guerra imperialista, lligant-la a la de la Setmana Tràgica pel mateix motiu, hauria ajudat els lectors catalans, si més no, a treure al menys dues conclusions actuals sobre la política belicosa i agressiva del general Franco. Per exemple, la primera és que quan el "caudillo" es vanta davant dels països occidentals

d'haver conservat la neutralitat d'Espanya a despit dels requeriments de Hitler, pensarien: a), que aquesta neutralitat no es podia deure a Hitler, que no va respectar la de cap poble, ni tampoc a Franco, que era un lansquenet dòcil del "führer"; b), que aquesta neutralitat es degué al fet essencial de que en una guerra antifeixista i alliberadora com fou la de 1939-1945 i començada pel poble espanyol des de 1936 al 1939, Franco i Hitler es donaren compte que tornar a armar al poble espanyol era invitar-lo a seguir en millors condicions la seva pròpia guerra antifeixista i alliberadora de 1936-1939, la qual cosa ja feien no pocs grups guerrillers arreu d'Espanya; i c), que per això Hitler i Franco van sortir del pas enviant contra un dels aliats antifeixistes —contra l'heròic poble soviètic—, la desgraciada "División Azul". I la segona conclusió és la de què i com fer-ho per a seguir mantenint la tradicional neutralitat d'Espanya, salvant així la independència nacional i la vida de tots els espanyols, amenaçades d'un holocaust atòmic per la política servil del general Franco envers les aventures agressives dels Estats Units. I què i com fer-ho, també té una tradició entre nosaltres; una tradició en dos vessants: la de l'aversió i la lluita contra les aventures guerreres a l'exterior —1909 i 1921-1923 contra la guerra del Marroc i primera guerra mundial—, i la de l'afirmació de la independència nacional i la lluita contra aquells que han volgut o volen fer dels espanyols carn de canó per a llurs aventures guerreres —Napoleó, Hitler-Mussolini i avui Johnson, que ha sembrat Espanya de bases atòmiques i contra les quals ja han començat les manifestacions de protesta.

Dues altres omissions que crec importants per a jutjar millor encara la maduresa de la revolució els anys 1916-1923 foren la sublevació dels soldats de la caserna del "Carmen" de Zaragoza, l'any 21, i la sublevació d'una unitat de soldats a Màlaga, l'any 23, per negarse a embarcar vers la guerra del Marroc. Aquesta insurrecció causà tanta angoixa al govern que no sols suprimí els embarcaments, sino que va commutar la pena de mort per la de cadena perpètua al caporal José Sánchez Barroso, al qual s'el va considerar cap de la insurrecció. Uns i altres superaren qualitativament l'acció de les Juntas Militars d'oficials i de classes de tropa, puix que passaren a l'acció armada, havent-hi aleshores a les casernes, entre els soldats, un esperit similar de sedició. Això em porta de la mà a dissentir d'en Balcells quan afirma al final de la pàgina 35 del seu petit-gran llibre que "*la decisió amb què l'exèrcit ofegà l'intent revolucionari va ser el factor principal del fracàs de la vaga revolucionària de l'any 17*".

A part de ser errònia aquesta afirmació, té el perill de convertir en dogma la creença de que l'exèrcit és sempre l'àrbitr de tot canvi polític-social, so-

bretot ara que arreu abunden tant els cops d'Estat militars. Realment, l'exèrcit, com les forces armades, són una potència; però no la més decisiva. Car l'exèrcit, igual que les forces armades, no es troben aïllats dins d'una campana neumàtica, separats del contexte de la nació. Per això, tota situació de maduresa revolucionària no pot menys d'influir en l'ànim i en la consciència dels homes que els integren. Tant més quant més sòlida és la unitat d'acció i més clars són els objectius político-revolucionaris de les masses que s'els han fet seus. Per exemple, és que a l'abril de l'any 31 l'exèrcit i les forces armades eren distints dels de l'any 17? Eren els mateixos i potser més forts materialment; però les seves llances es tornaren canyes davant la unitat d'acció de totes les forces revolucionàries al carrer el 14 d'abril i davant la unanimitat dels objectius immediats del programa político-revolucionari de l'oposició republicana. I aquesta unitat d'acció i d'objectius revolucionaris mancaren no sols l'any 17, sinó també fins al cop d'Estat d'en Primo de Rivera i Orbaneja. "Del guàrdia Orbaneja", com deia Valle Inclán. L'any 17 començaren per no estar unides de veritat les dues forces obreres d'aquell temps, ni tenien uns objectius político-revolucionaris mínims comuns —amb els anarquistes difícilment s'arribarà a una unitat i a un programa comuns d'objectius revolucionaris immediats, i d'ací que cada vegada, com ha passat a França i a Itàlia, perdin més influència entre els treballadors, i només els mancava ara que alguns d'ells s'hagin emporcat amb la bassa solís-verticallista—, i sense una classe obrera unida per objectius revolucionaris, comuns immediats és impossible atreure al seu costat els pagesos, intel·lectuals, petita i mitjana burgesia, menestrals, etc. I aquest fou el factor principal del fracàs de la vaga revolucionària del 17 i dels moviments que seguiren fins el 23.

En Balcells, que en el seu llibre té també l'encert de situar l'etapa revolucionària que descriu en el contexte internacional d'aquella època, remarca justament la influència que la revolució socialista russa hi tingué. Però quan insisteix en l'exàmen del fracàs de la vaga del 17 i en posar l'exemple dels bolxevics, els quals saberen esperar els moments de maduresa de la primera revolució per a llançar-se a una segona revolució —crec que és obvi dir que no es poden fer paral·les entre l'Espanya del 17 i la Rússia del 17—, escriu en la pàgina 34: "Què hauria passat a Espanya si les centrals obreres s'haguessin llençat a la vaga revolucionària cinc o sis mesos després del moment en què ho van fer?" Bé que aquesta pregunta posa un problema del qual sols s'en pot donar suposicions, jo no tinc cap inconvenient en acceptarlo per a afirmar, amb un supòsit objectivament lògic, que "cinc o sis mesos després" hauria passat el mateix que passà abans o tal vegada pitjor. Car a

part que a Espanya no hi havia Partit Bolxevic, sinó un Partit Socialista amatrat de tradició reformista i "a-revolucionària", i a part que hi havia una burgesia que sempre ha tingut un terror pànic àdhuc a la seva pròpia revolució burgesa, es donava el cas que la força obrera més nombrosa i combativa d'aleshores —ja notarà el lector que escric combativa i no revolucionària— estava dirigida pels anarquistes, i amb els anarquistes, mentre tinguin influència en les masses o no s'els neutralitzi, com ocorregué a les darreries de la dictadura de Primo de Rivera, ni s'ha fet ni es farà mai cap revolució. ¡I és innegable que la revolució n'estava de madura durant els anys 17 al 23! La prova és que les vagues generals sorgien com per generació espontània, com els bolets; però sempre amb la vaga consigna, quant més, de la Revolució Social A SEQUES. Només us en descriuré una en la qual vaig ésser un dels dirigents.

Eveli Boal, tipògraf, que encara no era de dret secretari general de la CNT, però sí de fet, i que era també un bon cervell organitzador, en ple estat de guerra a Catalunya, durant la vaga de la "Canadiense", ens reuní a unes dotzenes de militants sindicalistes, dient-nos: "La revolució s'atança i el moviment revolucionari no tindrà sentit si només es fa a Catalunya. Catalunya s'asfixia per hipertròfia de militants anarquistes i en canvi fora de Catalunya hi manquen propagandistes, agitadors i organitzadors. Cal treure militants d'aquí i reforçar les migrades organitzacions d'arreu d'Espanya." I així es feu, tocant-me a mi, junt amb el ja citat Margelí, el vernissador Emili Mira i un altre company anomenat Santolària anar a València, on immediatament, només amb deu mil pessetes, començarem per fundar allí el diari "Solidaridad Obrera". L'èxit de tirada fou enorme des del primer dia, donant informació i fent agitació sobre la vaga de Barcelona, fins que arribà el moment de la segona vaga de la "Canadiense". Ens fou fàcil la tasca de declarar la vaga general a València per solidaritat a la de Barcelona. Els tranviaris i els portuaris ens prometeren, en una reunió feta a fosca de nit, que pararien si la premsa no sortís, i el mateix vespre, en Margelí, en Mira i jo, junts amb altres tres tipògrafs valencians, anarem a fer plegar els tipògrafs dels diaris. Crèiem que trobaríem resistència al "Diari de València", carlí, i on només la trobàrem fou a "El Pueblo", republicà; però la vencèrem fàcilment. Tot seguit anarem a una petita impremta del carrer del Quemadero, i fent-se només visible un de nosaltres, cridà a l'amo dient-li que urgia fer uns recordatoris per a l'enterrament d'un parent, i una vegada dintre de la impremta escriguerem i imprimirem uns milers de fulles invitant el poble de València a la vaga en solidaritat a la de Barcelona i per la Revolució Social A SEQUES. Repartirem les fulles

a l'hora que els obrers anaven a la feina i l'entusiasme de vaga es contagià a tothom. Jo no sé d'on sortiren tantes armes, però a les deu o les onze del matí hi havia dos o tres guàrdies civils morts i alguns paisans al carrer de la Sang, degut a que uns grups volien assaltar l'Ajuntament, i el primer i el segon dia de vaga es saquejaren gairebé tots els establiments de comestibles. Val a dir que en les fulles —que seguirem fent, una cada nit, per a repartir-la al dia següent—, mai no donarem cap mot de saquejament. El saquejament fou obra de la fam i de la carestia de la vida. La vaga durà a València tota una setmana, cosa que ens causà gran satisfacció; però que, com totes les grans vagues d'aquella època, no abocaren ni podien abocar a cap solució revolucionària positiva, pels motius ja alludits de manca de direcció política, cosa que en Balcells sap remarcar en el seu petit-gran llibre.

I ara una anècdota molt allçonadora d'això que acabo de dir que, com una lletra de pagament a molts anys vista, m'ocorregué. Més de trenta anys després d'aquesta vaga general, Daniel Anguiano, i jo hem viscut plegats en un mateix pis de Budapest durant el nostre exili. Un dia, Anguiano, que quan aquella vaga era diputat socialista per València, em contava que ell sortí de Madrid, on vivia, cap a València, per a intervenir prop del governador en favor dels obrers en vaga. I començà a explicar-me allò que fou la vaga. I quan el vaig interrompre, dient-li: "¿Què m'has d'explicar a mi si vaig ésser-ne un dels dirigents?", em va repetir en diverses ocasions "que els anarquistes per excés d'acció i els socialistes per excés de no acció, varem perdre bones ocasions de conquerir ja aleshores la democràcia republicana". I encara em va aclarir —i aquí rau el punt allçonador de l'anècdota—, "que ell, sentint-se representant dels treballadors valencians, havia sortit de Madrid cap a València contra la voluntat de Largo Caballero i de Besteiro, els quals li digueren que ni el Partit Socialista ni la UGT tenien res a veure amb aquella vaga". No calen comentaris per demostrar una vegada més que el factor principal del fracàs de la vaga del 17 com el de les vagues revolucionàries poste-

riors, no estigué tant en l'acció de l'exèrcit com en la manca d'unitat i d'objectius polítics revolucionaris immediats de la classe obrera i en la por de la burgesia a la seva pròpia revolució burgesa. Als generals amics de "cuarteladas", derrotats i desacreditats en guerres impopulars i injustes, bastava a vegades una bona bofetada donada a temps i amb decisió, com la que en Sánchez Guerra donà al general Aguilera, l'any 23, quan aquest amenaçava donar un cop d'Estat, per a parar-los en sec.

I, en fi, cal acabar. Sols em resta felicitar l'autor de "*El Sindicalisme a Barcelona, 1916-1923*" per la gran aportació feta en el coneixement d'aquella època tan plena de possibilitats revolucionàries, tot desitjant que sigui continuada. En aquest sentit seria bo que algú que pogués estudiar materials respongués aquestes dues qüestions:

¿Per què els anarquistes no han tingut mai cap influència entre la pagesia catalana i els dependents del comerç i de la indústria? ¿Per què els anarquistes han mobilitzat el proletariat de Catalunya només per reivindicacions materials de salari, menys hores de treball o per qüestions sentimentals com la llibertat dels presos o contra la guerra, i en canvi, políticament, els han mobilitzat Cambó-Salmerón quan la Solidaritat Catalana, Lerroix quan no se sabia que era un aventurer, els republicans d'esquerra com Llairet, Macià i Companys, durant la nostra guerra el Partit Socialista Unificat de Catalunya? Car és innegable —això en Balcells no ho podia dir en el seu llibre, puix que el tanca l'any 23—, que durant la guerra nacional-revolucionària en la direcció del PSUC hi havia dirigents de la Unió de Rabassaires i del CADCI, i que a la UGT de Catalunya hi pertanyè el CADCI.

I aquest fet no és sols una constatació històrica de com el proletariat i la pagesia de Catalunya van respondre en determinades èpoques, políticament, als partits que els donaren una justa i patriòtica política revolucionària, sinó també una constatació de com responen avui i un albirament de com i a qui respondran demà.

R.V

Ramon Farré

EN EL XXX ANIVERSARI DEL P. S. U de C.

L'aportació del Partit Socialista Unificat de Catalunya als fronts de la guerra nacional revolucionària d'Espanya, no es limità a la creació i sosteniment amb homes i material, de la 27 Divisió, creença aquesta molt estesa àdhuc entre els propis militants comunistes. El relat del Comissari Ramón Farré que publiquen avui (que no té per objecte revifar les cendres d'aquells esdeveniments) ajuda a puntualitzar en aquest sentit. D'aquest relat se'n desprenen, al menys, dues coses: una, que malgrat el dèbil contacte amb la direcció del Partit, aquells joves militants,

molts dels quals militaven a les Joventuts, saberen orientar-se de bell antuvi, incorporant-se al combat antifeixista sense esperar indicacions, i ocuparen les primeres trinxeres; i segona, que buscaren arreu la organització del Partit Comunista d'Espanya, que amb molta justesa, consideraven el seu propi Partit. Es més, en alguns casos com en terres d'Aragó, en els primers moments, ajudaren o organitzar-lo.

Donem la paraula, doncs, al Comissari Farré.

En commemorar el XXX aniversari de la fundació del PSUC rendeixo memòria als militants que amb el seu exemple i abnegació admirables saberen fer honor a l'existència i el contingut internacionalista, així com al caràcter combatiu i revolucionari del Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Fa trenta anys que companys com Bonet, Llardén i altres, membres de la FETE i del Partit, jugaren un paper important i decidíu en l'esclafament de la sublevació militar a Lleida. Particularment en els combats de l'Ajuntament, Diputació, central telefònica i la guarnició del Castell. Aquells, i altres companys, desplegaron una gran activitat en l'organització de la primera columna, que va marxar al front d'Aragó sota el comandament del capità Zamora, militar professional. Fou la columna que va ocupar la capital de Caspe, amb altres posicions importants de l'enemic. El company Bonet, exemple de valentia i modèstia, morí heròicament en els combats de Quinto, al front d'una centúria de la CNT.

A primeres hores de la matinada del mateix dia de la sublevació militar a Lleida, un grup de militants del PSUC assaltaren la Ràdio, fent una crida als camperols de tota

la comarca lleidatana invitant-los a alçar-se contra els sublevats de la capital. Entre els companys que prengueren part en l'assalt a la Ràdio, recordo Piferrer i Toribio. Tots ells foren detinguts pels sublevats en el mateix edifici de la Ràdio. Gairebé tots, com per exemple, París, Martines, Figueres, Vidal, Llardén i molts altres, s'incorporaren al front des dels primers moments, dintre de les columnes confederals. Des del seu lloc de combat saberen defensar abnegadament la política del Partit, que era la defensa de la República. Ja es comprèn, doncs, que tota llur activitat era realitzada dintre de les columnes confederals-anarquistes de la zona Sur-Ebre. Malgrat sofrir les constants amenaces dels elements dits incontrolats de les esmentades columnes, s'entregaren amb tota l'energia a la propagació i defensa de la política general del Partit. Nombroses foren les vegades que hagueren de sortir en defensa, no tan solament dels interessos dels camperols, sinó de les seves pròpies vides. Recordo que vingué un camperol del poble de Cinco Olivos, quan ens trobavem a Sàs, tago, demanant el suport dels nostres companys, denunciant que el dia abans elements de l'anomenat "comitè local", li havien assaltat l'hort, emportant-se-li totes les ver-

dures i llegums. Un altre dia era una pagesa que, indignada, venia a demanar-nos ajuda perquè li volien prendre el fem del seu corral, aquells mateixos elements incontrolats del "Comitè".

Malgrat totes les dificultats, els nostres companys assolien evitar moltes d'aquestes arbitrietats. Per exemple, una vegada al poble d'Azaila detingueren un pagès, republicà de tota la vida. La seva família es va presentar amb els ulls secs de tant de plorar. Els nostres companys del PSUC obligaren a posar-lo en llibertat.

Els companys del PSUC en aquelles contrades desplegaron una gran activitat en la organització del Partit Comunista i de la UGT i, sempre en contacte amb els companys del Comitè Regional d'Aragó, foren creades seccions del PCE als pobles de Sàstago, Cinco Olivos, Alforja, Alforque, Escatrón, Azaila, Bujaraloz, Candanos, Hajar, etc. Es d'assenyalar que d'aqueixes seccions, en el curs de la guerra es destacaren alguns companys molt actius, com Orozco, de la secció del PC del poble de Sàstago, que més tard jugà un paper important dintre del Comitè Regional d'Aragó.

Des del primer moment que el Partit llença la consigna de transformar les Milícies en Exèrcit Popular regular, aquell grapat de companys es llançaren amb tot l'entusiasme dels seus anys joves, a transformar la consigna en una realitat immediata. Malgrat la influència majoritària dels elements anarcosindicalistes en l'esmentada zona, els nostres companys, amb llur exemple d'organització i disciplina feren canviar la fesomia dels companys de la CNT més conscients que, junt amb nosaltres, estaven d'acord en la creació d'un veritable Exèrcit regular, amb una sola disciplina i un sol comandament, capaç d'assolir la victòria damunt de l'enemic.

Quan s'intentà implantar el "comunismo libertario" al poble de Sàstago per part dels elements més extremistes de la CNT, els nostres companys saberen mobilitzar tot el poble, fent avortar aquell moviment estrany als sentiments de la pagesia. I es guanyaren, no solament la simpatia dels camperols, que cercaven contínuament el seu contacte, el seu consell i suport en la defensa dels seus interessos, sinó que eren respectats àdhuc, per la seva honesta conducta, pels elements més conscients de la CNT. Fins i tot s'arribà a una entesa amb les Joventuts Llibertàries de la columna "Hilario-Zamora", de que no es permetrien els abusos dels elements incontrolats contra els interessos dels pagesos. Es més, s'assolí crear un Comitè d'Enllaç, dintre de l'esmentada unitat, que organitzà actes de propaganda entre la població i els combatents. Per exemple a Sàstago, a últims de l'any 1936 es celebrà un acte

unitari CNT-UGT, en el qual per la UGT parlà Emili Garcia.

Més tard es formà una altra Comissió composta per companys nostres i de les Joventuts Llibertàries per anar a parlar amb el company Antoni Sesé, Secretari General de la UGT catalana i amb el Comitè Regional de la CNT, amb el mandat dels combatents d'estrenyer la unitat de les dues centrals sindicals per a guanyar la guerra. Podriem continuar enumerant activitats de companys del PSUC, que, a ben segur són ignorades per la immensa majoria dels militants del Partit. En aquest aniversari de la fundació del PSUC m'he decidit a escriure aquests mots que són un homenatge que els vull fer, recordant, a l'ensem, pàgines de la història de la nostra guerra, tan estretament lligada a la història del PSUC d'aquell període.

No hi havia cap front d'Espanya on no actuessin activament companys del PSUC. En els combats per la presa de Terol, militants del PSUC, conjuntament amb els companys del PCE jugaren un paper destacat en la preparació de l'esperit combatiu dels combatents. Cal destacar el company Fusimanya, Comissari de 11 Divisió i altres militants. També en la rendició del reducte del Seminari de l'esmentada ciutat, militants del PSUC jugaren un paper decisiu en la rendició del coronel Rey d'Ancourt, cap de la guarnició de la capital, i del bisbe de la diòcesi de Terol. **(Hom recorda que fou el comissari Farré qui va entrar, sol, al Seminari i va parlamentar amb els assetjats, i que ell, per modestia, silencià en aquest relat. N. de la Red.)**

Més tard, a les portes del poble d'Alcorissa, en els primers moments de l'enfonsament del front d'Aragó, companys del PSUC tornaren a prendre una part molt activa en aturar l'avanç d'una Divisió motoritzada italiana. Companys agregats al XXII Cos d'Exèrcit de Maniobres saberen desplegar una activitat impressionant. Sense vacillar es posaren al front d'un regiment de tancs, que estava dislocat en un camp d'oliveres, esperant ordres de l'Exèrcit de Maniobres, a disposició del qual es trobaven. També es destacaren en els grans combats del Maestrazgo, que culminà amb la infiltració de l'enemic a la nostra reraguarda, prop de Zorita. L'enemic va tallar la retirada del XXII Cos d'Exèrcit. Era una situació difícilíssima. Malgrat tot, gràcies a l'audàcia i iniciativa de militants del PSUC i altres combatents, s'assolí millorar la difícil situació de les nostres forces. Fou el company Martínez, instructor polític del XXII Cos d'Exèrcit qui amb altres companys, es posà al front de la nostra artilleria i els nostres tancs, i amb el suport d'una companyia d'infanteria, emprengueren una maniobra que esmicolà la infiltració de l'enemic.

Aquests y altres fets, ocorreguts en aquella fase de la lluita, en la que els èxits de l'enemic produïen una certa desmoralització en els nostres rengles, tingueren una gran significació, car ajudaren a canviar la mentalitat combativa dels nostres combatents, que havien de fer front a una lluita desigual. I ací, una altra vegada, companys del PSUC junt amb els companys del PCE, saberen realitzar un gran treball polític entorn dels nostres combatents, que els anava forjant una moral nova, justament en vetlles de l'ofensiva enemiga per a la presa de València. De totes les nostres unitats sorgí un àmpli moviment d'herois antitanquistes que cremaven els tancs i els blindats de l'enemic, retardant l'avanç de les tropes franquistes. El primer heroi antitanquista que es destacà en aquells combats fou Valmaseda, combatent de la Brigada que comanava el company Justo López.

I en les operacions del front d'Extremadura, que tenien per objectiu millorar la situació dels fronts a Catalunya, també els militants del PSUC, colze a colze amb els militants del PCE, desplegaren una extraordinària activitat política en la preparació de les operacions ofensives del nostre Exèrcit. Malgrat la incapacitat, o quelcom més greu, del comandament Suprem de l'Agrupació d'Exèrcits, i del propi Exèrcit d'Extremadura, l'operació inicial fou un èxit, que no es sabé o no es volgué, aprofitar, evitant així un desastre inevitable de les tropes enemigues. Repeteixo, companys del PSUC enquadrats en el XXII Cos d'Exèrcit posaren en joc tota llur experiència en la preparació dels combatents per a les esmentades operacions ofensives. S'edità un periòdic bilingüe català-castellà, que fou molt ben acollit pels combatents catalans i no catalans del front d'Extremadura. En tots els fronts es va popularitzar la política d'unitat i resistència del Govern de la República. I tenint en compte el gran nombre de combatents catalans, es propagà per tots els mitjans la consigna del President Companys: ¡CADA HOME UN GEGANT! ¡CADA CATALA, UN HOME!

També vull destacar un fet que palesa la gran sensibilitat política dels nostres companys del PSUC: el gran tacte en l'aplicació de la política del Govern de la República pel que fa al problema religiós. En ésser reconquistat el poble de Fuenteovejuna, es col·locaren immediatament forces armades als voltants de l'Església per tal d'evitar que elements incontrolats fessin de les seves. Acte seguit s'hi va enviar un sacerdot, doncs,

els que hi havia fugiren esporuguits per la propaganda de l'enemic. A l'endemà s'obrí l'Església a tot el poble perquè pogués practicar normalment els exercicis religiosos.

Això, que és una veritat incontrovertible, fou practicat, a més, a tot el llarg de la nostra guerra pels militants comunistes. I penso que no estarà de més que sigui conegut no solament pels nostres militants, sinó també pels catòlics antifranquistes que marxen amb els comunistes i altres forces democràtiques en l'acció diària contra la dictadura, per les reivindicacions de la classe obrera, per la pau i la llibertat.

Tampoc no es pot menysprear el paper que jugaren alguns companys del PSUC, conjuntament amb altres militants comunistes del PCE en els dies de la Junta de Casado. Gràcies a aquest grup de companys, el XXII Cos d'Exèrcit es posà a la disposició de la direcció del PCE, a la qual recolzava així amb una força militar positiva per tal d'evitar, momentàniament encara que fos, els estralls dels elements de la junta contra els militants comunistes de la zona de Llevant. Amb la qual cosa es neutralitzava, en part, l'acció de la Junta de Madrid contra els nostres companys que lluitaven heròicament contra la Junta a la capital d'Espanya.

I en la segona guerra mundial, companys del PSUC combateren en terres sagrades del primer país del socialisme triomfant, comandats pels experimentats i exemples d'herois, combatents de l'Exèrcit Roig. Recordo els noms de Fusimanya, Soller, Valldepere i altres, que donaren fins la darrera gota de sang en la defensa de la Unió Soviètica, a la que consideraven la segona pàtria, i com a tal la segueixen considerant els comunistes d'arreu del món.

També lluitaren a França i altres indrets del combat antifeixista. Forjats en aquesta lluita i experiències, els nostres companys estan presents també a la Cuba revolucionària. I avui, el mateix que ahir sota la dictadura franquista, els companys del PSUC, al costat dels companys del PCE, units amb totes les forces nacionals democràtiques, estan en els primers rengles en la defensa dels drets i les reivindicacions de la classe obrera i la defensa de les llibertats nacionals i democràtiques de tots els pobles hispànics.

Ramon FARRE,

Ex Comissari del XXII Cos d'Exèrcit
de l'Exèrcit de la República.

¡ PER MOLTS ANYS, MESTRE !

Pel desembre que ve, Pau Casals farà noranta anys. El que ha donat a la música i el que segueix donant-li no es pot dir amb paraules. Es patrimoni de l'art universal. Pau Casals, músic, és ja un clàssic. El goig estètic que ha donat, dona i donarà, no necessita ésser explicat, esbrinat amb mots que potser ni els musicòlegs eminents trobarien. Els mitjans moderns de difusió i conservació de l'obra dels genis artístics permeten que Pau Casals estigui avui a l'abast de centenars de milions d'homes, dones i infants i que demà, l'art sublim del mestre segueixi desvetllant i conreuant la sensibilitat artística de moltes generacions.

El que Pau Casals representa per a Catalunya és un exemple que li fa honra. Darrerament, a Prades, amb motiu del Festival de Música, es posà de relleu una cosa i l'altra: artista extraordinari i gran català.

De la paraula "gran" s'en abusa molt. Massa i tot. No pas, però, en el cas del mestre Pau Casals. En gran perquè assolí —en una vida llarga i de profundes convulsions a casa nostra— un domini del seu art i una actitud valenta, sincera; humilment heròica. El seu nom de músic mundialment admirat i venerat el posà al servei de la llibertat d'Espanya, una Espanya sense la qual es inconcebible una Catalunya amb tots els drets i totes les possibilitats de florir i avançar en català.

*
**

Pau Casals va néixer a Vendrell l'any 1876, en una llar de menestrals humils. Fou alumne de l'Escola Municipal de Música de Barcelona. S'imposà ben aviat com extraordinari violoncel·lista i, molt jove encara, arribà al cor dels públics més exigents de París, Londres, Praga i Philadelphia. La glòria, tan fabulosament guanyada, no l'allunyà de la terra a la que sempre ha estat fidel. L'any 1920 va crear a Barcelona l'Orquesta Pau Casals que fins a la sublevació feixista jugà un paper de primer ordre en la vida artística del cap i casal de Catalunya. El mestre, ja consagrat, volia, però, que la música arribés al poble, als treballadors, als homes i dones considerats per les classes dominants com "insensibles a la bellesa". Pau Casals va crear la magnífica "Associació Obrera de Concerts" que organitzà vetllades populars i la qualitat artística de la qual li guanyà prestigi més enllà de Catalunya.

El mestre Pau Casals no es limità a ésser estrictament intèrpret de grans músics sinó també a realitzar una tasca de creació insuperable. Quan el compositor txec A. Dvorak escoltà, interpretada per Pau Casals, la seva melodia "**Cançons que la mare em cantà**" digué que mai, cap altre violoncel·lista, no havia assolit transmetre allò que ell volgué dir. Pau Casals esdevingué, pel gran músic de les terres txeques, l'intèrpret imprescindible per al qual escrigué el seu meravellós concert per a violoncel i orquestra, estrenat a Praga amb Pau Casals com solista.

*
**

En la vida de l'home Pau Casals hi hagué la guerra civil. Fou aquell un període de prova que afrontà amb un coratge, una dignitat i un patriotisme que li farán honor

per sempre més. De tot el món, reis i reines, Presidents i sabis, artistes i mecenes, cridaren al mestre: **"Fugiu de la guerra. Us deveu a la humanitat. No teniu dret a exposar-vos a les bombes, als perills d'una Espanya en foc."** El mestre Pau Casals, però, romangué amb el seu poble assetjat pel feixisme internacional i amb el seu poble va compartir, fins al darrer moment, totes les conseqüències d'una guerra que li era imposada.

*
**

Era el més de març del 1937 a Barcelona. Al Palau de la Música Catalana es celebrava un concert per a ferits de guerra i militars amb permís. Al programa: Beethoven, i Dvorak, Albeniz i Granados. Com solista: Pau Casals.

De sobte, el Concert fou trencat pels xiscles de les sirenes. En van apagar les llums sobre els faristols. Hi hagué una remor de fugida a la sala. Algú cridà les fosques: **"Ordre, ordre per anar al refugi."** I aleshores, a les fosques, començà a parlar un violoncel. La gent va seure de bell nou. Les bombes rebentaven al port. Pau Casals, sense llum, tocava **"ELS SEGADORS"** sol, a les fosques, en una Barcelona bombardejada pel feixisme mundial que ajudava a Franco. Ningú no es va moure. Pau Casals donava serenor i coratge. Plorava tothom amb l'emoció d'aquell extraordinari artista —no sols artista: home coratjós, patriota autèntic de les hores difícils, quan el patriotisme no és un mot sinó una actitud difícil i perillosa.

Els avions, descarregades les bombes, s'allunyaren cap a Mallorca. Tornà a encendre's la llum al Palau de la Música Catalana. Pau Casals es posà dempeus amb l'arc a la mà. Amb els ulls plens de llàgrimes va somriure. Tota la sala li va dir gràcies amb un aplaudiment que encara dura...

*
**

Avui, Pau Casals segueix a l'exili rebutjant els "honors" dels vencedors, com una mena de protesta constant i sense alts i baixos. Viu l'exili en la plenitud del seu art, creant com intèrpret i compositor. El darrer Festival de Prades n'és l'exemple més recent. La seva Cantata "El Pessebre", amb un poema de Joan Alavedra, dona un compositor important a Catalunya.

Pau Casals viu a Puerto Rico, amb la seva muller, Marta, jove companya del sempre jove mestre Casals. Viu un exili actiu, digne, discret. I al llindar dels seus noranta anys, els crítics més prestigiosos del món en diuen coses com les que reproduïm a continuació:

"Prades, 26 de juliol 1966: D'arreu del món, especialment de Catalunya, han arribat a Prades per escoltar a Pau Casals encetar, en el seu 90 aniversari, el Festival de Prades.

Els músics i musicòlegs han dit que mai havia estat millor el Mestre. Amb els seus amics Rudolf Serkin i Alexandra Schneider, interpretarà el Trio en Si major, de Beethoven. Més de mil admiradors omplien l'Església Gòtica de San Pere on l'any 1950 aparegué Casals per primera vegada al públic després d'alguns anys de silenci imposat per ell mateix.

Es un fet corprenedor que, en aquesta ocasió, coincideixi el proper aniversari del mestre amb el 30 aniversari de la guerra civil d'Espanya.

Fou l'any 1938 quan Casals passà els Pirineus vers Prades, Catalunya francesa, i aquí, després de la segona guerra mundial, prometé no actuar més en públic fins que la seva terra fos lliure. L'any 1945, després d'una vetllada de música entre amics, el senyor Schneider i altres companys seus el van convencer de que faria molts més per Espanya amb la música que allunyat del públic. D'aleshores ençà, Prades ha esdevingut, tots els anys, el reialme de la música."

(Crític musical del "The New York Times", 27 de juliol.)

El conegut cronista d'art, Jacques Lonchampt escrigué el 9 d'agost per al diari parisenc "Le Monde", desde Prades:

"EL GENI INTACTE DE PAU CASALS

"No és pas sense emoció que hem anat, com en peregrinatge, a escoltar un home de noranta anys, un dels artistes vius més grans. La por de retrovar un Pau Casals disminuït, sobrevivent per la seva llegenda i la fervor desbordant d'aquells que l'envolten, va desaparèixer immediatament. A Prades hem tocat una realitat misteriosa i admirable...

En ell no ha canviat res. El rostre no té una arruga de més que fa quatre anys, el

posat segueix tan dinàmic, l'esguard ardent —aparentment terrible— és el mateix darrera les ulleres. En interpretar el Trio en si major de Bethoven, Casals no abdica de res, ni de la força, ni del to, ni de la rapidesa fulminant i, sobre tot, d'aquesta inexplicable conducta de l'arc que es fon amb la música, donant uns prodigiosos cops de sonda en les profunditats. Després de **l'Allegro con brio**, amb aquest aire de joventut salvatge, l'admirable passatge una mica arrencat a la primera fase i aquests períodes de calma tot flamagants.

Ni un instant, no ha donat Pau Casals signe de cansanci, de feblesa: una mirada ferotge, que pot riure amb la malícia d'un infant, demostra la intensitat intacta del geni d'un home la vida del qual no ha estat més que ascensió. Venint d'ell, el miracle sembla, gairebé, natural."

El mateix Jacques Lonchamp, escrivia dos dies més tard per a la pàgina artística de l'esmentat diari "LE MONDE":

"Prades ha esdevingut, segons l'expressió de René Puig, "el Festival de la Fidelitat". Fidelitat a la terra i als catalans, a aquest guardià al peu del Canigó.

Prades ja no és més que una escala en el camí del peregrí de la pau que ha portat el seu missatge al món. L'oratori "El Pessebre" d'Acapulco a Budapest, a la ONU i, aviat, el farà escoltar a l'Abadia de Saint-Michel de Cuxa a Prades."

To aixó s'escriu de Pau Casals l'any del seu noranta aniversari. Molt més podria dir-se del Mestre de, la seva vitalitat, del seu geni renovat i de la seva dignitat d'home.

Nosaltres, en les nostres pàgines, volem, només, sumar-nos a l'homenatge tan merescut i dir-li al gran músic i a l'admirat compatriata: ¡Per molts anys!

N. P.

Teresa P. Bertran

RAIMON : ART? ARENGA?

El dia 21 d'abril, Raimon va cantar a l'anfiteatre "Descartes" de la Sorbona de París per a un públic d'estudiants no massa joves. La majoria fan llicenciatures en literatura, filosofia, art o Història. Breu: un públic que "no accepta qualsevol cosa". Un públic que "hi entén".

La segona part de la vetllada fou un col·loqui. Ara és la moda. Raimon, sentat damunt de la taula del professor, va arromangar-se, va treure's dels ulls un manyoc de cabell fosc, va mirar aquell públic que acabava d'escoltar les seves cançons i digué, en francès: **"Anem-hi!"**

I van començar a preguntar.

Ja sabeu que als col·loquis, inclús quan es fan entre gent que "hi entén", es diuen un grapat de "rucades" i moltes de les preguntes que es fan no tenen ni cap ni peus. Aquell vespre també s'en van fer d'aquestes preguntes, però jo n'agafo una per haver-la sentida en altres ocasions en parlar-se de Raimon. La pregunta fou la següent:

"Tu creus (allí tothom es tutejava. Es la moda entre la gent "que hi entén") que tens valor artístic o, senzillament, ets protesta momentània, panflet?"

La pregunta, com veieu, és d'una impertinència que esgarrifa, inclús entre un públic com aquell, pel qual la impertinència és sinònim de sinceritat o de independència. L'autor de la pregunta, però, es va quedar esperant la resposta totalment indiferent a les males cares dels seus veïns. Raimon va contestar:

"Mira (també ell tutejava; per què no?) jo no sé què entens tu per art, estètica, etc. Jo només sé que tinc coses que dir i procuro dir-les d'una manera que, a mi, em sembla artística. Ho faig el millor que puc. J'essaie de faire de belles choses..."

La sala, sense aplaudir, sense cridar, va subratllar la resposta de Raimon amb una remor que volia dir-li a l'autor de la pregunta: **"Au, ja ho saps!"**

El preguntaire, però, no semblava satisfet (per cert: portava barba). Jo, que no el tenia gaire lluny, m'el mirava tractant de descobrir què pensaria. Naturalment: no hi vaig reeixir: Aquell rostre era un enigma, "artísticament" tancat i barrat.

Avui, pensant en la vetllada de la Sorbona i en aquella pregunta, em sembla que la millor resposta no és pas la que donà Raimon sinó la primera part de la vetllada mateixa, quan Raimon va cantar catorze cançons i va transformar tot un ambient que, de bell antuvi, el rebé amb certa fredor, cansanci o desconfiança envers tot "slogan", tota "propaganda", tot "missatge". Eren joves —nois i noies— que ja no s'emocionen per qualsevol cosa; que, en un temps, foren devots de Brassens, de Ferré, de Greco i, sobre tot, de Boris Vian. Coneixen tots els "trucos" de la cançó dita de "tèxte" i la versió que de Raimon havia escrit Claude Roy a **"Le Nouvel Observateur"** els donava motius per creure que Raimon era tot "un programa polític".

El públic de l'anfiteatre "Descartes" de la Sorbona de París no era pas el del Poble Sec o el de la Selva. Maria Dolores Serrano va escriure no fa gaire a **"La VANGUARDIA"** aquestes paraules que demostren quin auditori té Raimon a Catalunya:

"Cuando Raimón acaba de cantar, él y su multitud están lado a lado y hablan la misma lengua, que no es ya el valenciano, ni el catalán sino la lengua de todos los hombres, la de la alegría, la de la esperanza, el dolor y la aceptación. Después de esto, Raimón puede hablarle a su público de lo que quiera, de tardes que entran plácidamente por el camino oscuro de la mirada, de bueyes solares que aran campos de blanca espuma marinera, de cuando más perfecta muere una flor, que él público aplaude lo mismo. Bueno, lo mismo no; quizá un poco menos.

Raimón ha cantado esta noche del sábado, en el Palacio de la Música abarro-

tado, quatre noves cançons sobre poemes de "La roda del temps" del poeta Salvador Espriu, que són els que parlen dels bues solars, de la perfecta mort de les flors i de tot això. Per cantar aquestes cançons, Raimón s'ha oblidat del "crit", de son crit tremend i desgarrat, i ha pres una veu nova, més íntima, més sobria. I també més difícil.

— ¿Cree usted de verdad que la multitud está hecha para entender estas cosas?

— No, y no las entiende. Pero da igual. Con sólo que sospechen que hay algo que se les escapa, que les produce un escalofrío sin saber por qué, me siento justificado."

Donc bé, a París, a la Sorbona, Raimon va tenir un públic fet a la mida de l'art del gran poeta Espriu. Va cantar Espriu amb música Raimon, però també va donar "el crit" i al públic "entès", "intel·lectual" i "refinat" el va emocionar amb Espriu i amb el crit. El va transformar. Jo ho vaig veure clarament, amb goig. Va tornar aquells joves més joves i s'els va fer seus amb el crit, amb l'art d'Espriu, amb l'arenga i amb el pamflet. El van entendre i el van acceptar. No en va quedar ni rastre d'aquell públic "snob", "desabusé"; d'aquells "habitués" de Saint Germain des Prés. O potser només va quedar el barbut de la pregunta i algun altre bocí de roc.

I ara tornem a la pregunta: és art? és pamflet?

Deixem de banda la veu, la música, el ritme i l'emoció que surt com un doll del jove cantaire. Aturem-nos en els seus versos:

"I tots,
tots plens de nit,
buscant la llum,
buscant la pau,
buscant a Déu,
al vent del mon"

Es "pamflet"? és poesia?

"Aquí, sota la pluja
que cau,
et diria
que tot és pau"
"Però
quí sap l'home
quí sap on va
quí sap l'home
on anirà"

Es pamflet? Es filosofia? és neguit d'un temps, d'una generació, d'un cor col·lectiu assedegat?

"Tots els somnis trencats.
Tots els castells per terra.
¿Què s'ha fet dels disset anys?
¿Què s'ha fet d'aquells ulls,
d'aquelles mans tan pures?
Tant de cel se n'ha anat,
tanta mort al darrera
de tot cor.
Tant de plor,
tant de plor..."

No és art? A la Sorbona, aquesta canço va produir llàgrimes, enyor d'una puresa, d'una veritat. A Barcelona diu altres coses. És una crònica, un bocí d'història de tota una generació i aquesta crònica té un trobador i el trobador es diu Raimon.

Quan Raimon canta l'amor també hi posa l'accent del temps, un accent personal però no del tot, no absolutament. Canta l'amor en un món en el qual no est pot fugir de res. Un món en el qual, home i dona com un tot, tenen una missió més enllà de llur amor, tot estimant-se.

"En tu estime el món,
la terra i la gent d'on vens..."

O bé:

**“Treballaré el teu cos
com treballa la terra
el llaurador...
i obrirem junts els camins
que la vida ens tanca
desesperançadament...”**

I el vell plany per a l'aimada absent, en els versos i la música de Raimon ja no és plany; és enyor que no esdevé desesperació perquè la vida es apassionant, exigent, difícil; és combat.

**“Si un dia vols
si un dia tornes
em trobaràs com sempre,
si un dia vols
Encara és forta la lluita
i queda tant per fer!...”**

Escoltant a Raimon cantar “La cançó del que queda”, hom retè, sobretot, la música. Allí, com en altres composicions de Raimon, hi trobem el ritme que demana el text i gairebé podríem saber de què parla només escoltant la música:

**“Cinc dies que plou,
cinc dies que vivim sense sou
I plou
i plou...”**

Es una música insistent, com la pluja. Es pluja.

El tema és vell: l'home de la terra pobre, que no ha emigrat, que s'ha quedat sota la pluja. La música ho diu tot però diu, exactament, allò que ha de dir. Que plou, que plou i plou...

Es art tot això? Aquell senyor de la barba potser creu que no. Jo crec que sí. L'art de Raimon el veig en un moment concret, un moment que no és ben bé ara, que és ahir i demà. Raimon no diu: “canto”. Diu; “crido”. Es un crit i és poesia i és també música. I és combat. Raimon crida en una llengua “maltractada”. El cronista del diari parisenc **Le Monde** va escriure el 27 d'abril sobre el recital de Raimon a **La Mutualité**:

“Il a renoncé à parler du Siècle d'Or à l'Université pour chanter dans une “langue maltraitée” des mots fraternels et dire violemment non à la peur, à la misère, à la prison, “où l'on jette des hommes qui ont raison”. La voix de Raimon, très pure, suit les impulsions d'un cœur sincère, généreux et passionné.”

Raimon és un trobador del seu temps. Els trobadors foren artistes actius. Ahir cantaven coses com aquesta:

**“A la ciutat de Lleida
n'hi ha una gran presó
de presos mai n'hi manquen
petita i bonica,
prous n'hi tanca el baró,
lireta liró...”**

Avui, Raimon canta:

**Hem vist la fam
ser pà dels treballadors.
Hem vist tancats
a la presó
homes plens de raó.”**

Els temps han canviat, però les tiranies romanen. Els trobadors de l'Edat Mitja els denunciaven de poble en poble. Eren grans artistes. Eren combatents. Raimon és un combatent i un artista. No és un “producte passatger”. Es, entre altres coses, art. I no és fàcil.

L'eminent teòric txec sobre problemes de l'art, Eduard Goldstücken va escriure:

“Jo sé que el temps en que el poeta “cantava com un ocell damunt la branca” ha passat a la història i que la creació artística ha esdevingut problemàtica... L'art, desde sempre, ha forjat la consciència col·lectiva de l'home; l'ha protegit contra el mortal que compartia el destí de tot el seu món permetent-li, a l'ensem, suportar millor la seva sort, per penosa que fós.”

I quan "aquest pont" s'edifica amb una llengua "maltractada" es requereix encara més art, més geni, més empena. Sobre la força de la llengua vernacle Goldstücker diu, recordant potser la seva pròpia llengua que fou "maltractada" per l'imperi austriac durant tants anys i, més tard, per l'imperi nazi:

"Baixem, al costat del poeta, fins al fons de la llengua; allí on la paraula, ja usada per un llarg usatge, recobra el seu sentit original i ressona dins de nosaltres, com ressonà en el cor dels nostres avis quans ells la van descobrir."

Al doll de la cultura del seu poble va Raimon per treure'n el seu crit. I avui, entre els pobles d'Espanya que parlen català, no és igual cantar **"Diguem no!"** que **"Digamos no"**. En opinar sobre l'obra de Raimon no oblidem aquest detall que té un valor artístic, social i polític. No tots ho veuen així. Una noia va preguntar a Raimón, la nit de la Sorbona:

— **"Pourquoi ne chantes-tu qu'en catalan?"**

No hi va entendre res aquella noia. Absolutament res. Per molt universitària que fós, és analfabeta.

I parlant d'analfabets... Un dia, escoltant un disc de Raimon amb uns amics, vaig sentir el següent comentari d'un jove advocat barceloní que es creu molt intel·ligent i que potser ho és i tot.

— **"Això és Raimon? Bah! no durarà tres mesos. Artísticament no val res."**

El jove advocat sap un grapat de coses sobre estètica. Ha llegit Lukacs, Plejanov, Engels... es considera marxista. Es un monument d'erudició. Acabà estudis universitaris amb **"excelentes"** a tot drap. Pot atabalar a set sabis amb retrets de tot allò que els clàssics i no clàssics han escrit sobre art, estètica, etc. Però no sap cantar ni **"Baixant de la font del gat"**. No sap cap vers de Verdaguer ni de Maragall. Té menys sensibilitat que una soca. ¿Quina culpa en té Raimon? L'art no el troba qui vol. No tothom té el privilegi de sentir un nus a la gola en escoltar un cant un vers, un crit com el de Raimon.

VIETNAM : CANCER U. S. A.

**"A great city is that which has greatest men and women,
If it be a ragged hut it is the greatest..."**
Walt Whitman.

No ho sabia el gran poeta de Manhattan que un dia, el seu país, ric i puixant, esdevindria un monstre rosegat per un càncer. La bonança econòmica anomenada "boom", assolida amb la super-explotació dels homes i dones de tot un continent i amb guerres constants contra pobles petits i pobres, no fa dels EEUU "un gran país" com Walt Whitman el concebia, ell, que tant estimà la seva terra quan la creguè bressol de la democràcia.

La vida nordamericana sofreix el càncer de la guerra que l'imperialisme ianqui fa al Vietnam. Hi ha qui el sofreix conscientment; altres sense adonar-se'n. El càncer, però, ho rosegua tot. Les guerres brutes, de conquesta i pillatge, ho podreixen tot. La guerra contra l'heròic Vietnam, afecta a la moral nacional dels EE.UU. àdhuc entre sectors que no volen ni parlar-ne. La butxaca del país encara no s'en ressent de manera espectacular. Els fabulosos negocis que fan els Consorcis d'armament, d'aviació, d'intendencia militar, etc. (2.126 milions de dolars de benefici a la General Motors l'any 1965), donen una fesomia de riquesa a la vida quotidiana. Es guanyen diners. Els diners circulen. Es compra molt. Es gasta a dojo. La vida, però, no és únicament comprar i vendre. Els homes es nodreixen també de coses que no poden comprar-se ni vendre's, d'allò que constitueix la "vida espiritual".

Als EE.UU. la vida dels homes, dones i infants es assetjada per la por, el remordiment, l'angoixa, la insatisfacció i per un sentiment nociu en tota col·lectivitat: el de la inseguretat en el demà. La guerra del Vietnam rebota en tots els sectors ja neuràlgics, agreujant-los: la pobresa, el racisme, la delinqüència, el rebrot del feixisme, la solitud d'una societat farta i governada per veritables "gangs" de la finança, del vici i del crim.

On van els EE.UU.? ¿Què els espera més enllà de la rabiosa escalada que els ha convertit en potència odiada, rebutjada, maleïda arreu del món? ¿En quina mesura afecta l'agressió al Vietnam a cada nordamericà, vell o jove, ric o pobre; a la cultura, l'art, les costums i l'ànima d'un poble que tant podria donar a la humanitat?

Tractarem de donar resposta a aquestes preguntes reproduint xifres, declaracions, articles, cartes aparegudes en revistes i diaris dels EE.UU. en un període ben curt: el mes d'agost d'enguany. Ho exposarem textualment, amb poc comentari. El lector farà el seu. Parlarem, també, d'aquells nordeamericans que veuen el perill i lluiten per fer-li front. Aquests homes i dones són encara la sola esperança d'aquell país immens i llur acció, extraordinàriament valenta en les condicions i ambient en que es produeix, representa, a l'ensems, un aliat valuós de l'heròic poble vietnamés.

"The Great Society"

El governador d'Arkansas, que també es diu Johnson, en unes declaracions fetes a "Time", 19 agost, ha dit:

"Quan jo miro l'escena nacional i veig uns homes borratxos a la capdevantera del govern, i veig els consellers puritans del President, col·locats en llocs d'altura, ballar dances vulgars fins a les tres de la matinada mentre els nostres xicots lluiten i

moren a la jungla del Vietnam, m'horroritzo. Si això es LA GRAN SOCIETAT no vull fer-ne part. .....

Avui, als USA ningú no hi creu en la promesa Johnson de la GRAN SOCIETAT pels USA. No hi creu ningú i no pas per les raons puritanes o moralitzadores del flamant Governador d'Arkansas. Quan es fa una guerra amb les característiques de l'escalada ianqui contra el Vietnam no es pot edificar una societat sana i la salut moral és imprescindible per un país com el que Walt Whitman enlairava.

El 23 d'agost, el propi McNamara deia coses tan esgarrifoses com les següents: ("The Times", Londres, 24 agost)

"La pobresa es un càncer social dels EE.UU. No mostra el rostre al món doncs la nostra societat es indiscutiblement abundant. De manera que la pobresa es troba allí on hom no l'espera, enmig d'una prosperitat aclaparadora que pot amagar-la, inclús als nostres ulls."

"Gairebe la mitad dels 32 milions de pobres nordamericans són joves."

"Cada any 600.000 joves nordamericans són rebutjats pel Servei militar per manca de salut o manca d'educació."

¿Qué proposa McNamara per a curar el càncer? La guerra del Vietnam, naturalment.

Dels 400.000 soldats USA que es troben fent la guerra al Vietnam, la gran majoria són pobres i dels pobres, la major part, negres. No és per casualitat que, mentre el 14,8% dels efectius de l'exercit USA són joves de color, sigui un 18,3% el percentatge de negres que moren o són ferits en combat. (Departament de Defensa USA, 9 mars 1966.)

A McNamara li sembla que no n'hi ha prou. Voldria enviar a la guerra els 600.000 joves rebutjats per malalts o analfabets doncs pels senyors del Pentagon, la carn de canó ha d'ésser, fonamentalment, pobre, i per anar a morir en benefici de la General Motors o de la Dupont de Nemours, no cal saber llegir ni escriure ni tenir una salut de cavall.

No obstant, això que McNamara considera un factor favorable al reclutament de nous i necessaris efectius pel Vietnam, representa, als EE.UU, un motiu (o varis motius) de desordre social i polític que, a la llarga, pot esdevenir una força poderosa contra els senyors de la guerra.

ESPERO DE VIOLÈNCIA

El clima organitzat, planificat, fomentat i esperonat des del Pentàgon afavoreix els pitjors instints i és ferment de violència en les seves expressions més brutals. A l'americà, oficialment, se li justifica tot tocant el Vietnam; els crims horrorosos que allí es cometen sota la bandera de les barres i estrelles són enlairats i àdhuc premiats. I així sorgeixen, en la vida quotidiana, monstres i sàdics que sempre poden dir: "MES ES MATA AL VIETNAM..."

A principis d'agost, un ex-"marine" USA anomenat Whitman, matà 19 persones després d'haver assassinat la seva mare i la pròpia muller. Cinc dies abans, un altre ex-"marine" USA, fill de Texas, com el primer, comet un crim de genocidi: vuit infermeres assassinades en unes hores. El món s'esgarrifa. Als EE.UU es busca justificatius a la monstruositat: demència, desequilibri síquic, etc. A l'ensems, s'enlaira com heroi nacional un pilot anomenat James Kasler, presoner del govern de la República Democràtica del Vietnam.

QUÉ FAN ELS JAMES KASLER?

Una tarda de juliol, a 55 milles de Hanoi, capital de la República Democràtica del Vietnam, el pilot nordamericà de 40 anys, James Kasler bombardejava per centèsima vegada una terra estrangera, llars i escoles, hospitals i magatzems, dipòsits i sembrats. Ja no tornaria a la seva base de Thailandia. Capità d'una esquadrilla de quatre F-105,

abandonà el seu lloc per que la DC vietnamita tocà el seu aparell. Durant vint hores, 50 avions USA van explorar el terreny tractant de trobar-lo. Uns pagesos vietnamesos ja el tenien presoner.

La mateixa setmana, 13 avions USA eren destruïts damunt el Nord Vietnam, un "record" —segons el "Times". Tot plegat eren 335 els aparells sembradors de mort abatuts per les defenses de la República Democràtica del Vietnam.

Cada dia, de les bases de Danang o Thailandia, surten avions pilotats per "herois" com James Kasler a sembrar la mort i, segons el pla previst pel general Westmoreland, poden descarregar les bombes àdhuc en terreny "amic" —Sud Vietnam— si tenen recel de que els guerrillers s'hi mouen. El 24 d'agost, el propi general Westmoreland declarava que eren més de 438 les víctimes d'aquests bombardejos "per error".

MENTRESTANT...

Els fabricants de bombes i avions amassen fortunes. Com més avions son abatuts més en tornaran a vendre. L'Estat paga. Paga el contribuent. Hi han 32 milions de pobres registrats i la guerra es menja bona part del que caldria per a combatre la misèria. La revista "Newsweek" deia el dia 11 de juliol:

"El Vietnam costa als EEUU vint mil milions de dolars a l'any. Amb aquests diners es podrien preparar —en un pla de set anys— 70.000 científics, ajudar 38 països sub-desenrollats; crear tres Fundacions Rockefeller cada mes; augmentar en un 10% el jornal de tots els mestres del país; podria, cada any, duplicar els beneficis de seguretat que s'abonen a vint milions d'americans..."

Les despeses de la guerra i les mentides fabricades per a justificarles, creen, per una banda un increment de la misèria ja existent i per altra un estat d'ànim de desmoralització i d'angoixa que contribueix a que les malalties de la societat americana s'agreugin encara més.

Una de les llagues dels EEUU és el racisme. La guerra al Vietnam la fa encara més viva. El 28 de juliol, l'Editorial de "La Vanguardia" feia el següent comentari:

"El escenario de los estallidos violentos de la gran ciudad del lago, (Xicago) de Cleveland y del barrio de Brooklyn, donde han danzado diabólicamente policías, bandas de jovencuelos, bomberos, jueces y vecindario en masa, tiene por fondo el vasto drama del Vietnam."

La població negra, privada de tots els drets cívics, acorralada en "ghettos", assetjada per gossos i tot, cridava en una pancarta de la barrida de Hugh: **"60 mil dels nostres es troben a l'infern del Vietnam: volem que tornin i si han de lluitar, que ho facin per la nostra dignitat."**

Aquesta es la gran contradicció de l'imperialisme ianqui. Diu que al Vietnam defensa la llibertat i la democràcia i per aquest "postulat" fa morir nordamericans que, al seu propi país, ni tenen llibertat ni poden fer ús de la democràcia. Els mateixos "paladins" de la llibertat han de crear i fomentar grups feixistes per a fer front al descontent de la població de color i aquesta es la segona part de la gran contradicció. Entre els nordeamericans de color ja no tenen acceptació les oracions i els discursos de resignació. L'estudiant James Meredith, tantes vegades maltractat pels racistes, humiliat i ferit, perseguit i calumniat, ja no dona l'altra galta quan s'el trepitja. Es un símbol del seu poble. Mentre Martin King demana encara paciència, James Meredith declara: **"En lloc d'haver-me arrapat a la Bíblia el que calia era agafar un fusell."**

ALTRES LLAGUES

Mai, en tota la història dels EEUU, la joventut no havia estat més desesperada. La desesperació no és produïda tant per qüestions materials com morals. El remei, la resposta que se li ofereix, és la mentida i per a fugir d'una realitat vergonyosa: la droga. El percentatge de joves drogats a les Universitats i als barris pobres de Nova York o San Francisco, és esgarriós. Els sociòlegs no arriben a declarar-ho del tot per por de les

conseqüències psicològiques que podria tenir. Per altra banda, la delinqüència juvenívola no té precedents en cap altre país i els Tribunals de tots els Estats de la Unió han de pronunciar-se cada dia davant fets monstruosos sense gosar dir qui és el culpable.

ELS DESCENDENTS DE WALT WHITMAN...

Hi han, als EEUU, homes de consciència, valents i generosos que veuen on va llur país i volen impedir-ho. Són aquells ens els quals, els somnis de Walt Whitman, les idees de Lincoln i els principis de Jefferson, encara hi tenen arrels. Són ells els que hauran de salvar els EEUU, però per tal d'assolir-ho, caldrà que la gran majoria dels nordamericans escoltin llur veu.

Quan a Hanoi eren presentats a la població alguns dels criminals de guerra ianquis, pilots d'aparells USA sembradors de mort i desolació, a la premsa dels monopolis es desfermava una campanya d'histèria i xovinisme disfressada d'humanitat i fins el Papa de Roma intervenia en favor dels criminals. En aquestes condicions, s'ha de tenir valor i audàcia per escriure la carta que, el 27 de juliol, va escriure al "The New York Times" un americà anomenat Menon i que viu a Wallingford, Estat de Connecticut. La carta diu textualment:

"Hom està obligat a posar en dubte la validesa de l'actitud d'aquells que invoquen les lleis internacionals i consideracions de decència humana tocant al tracte que dona Hanoi als pilots nordamericans capturats. Es difícil oblidar les informacions dels mètodes salvatges i brutals emprats en els interrogatoris pels oficials sud vietnamesos, aliats nostres, contra els captius. Entre moltes de les fotografies publicades fa uns mesos, una d'elles mostrava un presoner, de cap per avall, dins una tina d'aigua. ¿On eren aleshores, les indignades veus oficials? ¿Haurem d'experimentar nosaltres mateixos els horrors d'aquesta guerra? ¿Serà necessari que ens bombardegin per adonar-nos del que sofreixen les indefenses famílies del Sud i del Nord Vietnam?"

Aquesta és la força que podria, als EEUU, impedir que el càncer es generalitzi. Aquesta és l'aliada natural del poble del Vietnam que vol viure en pau amb tots els pobles. Aquesta és la força que haurà d'imposar al govern USA un canvi fonamental en la seva política exterior per tal de permetre que les condicions dels combatents del Vietnam siguin acceptades posant fi al perillós i monstruós conflicte que podreix la societat nordamericana. Les condicions, formulades pel representant del Vietcong a Moscú i donades a conèixer per l'agència Tass el 19 d'agost, són les següents:

1. Fí de l'agressió nordamericana al Vietnam del Sud.
2. Retirada de les tropes nordamericanes i dels seus aliats del territori del Sud.
3. Trèure les bases militars estrangeres del Vietnam del Sud.
4. Fí incondicional i permanent dels atacs aeris nordamericans contra el Vietnam del Nord.

Aquestes són les condicions per assolir la pau: una pau —l'única possible— que permetria als Estats Units curar el càncer que el rosega.

E. Vilaseca

UNA NOVA FITA EN EL FLOREIXEMENT DE LES NACIONS SOCIALISTES

Les Directrius aprovades pel XXIII Congrés per al quinqueni en curs són ben eloquents: "...Assegurar un nou i puixant auge de les forces productives i l'elevació del benestar de la població de totes les Repúbliques federades..." Es a dir; de l'increment previst en gaudiran en idèntica proporció les nacions petites i grans. Direm, encara que només sigui de passada, que en el Congrés, entre els delegats, n'hi havia de 59 nacions i nacionalitats de la gran família de pobles de la URSS. Partint de la base real del desenrotllament impetuós de l'economia, que en el socialisme no coneix els sotrac de les crisis, la inflació i altres malures cròniques del sistema capitalista, el millorament previst no és una utopia sinó

una perspectiva clara i esplendorosa que pot observar tot aquell que no tanqui els ulls. S'acostuma a dir que les xifres refreden els comentaris, els deshumanitzen. Però no és així quan aquestes xifres estan avalades per una llarga història de realisme i de verisme, que tant han contribuït a prestigiar i respectar el primer país del Socialisme triomfant. Per a resumir els avanços de les nacionalitats i nacions que formen la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, que es desprenen dels acords del XXIII Congrés, caldria molt més espai del que disposem. Ens haurem de limitar, doncs, a fer-ho molt modestament i, encara, referint-nos únicament a algunes de les Repúbliques federades.

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA FEDERATIVA DE RUSSIA

No ens cal pas fer la presentació. El 1940 generava trenta mil milions de Kilowats-hora d'energia elèctrica; al final del Pla la xifra s'eleva a l'astronòmica de cinc-cents trenta-dos mil milions. Ja avui en produeix més en una jornada que en nou mesos abans de la Revolució. Si aleshores extreia set milions de tones de petroli, ara passarà a dos-cents vuitanta-un milions. Per molt gran que sigui la República, aquesta producció podria semblar exagerada. Però les repúbliques germanes que no tenen tantes possibilitats en resultaran beneficiades. Es fabricaran més de cinc mil milions de metres de teixits de cotó (la major part de la matèria prima la facilitaran els ubèrrims camps de la República Uzbeca); es fabricaran tres-cents trenta-quatre milions de parells de calçat. Es posaran a la venda tres mil milions de tones de carn i altres tantes de llet, així com prop de sis mil milions de pots de

conserva. Les fàbriques d'aparells de ràdio construiran, entre altres aparells, cinc milions de televisors i les fàbriques de mobles donaran producció per un valor de mil sis-cents milions de rubles (uns noranta-sis mil milions de pessetes). El 1913, l'immens Imperi dels tzars produïa setanta milions de tones de cereals, Ukraïna compresa, amb la particularitat de que anaven a parar gairebé tots als graners dels terratinents. En el present quinqueni, la Federació Russa sola en produirà cent dotze milions, que aniran a parar fins el darrer gra als graners de tot el poble. Dels tallers de la Federació Russa surten en una jornada mil set-cents automòbils, més de cinc-cents tractors, es fabriquen quaranta-quatre mil tones d'adobs. La indústria lleugera fabrica cada dia vint-i-quatre milions de metres de teixits, vuitanta mil parells de calçats, quatre mil frigorífics, set mil màquines de rentar. Quatre-cents mil homes de ciència treballen en l'espessa xarxa d'institucions dedicades a la investigació. S'editen diàriament 134 lli-

bres amb un tiratge de prop de tres milions d'exemplars. S'editen quatre mil periòdics amb seixanta milions d'exemplars. Funcionen noranta-dos mil sales de cinemà, amb assistència diària de set milions de persones, mentre quatre-centes mil assisteixen a teatres i sales de concert. Amic lector, per tractar-se de la República de la URSS integrada per desenes de repúbliques, regions i territo-

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA D'UKRAINA

Facin el favor de comparar: Abans de la Revolució produïa dos milions quatre-centes mil tones d'acer, generava menys de mil milions de Kw/h. d'electricitat. En l'actual quinqueni del 23 Congrés produirà quaranta-vuit milions de tones d'acer i cent seixanta mil milions de Kw/h. d'energia elèctrica. Continuin comparant: Ukraïna ve collint els darrers anys una mitja de trenta milions de tones de cereals, preveient-se per al futur immediat arribar als trenta-vuit milions de tones. I onze milions de tones de sucre i altres cultius. El floreixement cultural no coneix parió. Noranta-quatre mil persones estan ocupades en les institucions científiques de la República. De cada deu mil habitants n'hi han cent-cinquanta estudiant en els centres d'ensenyança superior, ço és; dos/tres vega-

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA DE BIELORUSSIA

La seva terra és rica en substàncies químiques. Els seus abods són altament apreciats per les repúbliques germanes. En un any produeix més de cinc milions de tones de potasa. La gran fàbrica de Gòmel produirà durant el quinqueni superfosfat per a centenars de milions d'hectàrees. I es tracta només d'una mínima part de la producció química de Bielorussia, en ple desenrotllament. La ciutat de Brest, famosa per la seva fortalesa, la petita guarnició de la qual re-

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA D'UZBEQUIA

Ja ho hem dit; és la base cotonera fonamental de la URSS. En el nou quinqueni s'hi dedicaran mig milió més d'hectàrees de regadiu, i ja actualment la collita, en bona part mecanitzada, és de quatre milions de tones. Pel que fa a la producció elèctrica n'hi haurà prou amb dir que en genera cinc vegades i mitja més que no en generava tota la Rússia tzarista el 1913. Té ben desenrotllades les indústries metal·lúrgica, química, tèxtil i d'alimentació, que en el

ris autònoms, havia d'ocupar forçosament major espai en la nostra crònica. I també pel paper que la història destinà al proletariat de Rússia en l'alliberament social i nacional dels pobles. No podem oblidar que l'idioma rus ha estat i és el mitjà de comunicació i relació entre el gran colorit de llengües i cultures, nacionals per la forma, socialistes pel contingut.

des més que a Anglaterra, França, Alemanya Federal i Itàlia. S'editen cent vint-i-dos milions d'exemplars de diaris locals i altres tants de llibres, la major part dels quals en llengua vernacle. El nou quinqueni planteja a Ukraïna abastar noves metes, com la de coronar la creació del sistema elèctric unificat, la construcció d'una puixant refinera de petroli, l'electrificació de la línia Moscu-Kiev-Lvov-Xop. I, cosa molt important; esmerçar una cura especial al desenrotllament de la zona sanatorial de la costa del Mar Negre i dels balnearis d'alta muntanya dels Carpats. Aquesta feina, però, es fa de bon grat quan hom sap que construeix per la família, sense l'odiosa explotació de l'home per l'home. I quan el resultat es toca de ben aprop. Durant els darrers anys, per exemple, de cada dos ciutadans de Kiev un rebia casa nova. I enguany s'edificaran uns quants altres centenars de milers de cases noves.

sití heròicament les hordes hitlerianes, és considerada la porta occidental de la URSS. Aquest nus ferroviari despatxa diàriament centenars de milers de tones de mercaderies d'importació i d'exportació. Per altra part, el nou quinqueni li assigna doblar la producció industrial, i en algunes branques el salt serà molt més accentuat encara. Per exemple, la producció de petroli serà quatre vegades i mitja superior a l'actual i es posarà en marxa una espesa xarxa de refineries. S'estan construint noves plantes tèxtils, car aquesta República és la major productora de lli de la Unió.

nou quinqueni donaran el doble de la producció actual. Té fama la fàbrica de refrigeradors, una de les més importants de l'Àsia Central. El centre cultural de la República, Taxkent, abasta cada dia més importància. Darrerament aquest nom s'ha sentit arreu del món amb motiu de la Declaració de Taxkent que regula el conflicte hindú-pakistani. Uzbequia era una colònia més del tzarisme, amb totes les seqüelles pròpies del colonialisme de l'època. Una revista russa del 1906 escrivia que per tal de liquidar l'analfabetisme a Taxkent caldrien quatre mil sis-cents anys. Però l'escriptor

que afirmava això desconeixia la força del Socialisme i de l'internacionalisme proletari; el poder soviètic ho va realitzar en un termini de 20-30 anys. Avui Uzbèquia té la seva pròpia Acadèmia de Ciències i cent quaranta-cinc institucions d'investigació científica. Hi treballen més de setze mil científics. Dos milions i mig d'alumnes assisteixen a les vuit mil set-centes escoles d'ensenyança. A les uni-

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA DE KASAJIA

Es aquesta una República que desenrotlla la seva economia amb la més ampla col·laboració de les altres repúbliques germanes. Hi treballen fraternalment unides persones procedents de més d'un centenar de nacions i nacionalitats. Ha construït més de mil fàbriques; metal·lúrgiques, refineries, de la indústria química, de l'alimentació, i altres. Durant el nou pla del 23 Congrés, es coronarà la construcció, entre altres, d'un gran combinat per a la producció de 30 milions de tones d'adobs a l'any; està prevista la construcció de dotze fàbriques de teixits, dues de calçats, nou grans combinats de la indústria de la carn, etc. Kasajia és un dels graners de la URSS i el 1970 produirà

REPUBLICA SOVIETICA SOCIALISTA DE GEORGIA

Haurem de començar dient, com en el relat anterior, que en la construcció de les gegantines obres que s'alcen a Geòrgia hi participen treballadors de 38 nacions i nacionalitats de la URSS. En els darrers cinc anys s'hi han construït dues-centes noves fàbriques i tallers. Actualment, en una setmana dona més producció que en tot un any abans del poder soviètic. Els camps d'aquesta regió produeixen en gran quantitat te, tabacs d'alta qualitat i molta fruita. Al final del quinquenni produirà dues-centes trenta mil tones de te, quatre-centes vuitanta mil de raïm, dues-centes vuitanta mil de fruita i trenta-nou mil d'agris. A Geòrgia hi treballa intensament l'Acadèmia de Ciències i prop de dues-centes institucions científiques, que abasten gairebé totes les branques de la ciència. És d'un valor incalculable la riquesa del sub-sol. Impressiona la bellesa del paisatge. Es

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA D'AZERBAIJAN

Com a principals objectius del quinquenni té; el desenrotllament de les indústries del petroli, químiques i del gas, així com la de la construcció de maquinària de l'alimentació i la lleugera. Es

versitats i centres d'ensenyança superior i mitja hi han matriculats dos-cents setanta mil estudiants. La literatura i l'art uzbecs coneixen un floreixement mai no vist. Millora ràpidament la situació a les comarques, on els darrers anys s'hi han construït dues-centes mil cases per als koljosians. Un de cada quatre habitants s'ha instal·lat en nou i còmode habitatge.

vint-i-dos milions de tones de cereals, incrementant al mateix temps la producció de cotó, tabac, i fruita. 38 milions d'hectàrees estan destinades a la pastura. Els kasajs s'enorgulleixen de la seva Acadèmia de Ciències, que acaba de complir 21 anys, amb seu a la capital Alma-Ata (Pare de les Pomes...). Cultiven la seva literatura: Una de les seves obres cabdals, "La joventut d'Abia", de Mujtarà Auezob, ha estat traduïda a molts idiomes. En l'edició francesa, Luis Aragon ha escrit: "... Tinc com un gran honor el poder popularitzar en el meu país les seves obres. La novel·la èpica "Abai" és en la meva opinió una de les més grans obres del segle XX." La revolució cultural, iniciada a Kasajia amb el poder soviètic, ha donat fruits meravellosos en els terrenys de l'art, la literatura i la música.

una de les zones balneàries més importants de la URSS. No existeix cap altre país a Europa, i no solament a Europa, amb tanta abundància de manatials d'aigües calentes i fredes. Les nostres de Caldes de Bohí, amb les seves quinze varietats d'aigües, resulten tanmateix ben modestes: a Geòrgia n'hi ha més d'un miler. D'aquesta riquesa, però, sota el tzarisme, en gaudia únicament un grup de privilegiats que no sempre eren aquells que realment ho necessitaven per a llur salut. Llavors només hi havien mitja dotzena de sanatoris. Actualment passen ja del centenar. En les directrius del 23 Congrés s'indica que en aquest quinquenni s'intensificarà encara més la construcció de sanatoris per als treballadors. La cultura coneix un desenrotllament impetuós. Una manifestació d'això n'ha estat la recent commemoració del 800 aniversari del genial pensador i poeta Rustabelli. En els actes commemoratius s'hi pronunciaren més de trenta informes sobre la seva obra.

pot ben dir que és la República del petroli. Segons el nou pla n'extraurà més de vint-i-tres milions de tones. La de gas serà de vuit mil milions de metres cúbics. Amb el poder soviètic el país ha canviat de fesomia: Petroli i roses, ciutats senceres en alta mar; heus ací el miracle realitzat amb el treball lliure

del poble. Màxim Gorki havia escrit del vell Bakú: "... La indústria del petroli m'ha deixat el mateix record d'aquell quadre gairebé infernal... Els obrers viuen en casernes molt semblants a les coves de la gent de la prehistòria..."

Aquell Bakú ja fa temps que ha deixat d'existir. En el seu lloc s'alça una ciutat amb una població semblant a la de la capital catalana, amb cases confortables envoltades de jardins i de parcs. Azerbaidjan era un bocí més d'aquella presó de pobles tzarista, abandonada a una vida vegetativa i endarrerida. Avui respira civilització pels quatre costats. Es una

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA DE LITUANIA

Es una de les més joves. Acaba de celebrar amb gran esplendor el 25é. aniversari de la seva incorporació a la gran família dels pobles de la URSS. Essent un país mariner per excel·lència, sota el règim burgès no havia tingut mai drassanes. Ara les posseix amb moderníssimes instal·lacions, al costat de grans fàbriques químiques i de conserves. Exporta articles a 70 països. Ha pres part en dotze exposicions internacionals. El 1965 va posar cim a l'electrificació del país. Ara, àdhuc el més allunyat recó de la República, ultra la llum del socialisme s'il·lumina amb l'electricitat. Vint-i-cinc anys enrera, a les escoles de primera i segona ensenyança hi assistien vint-i-sis mil alumnes, ço és, l'un per cent de la població. Avui cursen el bat-

REPUBLICA SOCIALISTA SOVIETICA DE LETONIA

Aquesta República del Bàltic també s'incorporarà a la URSS fa un quart de segle. En els darrers cinc anys la producció industrial s'ha doblat, havent-se construït seixanta noves fàbriques de la indústria metal·lúrgica, química i lleugera. Letònia està lligada a les repúbliques germanes per mil lligams. D'elles reb combustible líquid, carbó maquinària, metalls, tractors, blat..., en una paraula, tot allò que li cal pel seu desenrotllament. Està construint una central elèctrica que serà la més puixant del Bàltic. En el nou quinqueni continuarà desenrotllant-se a un ritme rapidíssim la indústria de la construcció de maquinària, de conserves de carn, de peix, i altres indústries. Per tota la URSS circulen els microautobusos RAF fabricats a Riga. La màquina de rentar "Riga-8" és una de les més perfeccionades i competeix amb

República culta. El nombre d'estudiants passa del milió. Dada reveladora; abans del poder soviètic només hi havien dotze enginyers del país. Actualment passen dels quinze mil, a més d'altres onze mil treballadors de la ciència. Hi estudien joves de vint-i-quatre països estrangers. El país avança a passos de gegant. Ja tot just començar el nou quinqueni genera cinc vegades més energia elèctrica de la que generava tot l'imperi rus abans de la Revolució. Tocant a la producció d'electricitat "per capita", va davant del Japó, de França i d'Itàlia. I tocant a l'extracció de petroli, va davant del colós capitalista EE.UU.

xillerat dos-cents cinquanta-quatre mil alumnes. Els darrers anys s'han preparat cinquanta mil especialistes, o sigui quatorze vegades més dels que hi havia en règim burgès. Als koljosos i sovjosos hi han vint-i-sis mil tractors i més de tres mil màquines combinades. El poble lituà desenrotlla una gran activitat cultural. La vida teatral és rica i multifacètica, amb la participació massiva del poble. A la capital funcionen onze teatres, dos teatres musicals i tres infantils. En diverses ciutats hi han filials de l'Orquestra Simfònica. Dues-cents vuitant mil persones participen en les agrupacions artístiques, es a dir; una de cada deu habitants del país. Milers de ciutadans practiquen la pintura i s'ocupen en altres activitats artístiques. Cada any es publiquen milers de llibres, la major part en llengua vernacle. Enguany sortiran de les impremtes dotze milions d'exemplars de llibres.

les més acreditades marques mundials. També són famosos els seus "Spidale", aparells de ràdios de butxaca, dels quals en porta construïts més de mig milió. Els teixits "Adotais", els perfums, cremes i altres articles de perfumeria de les fàbriques de Riga tenen un ampli mercat dintre de la URSS i a l'estranger. Les directrius del 23 Congrés assenyalen un fort increment en la producció d'aquestes indústries. Letònia té molta fama per la qualitat dels seus joguets. En una recent exposició celebrada a Moscó obtingueren els més calids elogis. El poble de Letònia estima la música, i ara, amb el poder soviètic, en pot gaudir abastament. S'enorgulleix de posseir l'orgue més gran del món, instal·lat el segle passat. Els hitlerians, durant el temps de l'ocupació, en robaren nombroses peces. El poder popular l'ha pogut reconstruir. Per a escoltar aquest valuós instrument, melòmans de tots els continents es donen cita a la capital letona.

REPÚBLICA SOCIALISTA SOVIÈTICA D'ESTONIA

Igualment com els altres països bàltics, fa vint-i-cinc anys només que renuncià voluntàriament al sistema burgès, incorporant-se a la gran família de pobles de la URSS. En les directrius del 23 Congrés està previst per a aquesta República el desenrotllament de les indústries com la química, la d'extracció de pissarra, la de construcció de maquinària, de conserves de carn i de peix, i de la indústria lleugera. Es posarà en marxa un nou sistema de producció elèctrica que faciliti l'extracció anual de deu milions de tones de pissarra. Del 1913 al 1939 l'Estònia burgesa anava fent la viu-viu; ara, ja abans del pla que està en marxa,

REPÚBLICA SOCIALISTA SOVIÈTICA DE KIRGUISIA

La formació de l'Estat socialista del poble kirguís, ara fa quaranta anys, ha desempenyat un paper determinant en la transformació d'aquest país muntanyenc, en altre temps endarrerit i nòmada. En els anys que van de poder soviètic ha estat capaç, amb l'ajuda de les repúbliques germanes, de crear una indústria moderna florent, una agricultura mecanitzada, i de realitzar una pregona revolució cultural. La producció de les seves fàbriques s'exporta a cinquanta països de tots els continents. De cada vint-i-cinc habitants, un és especialista, amb

REPÚBLICA SOCIALISTA SOVIÈTICA DE TADJÍQUIA

En l'apartat corresponent de les resolucions del 23 Congrés llegim igualment que s'accelerará el desenrotllament de les indústries metal·lúrgica, elèctrica, química i lleugera. En aquestes poques paraules, però, hi ha tot un programa. El delegats tadjiks portaren al 23 Congrés un balanç de realitzacions francament impressionant: Haver posat cim a la construcció de la central elèctrica de Duxanbé; d'un combinat de productes de la llet, una fàbrica de refrigeradors i la més gran fàbrica de galetes de l'Àsia Central... El 1966 la productivitat s'elevà en un onze i mig per cent, la qual cosa col·loca la República al capdavant de les seves germanes en aquest domini. S'amplia i es perfecciona la producció d'articles d'ampli consum. En lluita con-

la producció sobrepassa en divuit vegades la de l'any 1940. Estònia envia a les altres repúbliques germanes motors elèctrics, excavadores, utilitatge per a l'extracció de petroli, paper, ciment, teixits, pianos, calçats, peix i molts altres articles. En la producció elèctrica "per càpita" Estònia va al davant dels EE.UU. A les institucions d'ensenyança superior de la República s'hi preparen vint mil especialistes, ço és, cinc vegades més que en els millors anys de l'Estònia burgesa. Funcionen nou teatres professionals i onze d'aficionats; prop de set-cens clubs i una prestigiosa orquestra filarmònica. En un any s'han donat mil cinc-cents concerts amb assistència de més de mig milió d'espectadors. S'editen cinc vegades més llibres dels que s'editaven en període burgès.

un nivell d'ensenyança mitja o superior. Per cada deu mil habitants, hi han setanta-quatre metges i altres treballadors sanitaris. La situació al camp millora de dia en dia. De la seva transformació en parlen les dues dades següents: De cada cent famílies, quaranta-vuit posseeixen aparell de ràdio, onze televisors, tretze màquines de rentar. La televisió poden captar-la els kirguisos en els més llunyans recons de les valls i muntanyes milenàries... ¡Això en una regió habitada quaranta anys enrera per tribus nòmades! El 23 Congrés ha dit sobre Kirguísia: Assegurar el desenrotllament de les indústries de la metal·lúrgia no-fèrrica, elèctrica, de l'alimentació i lleugera. I no hi ha cap dubte de que es realitzarà.

tra les inclemències del temps, els koljosians tadjiks cultiven fruits subtropicals. Enguany han donat al país més d'un milió de llimones, malgrat les gelades sofertes. Les fàbriques de perfumeria de la URSS han rebut d'aquesta regió més de vint mil tones de geranis. La xarxa comercial i les fàbriques d'elaboració de vins rebien també desenes de milers de tones de raims i prop de tres mil tones de bon tabac. Ens va mancant espai, però no volem deixar-nos en el tinter aquest testimoni del seu nivell cultural: El Teatre d'Opera i Ballet de Tadjíquia compta amb estrelles de primera magnitud. Molts dels artistes del seu conjunt, com la ballarina Malika Sobirova, principal interpret femeni del ballet "Don Quixot", ha participat, amb el Gran Teatre de Moscú, en les representacions fetes a les principals capitals d'arreu del món.

Abans de la Revolució enviava a l'estranger una petita quantitat de mineral de coure, algunes partides de licors, articles d'artesanía i alguns productes agrícoles. Avui aquesta República és una gran exportadora d'utilitatge industrial. Envia a 65 països més de cent-vint models de màquines, entre les quals s'hi troben torns moderníssims, motors elèctrics, i també productes químics. El volum de les exportacions s'incrementa en un 18-20 per cent anuals. En els anys de poder soviètic l'àrea de cultiu de vinya ha passat de nou mil a trenta-sis mil hectàrees; la producció de raïm s'ha triplicat; la de cotó s'ha doblat; la de patates és quatre vegades superior; la de tabac ha passat de setanta a cent vint-i-set quintars. Abans de la Revolució, el noranta

COLOFO: Heus aci, molt resumides i incompletes, algunes dades d'allò que eren, d'allò que són i d'allò que seran algunes de les nacions socialistes que integren el més puixant i floreixent Estat multinacional que és la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, en plena i febrosa activitat en el compliment de les tasques assenyalades pel 23 Congrés del Partit Comunista de la Unió Soviètica, tasques que, cal dir-ho, havien estat examinades en els congressos dels partits comunistes de les repúbliques. En anar a posar punt final, hom no es pot estar d'indicar que la rica trajectòria dels pobles de la URSS cons-

per cent de la població era analfabeta; a les escoles només hi assistien trenta-cinc mil alumnes: Ara el nombre d'escolars i d'estudiants s'eleva al mig milió. A l'Armènia pre-revolucionària no hi havia cap mena d'institució d'investigació científica. Avui, en començar el quinquenni aprovat pel 23 Congrés, en funcionen cent-sis, amb set mil especialistes. El 1913 hi havien en total tretze biblioteques amb nou mil llibres: Els anys de poder soviètic han vist sorgir mil cent seixanta-cinc biblioteques, amb un fons de vuit milions de llibres. Per tal de dir amb pocs mots el nivell cultural aconseguït pel poble armenià, anotem un sol fet: Fa uns mesos la Sorbona, de París, concedia el títol de Doctor Honoris Causa al President de l'Acadèmia de Ciències d'Armènia, V.A. Ambarzunian, pels seus mèrits en el desenrotllament de l'astrofísica contemporània.

titueix, com s'ha dit repetidament durant les sessions del 23 Congrés, un valuós ajut als comunistes i a les forces progressistes d'arreu del món. El èxits assolits per les nacions socialistes han estat possibles mercès a l'aplicació creadora del marxisme-leninisme a les condicions de Rússia i a la fidelitat demostrada en tot moment al principi de l'internacionalisme proletari, en lluita contra tota mena de xovinisme, contrari als interessos del proletariat. La URSS és un model esplendorós de com es poden conjugar els factors nacionals amb els interessos dels treballadors de les diverses nacions i nacionalitats.

Ambrosi Carrion

POSSIBILITATS D'UN DIALEG

El senyor Ambrosi Carrion, President del Casal Català de París, ens ha fet arribar una col.laboració sobre el tema del diàleg. "Dialogar per a discutir és una gran cosa. Fer-ho per a disputar-se no val la pena", diu en la carta amb que acompanya la seva col.laboració. Així ho entén també Nous Horitzons i ens complau encetar secció nova que queda oberta per al diàleg. No cal dir que les opinions que en ella s'expressen pertanyen als autors que les signen i ben bé poden no coincidir amb les opinions de la Redacció de la Revista.

De fa un cert temps que bons amics meus de diferent tendència i fins d'ideologia, em parlen de la necessitat de dialogar entre tots els que s'interessen, millor dit, ens interessem i vivim el plet nacional de Catalunya. Voler dialogar significa la voluntat d'entendre-n's, car tots sabem que, de no fer-ho, seran els altres, els d'enfront, en una paraula els enemics, qui s'aprofitaran de la nostra manca de cohesió. D'acord, per part del qui escriu, d'entaular aquesta controntació d'idees, d'actuacions i de projectes abans que, després de tant parlar-ne sense realitzar-la, el dialeg es transformi en un tòpic o en una paraula sense sentit. Es diu: —Parlem-ne, però mai ens hi posem, perquè algú dels qui ho proposen prenen una actitud que impossibilita realitzar-ho. L'any 1962 sortí a París una publicació que se'n deia "DIALEG". Per a començar-lo pontificava en la seva editorial: "La tirania que ens ofega impeding el diàleg començà el juliol del 1936 (...). Es d'aleshores que el diàleg a base d'arguments fou substituït en la vida política del nostre país per la dialèctica dels punys i de les pistoles (...). Vint-i-sis anys de tirania dels uns o dels altres-en el fons tots uns."

Aquest en el fons "tots uns" a més d'ofensiu és completament fals i no val la pena de discutir-lo. Sabem de sobres el que volen dir amb l'al·lusió a "la dialèctica dels punys i de les pistoles". I actualment encara prenen aquesta posició dissimulada en els projectes d'aliances on pot entrar-hi tothom menys determinat partit. Aquest tindrà com tots les seves equivocacions, les seves falles i fins les seves inconseqüències. Però, quan la guerra, lluita contra l'enemic nostre i després ha mantingut fins ara una posició netament anti-franquista, que creiem continuarà mantenint.

Com dialogar amb ells si comencen per imposar un veto a determinat partit. ¿On eren ells durant la guerra nostra? Els uns a l'estranger, posant-se "au-dessus de la mêlée", i els altres a Burgos o en bandes semblants esperant tots plegats a entrar tranquil·lament a Catalunya, a situar-se i passats el anys, a crear-se unes bones posicions remuneratives i a defensar-les per tots els mitjans en sentir-les trontollar car el règim que les sosté presenta els primers símptomes de la descomposició. El cas es puguer ésser el dia de demà amb els qui poden tenir el poder. I ens trobariem amb allò que diuen els castellans: els mateixos gossos però amb collars diferents. Resultat: que la política restaria en les mans

dels que havien ajudat a Franco amb l'acció o la neutralitat i en les dels que es diuen franquistes penedit. Per aquests el millor remei és retirar-se a fer penitència en la vida privada. Pels altres que segurament es creuen liberals i demòcrates que callin també i acceptin en nom del liberalisme i la democràcia el nou ordre que el poble haurà instituit per la seva voluntat.

I el problema d'entaular diàleg, segons amb qui, encara va més enllà. Ens referim als qui preconitzen fórmules disfressades d'intellectualisme, sostingudes per la força dels mitjans capitals o sia del diner. Posant d'esperits superiors posseïdors de la veritat abandonen o deserten el camp del nacionalisme o el social, coses segons ells completament depassades o sense interès, quan són essencials i primordials a resoldre per la Catalunya futura. "Volen" salvar la cultura fent-ne quelcom de químicament pur, si pot dir-se, posant-la més enllà de l'acció política i preservant-la de tota tara, contaminació o rebaixament. No n'hi ha, al meu entendre, que no respongui a una política i més quan ha d'ésser o és una cultura nacional. Un poble com el nostre treballat durant més d'un quart de segle per a fer-li oblidar o perdre el seu sentit nacional no pot admetre aquestes teories camuflades de dogmatismes pairalistes. Cercar el recobriment de la personalitat pròpia és un acte polític que no pot ignorar ningú, ni obstaculitzar, ni silenciar proposant la ineefable i mesquina fórmula de "cultura sí, política no". Sols hi ha un però i és que aquests químicament flamants s'han oblidat, en fer les manipulacions llurs, de rentar-se les mans. En el resorgiment català, la cultura ha estat i és un element motor de la més gran importància. Mentre la llengua pròpia, nacional sigui viva en la massa, en el poble, la cultura no pot desaparèixer. I el nostre parla en català, el que vol dir que hi pensa. I el pensament d'un poble no es mata així com així, i és d'aquest d'on neix la cultura pròpia, brunzent de vitalitat. I és la que els dona pànic perquè ella és la recerca de la veritat, la veritat que pot posar en evidència i demostrar la mentida d'ells.

Restava una altra categoria influïda en part pels que acabo d'esmentar: La dels que no han patit directament la guerra ni en ressenten les conseqüències ineluctables. La forma una part de la joventut que pensa, que projecta i que espera ésser el dia de demà els dirigents de la política a Catalunya. És el seu dret i el seu deure. Però obliden quelcom d'essencial en la vida d'una nació com és el tenir-la no únicament en esperit sinó materialment. I avui no la tenim quan la tasca primordial és tenir-la. Quan l'esperança per obra de tots, per acció conjunta esdevingui el fet consumat es quan el poble haurà de dir com vol organitzar-se. Però cal que abans recobri el sentit polític, tingui consciència dels seus drets en tots els sentits i de la responsabilitat que comporten. De tot quan li han fet perdre en aquests vint-i-sis anys que en diuen de pau. Una llibertat sense justícia fóra un desgavell monstruós. Una justícia sense llibertat una tirania despòtica. És menester que tots els projectistes pel futur hi pensin com tots aquells que volen fer un govern sense tenir país ni ciutadans a governar.

*
**

No és pas la primera vegada —i després de tantes com ho he fet— que insisteixo en la necessitat del diàleg. I voldria que fóssim la darrera. Però per mi està condicionat i si voleu limitat a tots aquells que presenten una història neta, als que no tenen contactes inconfessables ni prejudicis ni fantasies futuristes i sí un absolut sentit de la responsabilitat que contreen en prendre-hi part¹. Aquesta afecta a tots els catalans, tant als de l'interior com als que vivim escompartats pel món. Tots hi tenim el mateix dret i a més el deure d'aportar-hi el treball individual que es fa per Catalunya i la cohesió de les tasques personals per a realitzar una obra col·lectiva que s'imposi per la vàlua i la sinceritat. I saber esperar sempre a través de totes les dificultats. No defallir davant dels obstacles ni defugir-los deixant-los de banda. Procurar destruir-los amb un treball pacient i constant. És el començament del que s'ha de fer per a un poble que té fam i set de justícia.

Per tant poden prendre part en aquest diàleg tots aquells que en sentin la necessitat col·lectiva però mai aquells que hi anirien amb una doble intenció que podria ésser un parany per atrapar badocs. Tampoc hi veig els sentimentals ni els enyorats. Els uns i els altres es manifesten pel plany que no és altra cosa que una demostració de feblesa. En lloc d'aquest el poble necessita, com havem dit, llibertat i justícia i és sols aquesta qui pot donar-li l'altra. Mai amb una amnistia que s'hauria de demanar al poder constituït avui encara a la península ibèrica, car el sol fet de proposar-ho constituïria per a nosaltres el reconeixement de la seva legalitat². Pot fer-ho per ell mateix si vol, però no cal fiar-se massa de les "generositats franquistes". Fixeu-vos en els procediments que gasta. Suprimeix la censura però recull les publicacions; fa correr veus d'un proper "referèndum" en el que no es proposarà pas que els pobles peninsulars escolleixin una forma

de govern, monarquia o república per exemple, sinó una regència. Per a instaurar el dia de demà a un dels tres aspirants a rei. ¿Es que aixó interessa a ningú que no sigui els que volen anar tirant de la rifeta disfrutant de les sinecures del present? I amb l'organització actual del treball no és gaire difícil forçar a la majoria a votar pel que no sent i no vol.

Es que dialogarem del pervindre del nostre poble quan no es té la terra. ¿ Es que podem parlar de futures formules d'organització estatal quan l'Estat careix de lloc per a situar-se ja que el seu territori està sotmes a una ocupació forastera? Vet aquí dos punts ben importants per a iniciar un diàleg. No anticipar sobre el que no existeix. Partir d'una situació malauradament certa. Començar la casa pels fonaments. I no prendre per un blasme, el que dic, a l'actuació dels partits però tinguem tots la sinceritat de declarar que fins ara el treball llur no ha determinat ni un lleuger canvi en el regim espanyol que oprimeix les terres, els països o les nacions peninsulars, com volgueu.

*
**

Tot quan he dit es purament personal. Crec que estant d'acord amb certs principis socials i polítics no puc subordinar-me a la disciplina de cap partit car moltes vegades per motiu de les circumstàncies o de l'oportunitat es troba obligat a situar-se de manera que potser essent just deixen de banda o contradiuen els principis esmentats. Seria una manca de sinceritat amb mi mateix. Per a cercar la veritat em cal la llibertat absoluta.

La terra no és res sense els homes. I aquests per actuar social o nacionalment s'han de sentir encesos per una fé que plani per damunt de totes les diferències polítiques i que sigui més alta, mes pura i fins més simple. Es amb ella que podrem iniciar el treball de recobrament. Estrenyer els rengles fins a fondre-l's en una cohesió invulnerable. I que la joventut que es desperta, hereva mal no vulgui de la pàtria vella, basteixi la nova, la justa. Comencem tots per a tenir el sentit de responsabilitat. Es la clau que obre la porta dels destins futurs i mostra el camí a fer per arribar a la victòria.

Crec que es així com podem començar el diàleg.

Ambrosi CARRION.

París, 12 d'agost del 1966.

---

(1) En aquest mateix número de N. H. (p. 70, Secció Documents), es reproduïx una crida del PSUC a un encontre "... de representants de tots els partits, grups polítics, associacions i personalitats, **d'esquerra i de dreta**, (subratllat per nosaltres), **del país i de l'exili...**", que expressa l'ampli concepte de diàleg que comparteix N. H.; diàleg amb tots aquells que volen transformar positivament l'actual situació del nostre país: Allò que importa, al nostre entendre, no és el passat, sinó el present i el futur. (N. de la R.)

(2) Entenem que l'amnistia és una mesura bàsica per tal d'esbandir del clima nacional les seqüeles de la guerra civil; el fet de demanar-la, d'exigir-la, a les autoritats de fet constituïdes no significa un reconeixement d'aquestes; ans al contrari, constitueix un poderós element de mobilització nacional que actua contra el poder franquista, colpejant-lo. (N. de la R.)

"D'AQUESTA TERRA"

Isidre Molas
Premi de Poesia per a inèdits
"Mossen Amadeu Oller 1966"

Ha arribat a les nostres mans un llibret de poemes que dona gust llegir. Llàstima que es tracta d'una edició que no està a la venda. El llibre es titula "D'AQUESTA TERRA", l'autor és Isidre Molas, i és el guanyador del "Premi de Poesia per a Inèdits Mossen Amadeu Oller, 1966".

Aquest Premi l'ha instituit, a la memòria de Mossen Amadeu Oller, la Parròquia de Sant Medir, de La Bordeta (Barcelona). El premi consisteix precisament en l'edició del llibre premiat; s'en tiren 500 exemplars, cent dels quals són lliurats a l'autor i la resta repartits entre escriptors, crítics, institucions de cultura, etc. L'edició no és posada a la venda.

Isidre Molas té ara 25 anys. Pel context dels poemes veiem que són escrits al llarg d'un espai d'uns quants anys. En un d'ells diu:

... Avui, a vint-i-dos anys del meu camí...

Ens hem assabentat que l'autor, llicenciat en Dret molt jove, fou detingut, apallissat i condemnat a un any de presó l'any 1962 per activitats antifranquistes. Alguns poemes del llibre en parlen:

**Un raig de sol és l'esperança
del pres que passeja el silenci
en les cel·les del soterrani,**

i, també:

**... i miro el cel, reixes enllà.
El pati, feixuc de repós
s'estén al davant.
Al fons un home, en una torreta,
fa guardia...**

somnia:

**... quan tot s'acabarà
i podrè tenir, un altre cop,
les portes obertes...**

Res més lluny de la meua intenció que fer ara una crítica literària. Si bé soc un "consumidor" de poesia i em fan bona companyia un grapat de llibres de poetes castellans i catalans de tot temps, no soc un intel·lectual ni sé de formes, estils... Però sí d'èpoques, i puc dir que Isidre Molas es un poeta de la seva època, aquesta que protesta i crida contra la injustícia, contra les pallisses que ell mateix ha sofert, contra la violència; que demana pau i llibertat, i que no es limita a cridar, protestar i demanar, sinó que exigeix, lluita per a aconseguir, i que afirma la seva esperança en el triomf. Forma part d'una generació de poetes que han nascut sota el feixisme, que no han conegut més que això, i que volen desfer-se'n i construir quelcom de nou i net, que volen fer "un temps i un país", com canta el nostre Raimon, un altre dels de "després de la guerra".

En el llibre hi han vint-i-sis poemes, el primer dels quals, VULL PARLAR, fa de presentació, podríem dir de fer de vida del llibre. L'autor vol parlar i diu que cal parlar, i que per això no està sol; sent

**... també un cor que batega
al meu costat, i un altre, i un altre...**

En Molas canta la seva terra i les dificultats de la seva terra. Però no des d'una torre de marfil, sinó des de baix, des de la terra estant, entre els altres, mentre lluita i pateix com tots.

En uns versos generalment curts, plens de sen-

tit, clars per a tothom, amb belles imatges, però sense amagatalls d'intenció i sense fullaraca, concís i net, en Molas, amb paraules de tots i de cada dia, parlant de coses que a tots ens són íntimes, canta la seva terra sota el franquisme. Tots els poemes són de lluita, tots són contra això d'ara i tots amb la confiança en el demà, en

**... l'aurora que s'acosta entonant
noves cançons de primavera, d'amor
de treball...**

Amb una confiança en el poble ("poble del meu poble", diu), amb confiança en la classe obrera que va endavant, en aquests que, com diu ell,

**... porten martells
una aixada, els llibres, claus angleses,
la fiambrella, la vida i el calendari de l'any
[vinent.]**

El calendari de l'any vinent! En Molas, com tots els de la seva generació, no saben res "d'abans", no volen un retorn, sinó un anar endavant. ¡Magnífica generació per a enterrar la guerra civil, certament! Magnífica per a construir una societat futura, justa i lliure, sense preocupacions ni influències de passat. Ho diu ben clarament en el poema "No arribarà l'alba". El títol pot semblar pessimista; però és l'alba que no arribarà per a aquell

**... món de boniques paraules
estèrils, roses
que no es poden tocar i figures de porcel·lana,
homes que sempre ploren dies passats, ideals
[arnats]**

i rellotges que es pararen.

"...Aquests camins foren. Ja no.", diu, i amb tant poques i tan concises paraules ho explica tot. I després es gira cap al despertador que toca "frenèticament", que toca

**... una altra hora. Es agradable
de ser al llit, però el treball ens crida.**

Sens dubte, AQUESTA TERRA és Catalunya. Veieu-ho:

**... Soc fill d'una pàtria
petita i en silenci
que s'estén a l'orient
del brau, a la vora
d'una mar tranquil·la.**

..El brau, no cal dir-ho, és la "pell de toro", Espanya. O bé,

**... està enterrada entre la plana i la muntanya
una ensenya de blat, solcada per roges senderes.**

Una clara al·lusió, molt poètica, a la bandera de les quatre barres. En Molas és molt català, potser diríem que ho era massa, qui sap; però és un home sensible, viu entre els altres homes i sent el poble, té els ulls i el cervell oberts, i així, quan és a Canàries (potser hi va anar a fer el servei militar...?), veu també una altra terra, diferent de la seva, "d'aquesta", però que pateix les mateixes injustícies; veu uns homes, uns treballadors, que són igualment explotats. I no s'està de dir-ho. Així en el poema PORTO LA MIRADA: El poeta porta la mirada plena d'allò que ha vist; gana, coves al costat dels plataners, pobresa en terres fèrtils, dolor. I diu a aquella terra que reaccioni, que xiscli, que reventi el nuvol de silenci, que trenqui les cent cordes que... alci el cap!

Només una vegada al llarg del recull hem trobat defallença; però no definitiva. Una defallença molt humana, molt justa d'aquell que ha lluitat i lluita, i no sempre pot fer el cor fort. En un poema es nota fatigat i té ganes de ple-

gar; però diu "de vegades", o d'arrancar-se la consciència —la qual cosa vol dir que en té. Troba dura la prova i pesada l'eina i ha temut (ha temut, en passat), no tenir prou forces per arribar a bon port. I aleshores, per tal de superar aquest moment de cansament, de manca de forces, recorre a un remei tan antic com el món, el més humà de tots; a l'amor

... Per això, Elisabet
ara et demano, desesperadament
un vol de gavines al port a hora baixa
i una constant abraçada d'amor.

Ens ha agradat força en Molas. I creim que té fusta, d'home i de poeta, per agradar-nos més en futures obres.

P. BERNAT.

UN RAIG DE SOL ES L'ESPERANÇA

Un raig de sol és l'esperança
del pres, que passeja el silenci
una barca de vela el seu somni,
en les cel·les del soterrani,
una pallissa i uns crits
que ressonen en els murs
el seu horror.
Si ningú escrivís tot el que hom sap,
s'omplirien muntanyes i muntanyes
de justícies violades,
d'index estirats, acusadors,
de violències i repressions organitzades.
El mar saltaria potser llavors sobre la ciutat
i els carrers quedarien plens de llot, i de sal,
i les veritats de les nostres mans ofegarien,
[esperem-ho,
tots els botxins.

"HISTORIA DEL TEATRE UNIVERSAL"

Xavier Fàbregas
Editorial Bruquera S. A. Barcelona

Es força interessant aquest llibret de la col·lecció "Quaderns de Cultura" de l'Editorial Bruquera. L'autor n'és Xavier Fàbregas, nom que alguna vegada hem trobat en els Concursos de Teatre de Catalunya i que, en els darrers Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a París va guanyar el Primer Premi de Teatre català.

Allò que no ens sembla encertat és el títol, desproporcionat a l'obra que, en realitat, no té altre objectiu que donar una idea al "gran públic" de la significació del teatre des del seu origen. Una Història hagués exigit molts volums, no l'haguessin comprat aquells als quals, suposem, va adreçada la col·lecció esmentada.

Naturalment, l'autor podria dir davant de la nostra observació: "Pretita o gran, breu o extensa, és la Història del Teatre." I poster tindria raó.

Ara bé; llegir aquest llibret (109 pàgines de petit format) no és gens pesat, no atabala, no cansa i, a l'ensem, dóna al lector curios, no erudit, que té pressa i poc temps (som la majoria en la nostra època) un panorama en el qual no manca cap de les característiques essencials de l'origen i el procés del teatre universal.

L'autor, per escriure aquest llibret, segurament ha hagut de llegir molts grans llibres, fer una tria, un estudi, un esforç d'assimilació de períodes històrics que, necessàriament, s'havien de recollir per a donar una versió honesta del que ha estat el teatre per l'home de tots els

SI ETS LLUNY DE LA TEVA TERRA

A Jordi.

Si ets lluny de la teva terra,
no deixis mai que el pit se t'assequi
i et rosegui el buid de l'oblit.
Si ets de mar, recorda els bous i les teranyines,
si ets de muntanya, les carenes i el conreu
[difícil,

si del pla, les hortes i el tractor,
si ets de ciutat, el pas apressat de la gent
i el soroll dels camions,
o bé el fum de les fàbriques.
Però mai no deixis marcir el teu paisatge,
perquè tot tu no viuràs mai fora:
la soca resta sempre dins.

HEUS AQUI EL LLOC

Una pàtria, vella i trista, derrotada,
unes oliveres destrossades des de la costa,
una pau imposada per la por,
uns homes arrossegant l'explotació,
una terra cansada com una vaca munyida fins
[als fems.

Heus aquí el lloc on jo, divuit anys,
encara ets jove, si que has crescut,
vaig arribar al món un octubre de dol.

CONSELL

Quan sentis que no t'aguantes,
quan t'ensorris de gust en la comoditat dels
[sillons,
o quan facis allò pel qual et despreciaries:
quan t'oblidis d'un troç de tu mateix,
pensa en el teu germà pres,
en els cents i mils de germans que estan presos
en un treball diàriament robat.
I si estàs viu encara
un crit de ràbia brollarà
del teu pit
i com la lava
cremarà tot el que trobi al seu pas.

temps. Aquest treball de "laboratori" no hagués donat allò que ha donat si l'autor no fós, ell mateix, un home de vocació literària; si en el seu buscar, regirar, triar i sintetitzar no hi hagués posat allò que s'en diu l'ànima o, potser, el cor, o les dues coses. Es vèu, llegint de cap a peus el llibret, que l'autor vol fer-nos estimar, respectar, valorar un art que no sempre troba el seu lloc, per exemple a casa nostra, avui, terra de tanta tradició teatral i on el teatre s'ensorra.

Queda ben clar, en el llibre de Xavier Fàbregas, que l'art dramàtic ha estat, és i serà una necessitat de l'home com ho és tota manifestació artística que vol expressar emocions, neguits, sentiments i dubtes humans. Si l'autor no cregués en aquesta necessitat, el seu llibret hagués estat una freda relació de noms, títols, dates i llocs comuns. Altra característica d'aquest llibret —molt important al nostre entendre— és la preocupació que hom hi troba, de part de l'autor, de no volguer deixar a ningú "amb un pam de nassos" presumint d'erudit o de super-culte. El llenguatge de Xavier Fàbregas és senzill, per a gent senzilla que no es complica la vida amb filigranes de llenguatge, perquè ben complicada la té amb problemes tan "poc artístics" com són les mongetes. L'autor no oblida, segurament, que la gent que lluita per les mongetes TAMBE TE DRET I NECESSITA coneixer, instruir-se, i aquesta és la fita que és marca, fita que, ens sembla, assoleix l'autor.

Molt breument —no podia ésser altrament— veiem com evoluciona l'art dramàtic dins de cada societat donada; com el marca la mitologia i la religió; com pren volada en la Grècia democràtica; com el condicionen les tiranies; com esdevé, pel geni d'Aristòfan i el temps que

li tocà viure, un instrument de denúncia. L'autor té la preocupació de treure'n un exemple, una llicó que ens pugui servir avui, ara, aci; d'actualitzar, de recordar-nos que l'art, en tot moment, ha d'ajudar els homes a avançar per damunt de tots els entrebancs.

El mèrit d'aquest llibret és evident i fóra gairebé indecent buscar-li insuficiències. Nogensmenys, en parlar dels autors teatrals nord-americans hi hem trobat a faltar un nom imprescindible; Liliam Helman, el qual, al nostre entendre, va donar al teatre USA dels anys quaranta, no sols una temàtica viva i candent, sinó la tendresa i l'humanisme de que mancaven les obres dels seus contemporanis. **"Watch on the Rhine"**, **"A tree grows in Brooklyn"** per a citar només les millors.

D'Armand Salacrou, que en Fàbregas destaca molt justament entre els autors francesos contemporanis, hi trobem a mancar **"Boulevard Durand"** que, per a nosaltres, avui, té tanta actualitat i que, segurament, la Barcelona treballadora dels molls s'hi trobaria representada.

"NARRACIONS"

Salvador Espriu
Edicions 62. Barcelona

Salvador Espriu ha rebotat en la vida catalana. Després de **"La Pell de Brau"** hi hagué una esperança de gran alé i massa aviat, una mena de silenci que el propi Espriu ha volgut explicar no fa gaire.

I vet aquí que, de sobte, en un ambient de franc combat per les llibertats més sentides dels pobles estesos damunt "la pell de brau", el nom d'Espriu reapareix com un esperat rebot de la seva obra literària i del seu civisme.

En aquesta realitat apareix el llibret d'Edicions 62 amb un pròleg de F. Vallverdú: **"NARRACIONS"**, de Salvador Espriu. És un recull de treballs fets i pensats vint o trenta anys enrera, revisats recentment per l'autor abans d'ésser editats de bell nou. No són, ni molt menys, narracions "rovellades". Espriu no hi és mai totalment dins un temps concret. No obstant, llegint aquestes narracions ens hi reconeixem. Tots els personatges d'Espriu —inclús els més caricaturitzats— descrits amb una mena de "saudade" —que no és enyor— tenen actualitat i les idees que porten, bones o dolentes, no són pura metafísica sinó neguits, anhels, frustracions o esperances ben bé d'aquest mon d'ara.

Espriu —poeta o narrador— no es pot llegir a corre-cuita. Hi ha una filosofia en el seu amic Salom, i en **"Tòpic"** hi trobem el paternalisme modern i el tecnòcrata que rosegua els homes deixant-los sense sang ni carn: tòpics. En **"Panets passeja..."** no és un mite satíric sinó l'home que **"triomfa"** en la societat actual, a casa nostra, i el pessimisme de la narració **"El país moribond"** és més arrelat avui que l'any 35, quan fou escrita per Espriu.

En tota l'obra d'Espriu —poesia o prosa— hi ha una mena d'universalitat tot i essent català fins al moll dels ossos. Espriu és, per damunt de tot, un home que pot fer el que vol amb la llengua catalana. Segurament són pocs els catalans que poden llegir-lo sense el diccionari a mà. El català d'Espriu es d'una riquesa acaplaradora. Potser massa i tot. Resulta, algunes vegades, esgotador i al català més culte li donarà sempre una llicó de català.

"EL EMPLEO"
Francisco Candel
Ediciones Marte. Barcelona

Candel ho diu tot en castellà en el llibre que avui comentem, però Candel, un català "dels

"Boulevard Durand" és més actual avui a Espanya que a França i moltes vegades ens hem preguntat per qué no és representada aquesta obra de Salacrou pels grups teatrals d'aficionats a casa nostra.

Tot això no ho diem pas en to de crítica a Xavier Fàbregas, doncs ja hem destacat l'esforç que representa posar en un llibret d'aquestes dimensions, un tema com el del Teatre Universal. El llibre és una introducció al coneixement del teatre i l'autor, a les nostres observacions podria contestar, senzillament: ¿Més informació? ¡Busqueu-la si us plau! I això és allò que ha de fer aquell lector que vulgui més detalls sobre el Teatre Universal.

En aquestes pàgines de "Nous Horitzons" aprofitem l'avinentsa per a saludar l'aparició de la col·lecció "Quaderns de Cultura" que, segons anuncia l'Editorial Bruguera, donarà en edicions populars i barates, diferents aspectes del Pensament, l'Art, la Història, la Ciència i la Política. Estem segurs que fan una gran tasca de divulgació cultural.

La metàfora, en l'obra d'Espriu és sempre encertada i enlluernadora. El lector s'hi llepa els dits. L'artista Espriu assoleix imatges d'una bellesa encisadora: el satíric una força demolidora i el filòsof una gran profunditat.

Parlant d'una reunió avorrida diu:
"...va assentir, menjant-se un badall, l'atrotinada duquesa..."

I d'un altre personatge:
"...amb una riulla grassa i benefactora com com un índex de bisbe."

Es parla d'una morta:
"Les paraules queien de la seva boca com degotims de cendra i desvetllaven en el meu pit enyorances embolcallades amb un ressó fúnebre."

Descriu una dona que ho sap tot:
"...ens aclaparava sota el seu menyspreu i el seu mestratge..."

Quan descriu un capvespre dins una cambra:
"La fosca, densa, roja i maleïda, penetrava aleshores, arrossegant-se com un pop per les finestres i palpava, àvida i orba, tots els racons..."

Espriu és el domini de la llengua mare. Difícilment traduïble (no pas impossible per un Agustí Goytisolo) i segurament un xic estrany als no catalans. I amb tot, l'obra d'Espriu no és específicament catalana. Caldria, potser, per trobar Espriu, endinsar-nos temps amunt, fins als grecs o a l'èxode hebràic. L'obra d'Espriu sembla sortir sempre pel mar, mai per la muntanya. L'obra d'Espriu té un gust de segles, però no de pols. És com un buscar la font sense moure's un pam de la terra assedegada. Tambien hi ha —algunes vegades— una mena de cansanci com si la font fós massa lluny, o la sed massa forta per continuar el camí. Hi ha nostalgia d'una puresa d'infant; d'una bellesa pansida; d'un cor de mare tendra i trista. Hi ha un pessimisme vençut per una confiança en quelcom no ben bé definit, que el lector s'esforçarà potser en esbrinar si el lector comprén la necessitat d'esbrinar'ho.

Mes, per admunt de tot, Espriu és la força i la riquesa de la nostra llengua, una llengua que ho pot dir tot, absolutament tot.

altres", és un escriptor de Catalunya que treballa i viu en castellà i català; una realitat literària del temps que no pot ignorar-se i que no ens sap pas greu, molt al contrari.

"El Empleo" és un recull de narracions de fets que és donen a casa nostra, ara; viscuts

per homes i dones a Catalunya, terra mare o adoptiva.

Es contradictori en Candel. Algunes vegades és desconcertant, però potser tot plegat són aspectes de la seva autenticitat. Candel es de llei. Diu no pas el que li passa pel cap sinó coses que "no tenen importància" tot tenint-la. Ho dirà bé o malament, però ho diu. Del seu estil s'ha dit que és "nova picaresca". Potser sí. Nogensmenys, les comparacions sempre s'han d'evitar en la creació artística doncs **ningú és totalment original** i en el cas particular de Candel hi trobarem influències però, **fonamentalment**, hi trobarem Candel, un home "del montón", que en parlar del poble no té la pretensió de "fer-li un favor" ni tampoc vol deixar "amb un pam de nassos" als seus veïns de barriada. Candel no s'ha fet sol —ningú s'en fá— l'ha fet una vida grisa, en la que no passa mai res d'extraordinari fora del neguit quotidià pel pà, el jaç, l'escola, el metge, la dignitat... I en la lluita per aquestes coses tan elementals, un home pot esdevenir escriptor.

Candel, en aquest llibre "El Empleo" fá una mica de caricatura i no sempre l'hi surt bé. La primera narració —no és "El Empleo", títol de la que va a la cúa— ha estat escrita en el to romàntic-grandiloqüent dels anarquistes "puros" dels anys vint. La narració següent, "El ejercitante" són set pàgines saboroses: humor candelià i realitat d'ara. Fins a "Madrina de guerra, una novelita rosa", res de l'altre món. Aquesta, malgrat el títol conscientment cursi, es una narració d'una tendresa i humanisme que s'arrapa al cor doncs en Candel, tot i volguent "ridiculitzar" la novel.la rosa, el "serial" i altres escoles literàries "de arrabal", ha escrit la historieta amb emoció i si volia riure ha caigut en el parany. Hom s'explica el per qué aquest gènere literari troba tant de ressó entre la gent senzilla del poble.

La darrera narració, la més llarga, —"El Empleo— és una d'aquestes cròniques de la pobra gent que només es poden escriure sense artifici, amb la naturalitat que hi posa en Candel. L'autor no dramatitza mai, per dramàtiques que siguin les situacions. Les coses que li passen a Victor Allende podrien donar a Cesare Zavattini matèria per a set "Lladres de bicicletes", però Candel no es proposa fer plorar a ningú, ni enviar cap missatge social, ni trucar a la porta de les consciències endormides. Candel es posa dins la pell de Victor Allende i la pell del personatge li escau. Candel no és home que busqui la pietat ni la caritat de ningú. El seu personatge es un castellà de Catalunya, malaltís, pobre, assenyat, instruit i sense feina. Li passen coses que són pa de cada dia en la societat capitalista. Un home jove, no molt fort, no molt cult, no miserable però **vitalment** necessitat d'una col.locació. Se li tanquen portes i se n'hi obren d'altres, sobretot les del cor humà. A Victor Allende no el veiem mai sol en aquesta terra nostra tan pobra i necessitada. Es aquesta solidaritat latent —no sempre present— el moll de "El Empleo".

"PROMOS"

Avui en dia comptem amb bon nombre de revistes destinades als estudis econòmics i a les qüestions político-socials. Algunes estan destinades a fer l'apologia del règim, altres a glossar els estats financers i econòmics dels Bancs i societats anònimes o a exposar llur punt de vista. Actualment —i cada vegada més com més avança la descomposició dels instruments feixistes de repressió—, algunes de les publicacions econòmiques contenen una bona part de crítica dels plans, realitzacions i orientació econòmica del franquisme opusdeista. Entre aquestes últimes trobem "PROMOS". No és casual que la policia, en aplicació de la "nova i democràtica" Llei de Premsa, els honorés amb el segrest del número aparegut el mes de juliol.

No fa gaire, als Estats Units ha sortit un llibre titulat "The Hunter" (El caçador). Es la història d'un home de quaranta anys que busca feina a Nova York. Es el calvari d'un home **absolutament** sol en un món deshumanitzat.

Barcelona no és Nova York. Es més pobra, molt més pobra, però el cor dels homes senzills és capaç de l'amistat, de la generositat, de l'abnegació. La Barcelona de Candel no és, en "El Empleo", una invenció de l'escriptor enamorat de Barcelona. Es una realitat. El nostre poble té unes virtuts i unes característiques que "The Hunter" no troba a Nova York.

Candel és, doncs, **optimista** i el seu optimisme no té res de forçat. Ho és quan les portes de l'amistat s'obren a Victor Allende que busca feina i ho és quan parla de "granujetes", "vivaletes" i altres productes socials gens recomanables. Es optimista perquè Candel ha trobat, segurament, en les hores difícils de la seva vida, aquest caliu que surt de tota la seva obra.

Victor Allende té amics, una muller senzilla i una mica "faba" però seva. L'ambient en que es mou té el color de la realitat. Quan es troba malalt, per exemple, Candel el situa: (tradueixo seguidament, no pas com ho faria Ramon Folch i Camarasa, "helas", "helas"...).

"El Sanatori de Torella —¡Ciudad Sanatorio, señores!— per fora era tot groc. Per dintre només un color. Impossible.

Al Sanatori el menjar era dolent. I poc. Més aviat dolent que poc. Victor Allende, mig dissèptic, amb acideses, estava a règim. Pitjor per ell. Tenia que insistir i revolotejar entorn de les monges per tal de que li respectessin el règim. Se n'oblidaven i li donaven el mateix que als altres. De totes maneres, l'arroç blanc era un "asco". De vegades era pastós, de vegades crú. En ocasions s'en alegrava de la deixadesa de les monges. Després, l'estòmac li feia la santíssima."

Tot és així. Sense tremendisme. La trista vida de Victor Allende que, de quan en quan, també coneix el goig, l'entusiasme, la satisfacció, l'alegria sense núvols. Per la narració hi passen també alguns tarambanes, alguns egoistes però són igualment part del món que fá companyia a Victor Allende. Es tot una mica gris, una mica avorrit, una mica ingenu però és tot VERITAT, una veritat xopa d'humanitat.

Això no vol dir que "El Empleo" hagi de tenir el ressó de "ELS ALTRES CATALANS". Son dues obres diferents però són Candel i Candel, amb totes les seves contradiccions, amb totes les seves insuficiències literàries i extra-literàries, s'ha de llegir perquè sempre ens diu alguna cosa. Un amic comentava no fa gaire: "El día que Candel "aprenqui" a escriure **correctament**, deixarà d'ésser Candel."

I aquí hauria d'encetar un altre capítol: **¿què vol dir, escriure correctament?** Potser que ho deixem correr i acabem aquesta crònica saludant, una vegada més, aquell que alguns anomenen, "fenómeno Candel".

T. P.

La revolució tècnica-científica ha empentat poderosament el desenrotllament industrial en les darreres dècades, obligant als països a investigar, classificar i comptar els seus recursos per a poder traçar una línia de conducta, per a realitzar els seus plans. Es a dir; mitjançant estadístiques portar la comptabilitat de la nació. D'ací la destacada importància que tenen avui dia les ciències polític-econòmiques.

Aquells que seguim amb interès aquestes qüestions és natural que ens preocupem de llegir, d'informar-nos, de contrastar les opinions i dades que es publiquen al voltant dels problemes econòmics. I no únicament d'un país determinat, sinó que cal concatenar-les dins el marc de la situació internacional i ideològica, doncs no podem ignorar el repte llençat pel so-

cialisme al capitalisme en aquest camp. Una política conseqüent de coexistència pacífica entre Estats de diferent règim social ens permetria constatar cada vegada més la superioritat del règim que ha abolit l'explotació de l'home per l'home. En aquesta qüestió cal reconèixer que PROMOS, no únicament manté una posició clara sinó que s'enfronta a les posicions conservadores i antisoviètiques que pretenen desconcertar als treballadors i a les mentalitats progressives quan diuen que les reformes econòmiques que està portant a terme la URSS i el camp del socialisme en general van encaminades a l'establiment del capitalisme. En declarar PROMOS que **"... els països socialistes no poden tornar a descobrir els postulats del capitalisme i molt menys adoptar-los..."**, comprén que els nous mètodes de direcció de l'economia soviètica no són per tornar endarrera sinó per a marxar endavant, senzillament perquè els tenen superats. Estan de tornada. I per a deixar clarament exposat el seu punt de vista afegeix; **"... més aviat és el món regit pel capitalisme qui està adoptant a les seves característiques certs instruments típics de la gestió econòmica socialista, com la planificació..."**. La resposta és categòrica per a aquells que pretenen demostrar que el socialisme en la practica no s'ha justificat. A més es pot afegir que mentre en el socialisme una part substancial de la renda nacional reverteix directament en benefici del benestar del poble, en el capitalisme, i concretament a Espanya, aquesta part és mínima doncs els beneficis s'els apropien una minoria d'explotadors monopolistes i terratinents.

Tenim alguns economistes i comentaristes d'aquests afers que canten les excel·lències del Pla de Desenvolupament del franquisme, mentre altres omplen pàgines i més pàgines de revistes i diaris limitant-se únicament a posar de relleu mancaments d'aplicació. No els interessa aprofundir per què el Pla no millora les condicions de vida del poble; per què l'agricultura empitjora. I es que si ho fessin negarien les "excel·lències" de la **col.laboració de classes**, remei que per a ells ha trobat el règim. Té raó PROMOS en escriure que els projectes de "planificació" i "desenvolupament" econòmics no surten mai per generació espontània, sinó que **"... expressen sempre les necessitats objectives d'una formació social, interpretades per les forces dominants en ella"**. A Espanya no es necessita ésser un Sèneca per a **comprendre** que aquells que s'emporten la tallada més grossa del Pla de Desenvolupament són **la força dominant**; l'oligarquia financera i terratinent. La política dels monopolis està sempre orientada a treure els màxims beneficis amb el més alt grau d'explotació dels treballadors i els sacrificis del poble, que és a costelles de qui recau el "desenvolupament" actual, com abans li tocà pagar el Pla d'Estabilització.

Amb esgargamellar-se parlant de la inflació galopant, amb lamentar-se de que la balança de pagaments ens és desfavorable, de que l'agricultura experimenta cada vegada més una situació desastrosa, de que el cost de la vida augmenta tots els dies, etc., no s'en treu res. Cal partir de la base de que aquests i molts d'altres problemes que planen sobre la nostra economia són polítics, d'estructura, i que mai la dictadura del General Franco podrà resoldre. Tampoc el neocapitalisme és la solució. Unicament un règim democràtic que dongui la paraula al poble estarà en condicions de fer plans per a posar veritablement en marxa tots els recursos, capacitat de treball i d'iniciativa creadora de les millors i més abnegades forces del país.

El franquisme, de totes maneres, es dona compte de que la seva base està ensorrant-se. Grups i grupets —inclús dintre del propi Govern—, treballen amb l'ambició d'ésser els substituïts de Franco. Com és natural, entre ells hi ha la gent del neocapitalisme, la del franquisme sense Franco. Però no únicament en aquests grups es troben els apologistes del neocapita-

lisme, sinó també entre gent que vol passar per marxista, i no cal dir entre les jerarquies verticals i el grup claudicant d'ex cenetistes que els fan cor. PROMOS posa en guardia a la gent de bona fe per a que no es deixi ensarronar. En fer l'anàlisi del desenrotllament capitalista, de les crisis i de les seves contradiccions, arriba a la conclusió de que **"... un capitalisme immunitzat contra les crisis, socialment progressista i situat sota el signe del creixement armoniós, sense influències cícliques, tot això no és més que un deliri místic del neocapitalisme ... I aquesta mística neocapitalista —continua— tendeix, malgrat el fervor interessat o ignorant dels seus admiradors, a ésser una mística reduïda a pura —o per a ser més exactes, a impura— mistificació. No, el neocapitalisme, —púdic sobrenom del capitalisme dels grans monopolis i monopolista d'Estat— no és l'horitzó esplèndid del benestar humà."** Magnífic coneixement d'allò que realment és el capitalisme, qualsevulla que sigui la seva forma.

Algunes qüestions que planteja i analitza PROMOS tenen un gran interès i són dignes d'ésser estudiades, siguin nacionals o de l'estranger, com per exemple aquelles que tracten de l'acció dominant dels grups financers i monopolistes, la ma d'obra a l'estranger, aspectes del camp a Catalunya, política de preus i el desenvolupament del moviment cooperatiu agrícola per tal de destacar-ne els diversos aspectes de la gestió i explotació, i el paper que juga l'intermediari, que és en fi de comptes aquell qui es fa ric a costa dels pagesos. Per a resoldre els problemes de l'agricultura també suggereix **"... facilitar l'accés a la terra d'aquells que no la poseeixen..."**.

Com no podia ser d'altra manera, el desenvolupament del "Pla de Desarrollo" tampoc a PROMOS passa desapercebut, però amb la diferència de que PROMOS analitza el Pla procurant trobar quines són les causes que concorren per a que no es compleixi, i a qui beneficia; a què es deu l'augment del cost de la vida i el malestar general entre les capes més sacrificades de la població. Així pot manifestar que **"... el desenvolupament de la nostra economia no té sentit si tots no toquem els seus resultats... I aquests resultats són a escala directa i personal dels espanyols; no al nivell de les xifres globals, abstractes, sense traducció concreta"**. Altres publicacions totes aquestes concrecions se les callen.

Aquells qui hem llegit Marx, Engels i Lenin hem après que és impossible, dins una societat capitalista, arribar a una distribució de la qual **"tots toquem els resultats"**. PROMOS demostra que no desconeix el contingut de les relacions de producció en el capitalisme i de la llei del màxim benefici. Així ho interpreto quan parla d'**"... una transformació de les relacions productives que acomodi aquestes a les exigències d'una economia cada vegada més social, cada vegada menys d'amo i esclau..."**.

El desenvolupament de la societat, particularment en el transcurs d'aquest segle, ha fet que l'estudi de les ciències econòmiques-socials trobessin en les noves generacions un acolliment entusiasta. No és per a menys: L'economia política comporta l'endinsar-se en l'estudi i investigació de les condicions de vida, desenvolupament i distribució de la renda nacional de cada país i del món en el seu conjunt, en una època en que la humanitat experimenta, amb el pas del capitalisme al socialisme, canvis que per la seva naturalesa i profunditat enderroquen arcaics sistemes de relacions socials i econòmiques, per a alguna gent encara intocables. Per això l'economista dels nostres dies no en té prou amb posseir una preparació professional elevada, sinó que cal que tingui un pensament avançat i democràtic per tal de contribuir a impulsar aquesta evolució irreversible de la humanitat. Hom sap que posseir semblant consciència no és cosa fàcil. Per això a diari ens trobem encara amb tants i tants estudis, estadístiques i comentaris que glo-

sent les excel·lències del Pla de Desenvolupament, que parlen del "miracle espanyol" i de la felicitat que ens depara el franquisme.

A la formació, independència de criteri i honradesa professional de l'economista, PROMOS hi dedica encertats comentaris. Els companys de professió que no aspiren solament a vegetar ni estan disposats a deixar-se enlluernar per promeses de vida fàcil, crec que haurien de meditar-los. Cal mantenir una independència de criteri front als grups de pressió i no deixar-se embolcallar per la xarxa dels apologistes del neocapitalisme o del "mantenir-se neutre" davant la política econòmica i financera que mena el règim. Al respecte escriu PROMOS; "... La presa de consciència de l'economista sobre la situació social, per a ésser brillant, apareix lligada, no a un moralisme difus i allunyat de la seva tasca pròpia, sinó a la reivindicació de l'autenticitat mateixa de la ciència que practica (...). D'aquesta manera, lluitant permanentment contra la seva pròpia alienació dintre d'una societat alienada, podrà l'economista de-

senrotllar la funció humana, contribuint en allò que a ell li toca, a convertir les ciències neutres i esclavitzades en funcions eficaces per a constituir un món social lliure de l'alienació i de l'explotació..."

Ens felicitem de comptar amb una revista com PROMOS, a l'ensens que saludem als seus redactors i col·laboradors. Amb tot, podem comprovar que ja són molts els economistes i comentaristes que a Catalunya com arreu d'Espanya segeuixen l'orientació expressada en PROMOS quan estudien i enfoquen bon nombre dels problemes econòmics i socials que en l'actualitat confrontem, doncs ho fan amb crítica argumentada i no conformista: Expliquen el perquè de la necessitat de canviar les estructures actuals i aclareixen perquè el neocapitalisme no n'és la sortida, proclamant formes democràtiques que donguin la paraula al poble i pronunciant-se per profundes reformes socials, contra el capital monopolista i terratinent que fan avui la llei de la Nació.

Josep MONTOLIU.

UNA BIOGRAFIA DE LENIN EN CATALA

Lenin i la seva obra han estat objecte de nombrosíssims treballs, estudis, biografies, articles de premsa i comentaris de tota mena. I és que la personalitat de Lenin en tant que dirigent indiscutible de la primera Revolució Socialista triomfant va de parella amb la d'artífex d'un partit revolucionari de nou tipus i amb la de clarividenc teòric, enriquidor amb valuosíssimes contribucions de la teoria i la ciència marxistes.

El seu nom és familiar a tothom, àdhuc a casa nostra on la dictadura segueix segrestant, prohibint i perseguint l'obra de Lenin i els llibres que tracten de marxisme que no siguin fets per adulterar-lo o falsejar-lo. N'és conegut el

nom, però no, realment, la seva vida, la seva lluita, les seves aportacions històriques, llevat d'un nombre, mol reduït avui, d'estudiosos i privilegiats posseïdors de velles biblioteques.

La vida de Lenin, recopilada pels biògrafs de l'Institut de Marxisme-Leninisme de Moscou, va ésser objecte d'una nova edició biogràfica a la capital soviètica l'any 1956. Aquesta edició ha estat traduïda a molt diverses llengües en els deu anys que han transcorregut, des d'aleshores. I actualment s'està traduïnt al català pel nostre company i col·laborador de NOUS HORIZONS Emili Vilaseca, com una contribució a la difusió i coneixement del marxisme-leninisme a casa nostra i en la nostra llengua.

NOUS HORIZONS es complau avui en reproduir alguns extractes de la introducció d'aquesta biografia en la versió catalana d'Emili Vilaseca:

★ ★ ★

...Lenin, des de la més primerenca joventut es va entregar plenament a la causa de la revolució, a la causa de la classe obrera. La seva vida és una proesa permanent, diària, dedicada a un gran objectiu; la lluita per la felicitat dels treballadors..." "...No fou pas casualment que Lenin es convertí en el més gran dirigent de la revolució, que encapçalà en la seva època la lluita històrico-universal per les transformacions radicals de les condicions de vida de tota la humanitat. Millor que cap altre representant revolucionari, compregué que en els llindars dels segles XIX i XX la història plantejava davant del jove proletariat de Rússia la més revolucionària de les tasques del proletariat de no importa quin altre país; això és, l'anihilament del monstruós tzarisme que aleshores era el baluart de la reacció europea i asiàtica. Lenin va preveure que la solució d'aquesta tasca faria del proletariat rus l'avantguarda del proletariat revolucionari internacional. Recolçant en les experiències de la primera revolució russa, que esberlà i commogué el poder tzarista, Vladimir Iltx, amb llegítim orgull nacional, escrivia el 1914 que la nació russa també havia creat una classe revolucionària i que aquesta demostrava "...ésser capaç de donar a la humanitat grans exemples de lluita per la llibertat i pel socialisme..."

"...Lenin considerà que el paper polític del proletariat rus era molt superior del que aparentava pel seu nombre entre la massa general del país. Concedia una enorme importància al grau

elevat de concentració de la classe obrera de Rússia en les grans empreses i en els centres industrials. Desenvolupant creadorament la previsió de Marx de l'any 1856 sobre la possibilitat de la unió de la revolució proletària amb la "guerra pagesa", Lenin fa un important descobriment; demostra que l'aliança del proletariat revolucionari amb la pagesia treballadora és condició indispensable per a la victòria de la revolució democràtica i socialista. Aquesta aliança, que representa la immensa majoria de la població del país, eleva incomensurablement el paper polític del proletariat. Vladimir Iltx col·loca en un primer pla la idea clau de l'aliança de la classe obrera i la pagesia, ja en el començament mateix de la seva activitat revolucionària, en les seves primeres obres. Aquesta gran idea s'ha convertit en un dels principis fonamentals de l'estratègia i la tàctica dels partits comunistes, en la teoria leninista de la revolució proletària..."

Mes endavant, la introducció a la biografia de Lenin de la qual estan presos els paràgrafs anteriors posa de relleu característiques essencials de la fermesa revolucionària del gran dirigent bolxevic. Per la seva importància donem a continuació, textualment, la resta d'aquesta part de l'obra:

En lluita irreconciliable contra la desnaturalització de l'essència revolucionària del marxisme, de les posicions classistes del proletariat; en lluita contra el revisionisme i el reformisme, Lenin actuà vigorosament, al mateix temps,

contra les temptatives de convertir el marxisme en una col·lecció de fórmules seques, congelades, allunyades de la vida, de la pràctica. El marxisme no és un dogma, sinó un guia per a l'acció, gaudia repetir Vladimir Iltx; tota la seva activitat teòrica i organitzativa és una confirmació viva d'aquesta idea. Tota la seva obra està amarada d'una concepció creadora del marxisme, com una ciència en desenrotllament eternament viva, que exigeix una fidelitat als principis, però que no reconeix motllos ni dogmes.

Exemples brillants dels desenrotllament creador de la ciència marxista-leninista, en són, posteriorment, els documents i les resolucions dels XX i XXI Congressos del Partit Comunista de la Unió Soviètica, que han estat altament valorats pel moviment comunista i obrer internacional. Una gran contribució al desenrotllament de la teoria del marxisme-leninisme la fan els partits comunistes i obrers germans generalitzant la pràctica de la construcció socialista als països de democràcia popular, i el moviment obrer en el món capitalista.

"El marxisme exigeix de nosaltres el control més exacte, objectivament comprovat, sobre la correlació de classes i de les particularitats concretes en cada moment històric" —assenyala Lenin.— "Nosaltres, bolxevics, ens hem esforçat sempre per ésser fidels a aquesta exigència, que és una obligació indispensable des del punt de vista de tota política científicament fonamentada."

"La doctrina del marxisme-leninisme s'ha convertit en un gran instrument ideològic per a la transformació del món. Assimilada pel pensament i l'acció de milions de persones, s'ha transformat en una puixant força material. La força vital i invencible de la doctrina marxista-leninista està demostrada esplendorosament per tota la marxa del desenrotllament històric, particularment després de la gran Revolució Socialista d'Octubre. Els grandiosos objectius, proclamats audaciosament pel partit dels bolxevics —acabar amb la secular opressió dels terratinents i capitalistes, crear un nou règim social més just en el qual es millori la situació material i cultural dels treballadors; acabar amb les guerres imperialistes— engendraren la grandiosa energia revolucionària dels obrers i dels pagesos de Rússia.

Lenin descobreix teòricament la possibilitat del trencament de la cadena de l'imperialisme mundial per l'anella més feble; demostra la possibilitat de la victòria del socialisme, primer en un sol o diversos països. Sota la direcció de Lenin i del partit leninista, l'octubre del 1917 la classe obrera de Rússia posa en pràctica aqueixa possibilitat. Lenin destrueix els dogmes oportunistes dels menxevics, servidors del capitalisme, que afirmaven que a Rússia no era possible la revolució socialista degut a l'endarreriment del país, a l'insuficient desenrotllament de les forces productives i a que el proletariat era poc nombrós. Sobre aquesta base, els menxevics, Plejanov inclús, cridaven la classe obrera a la col·laboració i a la pau de classes amb els capitalistes, que amenaçaven d'ofegar la revolució **"mitjançant el puny descarnat de la fam"**.

El geni revolucionari de Lenin veia entre el vel del temps el camí de la victòria. El dirigent de la revolució preveu que únicament enderrocant el poder dels imperialistes, la dominació dels capitalistes i els terratinents, i mitjançant l'establiment del poder dels treballadors, Rússia pot liquidar el seu endarreriment, abastar i àdhuc sobrepassar els Estats més avançats. Les previsions de Lenin s'han complert.

Vencent dificultats extraordinàries, fruit del passat endarrerit del país, arruïnat de resultes de la primera guerra mundial i de la intervenció militar estrangera, així com per la invasió del feixisme alemany, el règim social socialista demostra la seva força vital invencible, la

seva gegantina superioritat sobre el sistema capitalista.

Qui gosarà parlar avui de l'"endarreriment" de la URRS? Adhuc els més obstinats enemics del comunisme han de reconèixer ara els immensos i ràpids èxits de la Unió Soviètica en el terreny de l'economia, la tècnica, la ciència, la cultura, així com la indiscutible influència que exerceixen aquests èxits entre milions de persones de tots els països del món. Els polítics i els economistes burgesos reconeixen avui que pels ritmes de desenrotllament, per les destacades conquestes en els diversos terrenys de la ciència i la tècnica, la Unió Soviètica ha sobrepassat als Estats Units d'Amèrica; que **la força principal** de la Unió Soviètica i de tot el camp socialista és la **força de l'exemple**, és allò assolit en 42 (1) anys pels pobles de la Unió Soviètica, per tots els països del camp socialista en un curt termini històric.

Ja en els anys en que la URRS només començava a redreçar-se de l'abisme de la ruïna econòmica engendrada per les guerres imperialista i civil, Vladimir Iltx veu amb claredat les immenses forces creadores i les possibilitats que oferia al poble soviètic la revolució d'octubre, el règim estatal social soviètic. I ja aleshores Lenin afirmava amb plena seguretat que a la URSS hi ha tot el que cal en abundància per a la plena construcció de la societat socialista. La industrialització socialista del país, el desenrotllament ràpid en primer lloc de la indústria pesada, la cooperació de la pagesia, la mecanització de l'agricultura, la revolució cultural: heus ací les vies principals de la construcció completa de la societat socialista indicades per Lenin, que menaren els pobles soviètics a la victòria definitiva del socialisme a la URRS.

Però el dirigent del Partit esguardava més enllà, cap al futur. Així, a la vigília de la revolució d'octubre preveu que el socialisme es transformaria gradualment, i s'estava transformant, en comunisme, en la bandera del qual figura: "De cadascun segons la seva capacitat, a cadascun segons les seves necessitats".

Lenin proclama la fórmula genial programàtica del comunisme: **"El comunisme és el poder soviètic, més l'electrificació de tot el país"**.

Ara, quan la URRS ha entrat en el període de desenvolupament de la construcció del comunisme, quan ha crescut a escala mai no vista la construcció de les bases tècnico-materials de la societat comunista, s'estan convertint en una realitat esplendorosa els més audaçs i atrevits somnis, els grandiosos plans del gran Lenin, i això per obra del PCUS i del poble soviètic.

Lenin veu clarament el futur del socialisme a l'escala internacional. Es un abrandat internacionalista, el creador de la gran ideologia de la igualtat i l'amistat entre els pobles. Li és impròpia la discriminació nacional. En el seu cor batega un ardorós amor envers tots els treballadors i oprimits de la terra. Comprèn i li és tan propera l'ànima de l'obrer i del pagès rus, indi, xinès, com la del metal·lúrgic francès, del ferroviari finlandès, del pagès polac, del pescador italià.

En tant que dirigent de la revolució socialista comprèn i aprècia millor que ningú, el despertar cap a una vida política activa, cap a una construcció històrica independent dels pobles de l'orient, secularment oprimits per les potències imperialistes-colonialistes, que junt amb els pobles de la URRS i altres països socialistes constitueixen la majoria de la població del nostre planeta. En una profunda anàlisi marxista del desenrotllament de l'imperialisme com a estadi superior i últim del desenrotllament del capitalisme, Lenin demostra científicament que el sistema capitalista, en virtut de les lleis objectives del desenrotllament de la història, marxa

(1) Escrit el 1956.

cap al seu ocàs, tot i que encara pot ocasionar no poques calamitats a la humanitat. Al final del camí de la seva vida Vladimir Ilitx demostra amb una gran clarividència que **la victòria definitiva del socialisme sobre el capitalisme a escala mundial està assegurada sense cap mena de dubte.**

Lenin està plenament convençut de la superioritat del sistema socialista, de que el socialisme és portador de forces gegantines, de que la humanitat ha passat a un nou estadi de desenrotllament amb extraordinàries i incommensurables possibilitats.

Començant pel primer Decret d'Octubre —el Decret sobre la pau— Lenin encapçala la lluita de la jove República Soviètica per la causa de la pau i l'amistat entre els pobles. El socialisme és la pau. Als països socialistes no hi ha classes explotadores que s'enriqueixin amb la guerra i la cursa armamentista. El sistema socialista, per pròpia naturalesa, és profundament humà. D'ací la lluita incansable de l'Estat soviètic per la pau arreu del món. Lenin promou i demostra els principis de la coexistència pacífica i la competició entre els dos sistemes, principis que practiquen i desenrotllen conseqüentment el Partit Comunista i el Govern soviètic.

Les idees triomfants del marxisme-leninisme, el gran exemple de les esplendoroses conquestes de la construcció socialista a la Unió Soviètica i a tot el sistema socialista mundial, exerceixen una creixent influència sobre tota la marxa de la història de la humanitat.

I com més avancem, més forta serà aquesta

influència, particularment ara, en el període de la impetuosa construcció del comunisme a la URRS. La creació d'un règim social més just que dona a l'home tots els bens i els gaudis de la vida amb els quals somniaren els millors i més nobles pensadors de la humanitat, vers els quals tendien espontàniament els treballadors, atreurà al costat del comunisme més i més nombre de població del globus terraquí.

El capitalisme con a sistema social ha caducat, està condemnat, i cap esforç dels seus defensors no podrà fer tornar enrera la marxa progressista de la història. Les idees i la foma de vida immortals de Lenin inspiren tots els treballadors en la lluita per un futur lluminós de la humanitat pel comunisme.

Com a home Lenin era infinitament atractiu. Els seus contemporanis, que tingueren la sort de conèixer-lo d'aprop, senyalen amb justesa que els trets de la seva personalitat eren el model de l'home de la futura societat comunista. En ell es conjugaven una extraordinària clarividència i sabiduria amb una extraordinària senzillesa i modèstia; el rigor i la irreconciliació envers els enemics de classe amb una emocionant atenció vers els companys, l'amor als infants, la cura constant pel benestar del poble, la fidelitat apassionada per la causa del Partit, per la causa de la classe obrera; la gran seguretat en la veritat de la justesa d'aquesta causa. "Senzill com la veritat" —deien d'ell els obrers. Es, efectivament el guia de la nova humanitat.

(Editada per l'Institut de marxisme-leninisme, Moscú 1956.)

EN EL XXX ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT DE CATALUNYA

Declaració del Comitè Executiu

El proper 23 de juliol farà trenta anys que la Partit Comunista de Catalunya, la Federació Catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol, el Partit Català Proletari i la Unió Socialista de Catalunya decidiren procedir a la unificació dels quatre partits i van fundar el Partit Socialista Unificat de Catalunya.

Des del 1935 funcionava a Barcelona un Comitè d'Enllaç dels quatre partits que preparava un Congrés d'Unificació, el qual havia de celebrar-se durant el mes d'agost del 1936. Però davant de la situació creada per la sublevació franquista, les direccions dels quatre partits van decidir dur a terme la fusió sense esperar el Congrés i —tal i com ho projectava el Comitè d'Enllaç— van constituir un partit unificat basat en els principis ideològics, polítics i organitzatius peculiars dels partits membres de la Internacional Comunista, a la qual es va adherir a través del Partit Comunista d'Espanya.

★★

Des de que va apareixer com a força social en el segle XIX, fins el 1936, la classe obrera catalana va ésser dirigida per l'anarquisme i influïda pels partits nacionalistes burgesos. La combativitat i l'esperit revolucionari dels treballadors catalans es van posar repetidament de manifest en vagues manifestacions i lluites de carrer tot al llarg de prop d'un segle, però la falta d'un veritable partit de la classe obrera va fer que aquestes lluites es malogressin una i altra vegada.

El marxisme i el leninisme, concepció científica del món, de les lleis del desenrotllament històric i de la Revolució proletària, penetraren a Catalunya lentament. Després del 1931, a l'aixopluc de les llibertats establertes per la República, de la creixent influència de les realitzacions del Socialisme a la Unió Soviètica i de la política d'unitat proletària que practicava el Partit Comunista d'Espanya, el marxisme va assolir una major

influència entre els nuclis més inquietos del proletariat català. Això va empenyer vers la unificació dels quatre partits que després fundaren el PSU de Catalunya.

Després de la desfeta dels sublevats als carrers de Barcelona, el PSU va orientar totes les energies dels treballadors i poble de Catalunya cap a l'aixafament de la sublevació militar-feixista, que era en aquell moment l'únic camí per assegurar la democràcia i consolidar les posicions del proletariat amb vistes a la conquesta posterior del Socialisme.

Actuant en estreta col·laboració amb el Partit Comunista d'Espanya i recolzant en la Unió General de Treballadors, les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya, la Unió de Rabassaires i altres organitzacions de masses, va explicar al poble el caràcter de la guerra, va mantenir la unitat antifranquista, va encapçalar la formació de l'Exèrcit Popular, va impulsar la transformació de la indústria tal com exigien les necessitats bèl·liques i es va esforçar per tal de mobilitzar tots els recursos econòmics i humans de Catalunya al servei de la lluita general contra el feixisme, mostrant la seva capacitat com a partit de Govern.

En el curs de la guerra, en la lluita per tal d'elevat l'aportació dels treballadors i poble de Catalunya al combat contra els exèrcits franquistes, el PSU es va desenrotllar i consolidar com a partit obrer de nou tipus i va sentar les bases per a que, en el pervindre, el marxisme-leninisme arribés a ser la ideologia dominant entre el proletariat català i influís en altres sectors del nostre poble.

La justesa de la política preconitzada pels comunistes —que no sempre es va pugué aplicar o que es va aplicar amb retard, degut en gran part a l'oposició d'altres forces i especialment, a l'oposició dels anarquistes— va ésser apreciada pel poble de Catalunya; el Partit va guanyar-se un gran prestigi entre les masses, va créixer

numèricament, i àdhuc no pocs lluitadors cenetistes van ingressar en ell.

En la clandestinitat, a través d'una lluita tenaç i heròica en la que van morir o sofrir presons i desterro milers dels seus millors militants, el PSU va renovar els seus lloers combatents encapçalant la resistència obrera i popular a la dictadura i organitzant la lluita en defensa dels interessos dels treballadors i poble de Catalunya.

★★

El PSU és, del del seu neixement, el més conseqüent defensor dels drets nacionals del poble català. El programa del nostre Partit inclou les aspiracions del poble de Catalunya a desenrotllar lliurement els seus propis destins i senyala les vies per a fer realitat el dret d'autodeterminació, garantint a l'ensem l'autogovern per a Catalunya i la unitat dels diferents pobles d'Espanya.

Els comunistes constituïm la força política que va veure i plantejar abans que cap altra la necessitat de superar les divisions i seqüelles de la guerra civil. Gràcies en gran part a la política de reconciliació nacional preconitzada pels comunistes a partir del 1956, la gran majoria dels espanyols comprén avui que la guerra civil fou un immens drama nacional que va beneficiar exclusivament a l'oligarquia financiera-terratinent, i amplis sectors de les diferents capes de la població s'han anat incorporant a la lluita activa per la democràcia.

A la vigília del trenta aniversari del començament de la guerra civil, la dictadura del General Franco apareix isolada de bona part de les forces que la van recolzar en el passat i arreu d'Espanya s'estén la lluita de les masses i l'exigència de canvis en les estructures polítiques, econòmiques i socials que situïn el nostre país a l'hora d'Europa i del món.

La pressió popular a favor de canvis és tan forta, que fins els immobilistes del règim es veuen obligats a presentar-se com innovadors, a prometre canvis en l'estructura de l'Estat, del Moviment, dels Sindicats, etc. en un esforç desesperat i inútil per guanyar temps i retardar la inevitable desaparició de la dictadura.

Però el país no vol lleis fonamentals, referèndums ni restauracions monàrquiques que se li anuncien, sinó llibertat autèntica per a totes les idees i tendències polítiques i un sistema que permeti al poble, a través dels seus representants elegits, governar-se a si mateix.

Per tal d'avançar en aquesta direcció, els

comunistes proposem la celebració d'un encontre de representants de tots els partits, grups polítics, associacions i personalitats, d'esquerra i de dreta, del país i de l'exili, que expressés la voluntat comuna de cancellar la guerra civil i de crear un clima de respecte mutu i de convivència civica basat en l'establiment de la sobirania popular.

A la vegada, els comunistes cridem a aquestes mateixes forces i personalitats, al poble en general, a reclamar l'amnistia per als presos i exiliats polítics, l'aixecament de les sancions, el sobreseïment dels processos pendents i la fi de la repressió. Posar fi a la repressió política i reparar les seves conseqüències és la més urgent i fonamental mesura per a liquidar les seqüelles de la guerra civil i per a facilitar que els problemes polítics i socials a Espanya siguin resolts sense noves guerres civils ni convulsions sagnants.

La multiplicació de les accions de masses, en les quals participen sovint junts obrers i estudiants, sacerdots i intel·lectuals, joves i dones de totes les ideologies i classes socials, demostra la viabilitat de la vaga nacional pacífica que els comunistes preconitzem com a mitjà per enderrocar els obstacles que s'oponen a la democratització del país.

L'extensió i desenrotllament de la lluita de masses fins arribar a la vaga nacional —que constitueix la via més segura i incruenta per a conquistar la democràcia— exigeixen un desenvolupament paral·lel de les forces organitzades del Partit, avantguarda dirigent d'aquesta lluita.

El Comitè Executiu del PSU crida als comunistes catalans a celebrar el XXX Aniversari del Partit impulsant les lluites parcials de les diverses capes del poble per les seves reivindicacions econòmiques i polítiques, amb la perspectiva de la vaga nacional, creant nous comitès i noves cel·lules del Partit en els centres de treball i d'estudi, en barris, pobles i ciutats; atreïent a les nostres files als millors lluitadors antifranquistes de la nova generació; incorporant a les organitzacions del Partit als militants veterans que per vicissituds o dificultats de la clandestinitat van quedar al marge d'elles; difonent entre les masses les publicacions del Partit; contribuint a l'èxit de la campanya d'ajuda econòmica que ha d'assegurar al Partit els mitjans financers necessaris per a continuar i estendre el seu treball.

★★

El PSU arriba al seu XXX Aniversari havent assolit la maduresa d'un veritable Partit revolucionari que marxa al front de la

clase obrera i del moviment de masses de Catalunya. Això ha estat possible perquè, conjuntament amb el Partit Comunista d'Espanya, hem menat incansablement la lluita sota els principis del marxisme-leninisme, i hem actuat i actuem en la pràctica com un sol partit dels comunistes de tot Espanya.

El XXX Aniversari del PSU cal que marqui un nou i vigorós avanç en el creixement del Partit dels comunistes catalans, instru-

ment insubstituïble en la lluita del proletariat de Catalunya per les llibertats democràtiques del poble i per una nova societat en la qual l'explotació, la misèria, la guerra i l'ignorància no hi tindrien cabuda.

Juliol del 1966.

EL COMITE EXECUTIU
DEL PARTIT SOCIALISTA UNIFICAT
DE CATALUNYA.

MANIFEST PER UNA UNIVERSITAT DEMOCRÀTICA

Els que firmen aquest manifest, estudiants, professors, graduats universitaris, professionals de la ciència, la tècnica, la literatura i les arts, junt amb altres persones interessades per la Universitat, ens dirigim a l'opinió pública per a informar-la sobre l'estat de l'ensenyança superior a Espanya,

proposar-li una perspectiva de renovació d'aquesta i demanar-li que prengui com a cosa pròpia una tasca el compliment de la qual importa a tot el país: aconseguir una Universitat capaç de dominar els problemes tècnic i socials de l'època, una Universitat democràtica.

I. — LES CAUSES DE L'ENDARRERIMENT UNIVERSITARI ESPANYOL

1. Espanya presenta en tots els aspectes de la seva vida universitària un considerable endarreriment si se la compara amb altres països de la seva àrea geogràfica i històrica, o amb allò que ella mateixa havia estat en un passat no remot. Doncs la Universitat espanyola ha sofert en alguns aspectes durant els darrer decennis una involució. Algunes causes d'aquest retrocés rebassen l'àmbit universitari: es tracta, abans que res, de la degradació de la vida cultural espanyola com a conseqüència de l'emigració científica, artística, literària i universitària causada per la guerra civil i per la supressió de les llibertats polítiques i civils, mantinguda fins als nostres dies. El mateix endarreriment de la Universitat i la societat espanyoles reforça, per altra banda, aquesta tendència emigratòria, tal i com succeeix amb la població obrera i camperola, i avui l'emigració universitària és sobretot sensible en branques científiques de gran importància per a la cultura moderna, com la física teòrica, la investigació bàsica matemàtica, les ciències biològiques, la lingüística, etc.

com són l'Ordenació de l'ensenyança mitja el 1938 i de l'ensenyança universitària el 1943.

Altres causes del nostre endarreriment universitari han de buscar-se en l'exacerbació durant aquests anys de defectes antics de la vida acadèmica, o en la perduració de trets d'aquesta els quals, justificables en la seva època d'origen, manquen avui d'adequació a la realitat. Tal és, per exemple, el burocratisme centralista de la política universitària en general, i, en particular, del sistema de provisió de càtedres, el qual, mentre impedeix la formació d'escoles científiques i culturals, no compleix amb la funció d'evitar la tendenciositat. Ans al contrari, les oposicions a càtedres universitàries s'han convertit durant aquest període en un instrument de censura intel·lectual exercida per l'administració mateixa o bé a través de l'estratègia del domini dels tribunals d'oposició per grups dominants políticament dins de l'Estat. També es troben entre aquestes causes d'origen antic, la precarietat del professorat no-numeric i el predomini de formes d'ensenyança que avui ja no poden ésser sinó subsidiàries, com la lliçó de càtedra ineficaçment impartida a centenars d'alumnes a la vegada.

En darrer lloc, hi ha un tercer grup de causes del nostre endarreriment universitari

que són especialment lamentables: la destrucció inflexible dels pocs conats de renovació que va produir la Universitat espanyola en les primeres dècades del segle, exemplificables senyaladament per la Universitat Autònoma de Barcelona i per algunes iniciatives de la Universitat de Madrid que, per aquells mateixos anys, van deixar traça en la història de la cultura espanyola. Res semblant ha pogut reneixer darrera la façana d'algunes institucions burocràtiques que intenten endebades continuar per aquell camí sense l'esperit de llibertat que el va obrir.

2. L'acumulació de tots aqueixos mals fa inviable la Universitat espanyola. Els mateixos causants de la seva crisi es troben avui davant la necessitat de superar la contradicció oberta entre aquesta Universitat,

II. — L'ACTUAL POLITICA UNIVERSITARIA DE L'ADMINISTRACIO

1. La Universitat espanyola es troba avui en una cruïlla, davant dos possibles camins que emprendre per tal de donar resposta a la incitació que, en el seu endarreriment, reb de la vida real de la societat.

Un és el camí que senyalen les recents disposicions administratives: Aquest camí vol portar a una institució de pur rendiment tècnic, indigna del nom d'Universitat en perdre tot horitzó cultural, moral, ideal i polític. Es tracta d'una institució en la qual el professorat en general i l'Autoritat Acadèmica en particular —doncs les dignitats acadèmiques, consumant-se el procés ja en curs, quedarien definitivament rebaixades a la categoria d'autoritats—, en comptes de compondre amb els estudiants una Universitat, es converteixen en repressors d'aquests, per evitar que qualli dins la Universitat la lleugeresa de vida social que cada promoció d'estudiants duu amb ella a les aules. Les mesures actualment aplicades a la Universitat tendeixen a fer d'ella una simple fàbrica d'especialistes que possibiliten mecànicament el funcionament de l'economia i la satisfacció de les necessitats tècniques-educatives i administratives que aquella suscita. Ja avui s'intenta extirpar de la Universitat tot allò que, per l'esforç d'estudiants i professors li queda encara de formació oberta i desinteressada: s'intenta arrabassar als organismes estudiantivols llurs funcions culturals per tal de convertir-los en simples

III. — LA PERSPECTIVA DEMOCRATICA DE LA UNIVERSITAT

1. Aquest segon camí és el de la Reforma Democràtica de la Universitat, i constitueix, en l'àmbit tècnic, l'única possibilitat de que el progrés tècnic sigui també progrés so-

anacrònica a causa de la seva inicial inspiració política, i el desenrotllament de les forces econòmiques dins la societat espanyola com en tot el món.

3. Ha estat la resolta actitud dels estudiants i dels professors més conscients allò que ha obligat a l'actual Administració a intentar sortir de l'immobilisme i de l'absència de concepcions positives que l'han caracteritzat durant tants d'anys. Les accions dels estudiants espanyols, especialment a partir dels esdeveniments de 1956 a Madrid i de 1957 a Barcelona, són el punt d'arrencada per a una renovació de la vida universitària espanyola. Es necessari tindre-ho present per entendre que només l'esforç sense reserves, resolutament orientat a lluitar contra les causes de l'actual situació, pot obrir camí a solucions veritables.

agències de negociació d'horaris, regulacions d'examen i altres qüestions tècniques; s'expulsa de la Universitat, quan es pot, es persegueix i calumnia, en tot cas, als professors que no es resignen a aquesta burocràtica condició d'illibertat. I es completa l'enviliment de la Universitat amb l'oferiment de millores econòmiques a aquells que acceptin aqueix estat de coses o aqueixa perspectiva. Però a aquestes millores hi té dret des de fa molts anys el professorat universitari, el treball del qual es pagat irrisoriament o no es pagat en absolut.

2. Subjacent a la via tecnocràtica imposada a la Universitat hi ha el principi de que és possible dirigir una societat moderna, o en vies d'ésser-ho, mitjançant un dispositiu de gestió tècnica dominat des de dalt sense la intervenció del poble governat. Aquest principi orienta l'intent d'aconseguir que el procés tècnic —acceptada al cap de decennis d'anquilosat tradicionalisme la seva inevitabilitat—, no vagi acompanyat del corresponent progrés social. Aquest pla ha d'acabar en un fracàs, doncs les forces que mouen el progrés tècnic són, en última instància, forces socials, i només poden ser duradorament actives si compten amb les formes d'organització socials que els hi correspon. En aquesta consideració es basa l'altra perspectiva, el camí per qual la Universitat espanyola pot superar la seva crisi.

cial, així com, a la llarga, l'única possibilitat del propi progrés tècnic.

Cap reforma universitària pot realitzar-se amb eficàcia duradera si no intervenen de-

cisivament en la seva elaboració els més directament afectats per ella, els estaments universitaris, i aquells que tenen que aportar els medis necessaris per a realitzar-la, es a dir, la societat en general. Ni els universitaris espanyols ni la societat espanyola han pogut intervenir adequadament en l'elaboració de les reformes decidides per l'Administració actual, ja pel simple fet de que no existeix en el nostre país cap representació autèntica dels ciutadans.

En aquesta circumstància es posa de manifest la vinculació dels problemes universitaris amb els de la societat en general. El moviment universitari democràtic no pot proposar-se abarcar íntegrament aquests darrers. Però pot senyalar quins són en el seu propi terreny els canvis necessaris per a que la Universitat pugui contribuir a la solució d'aquells problemes socials.

2. Es abans que res necessari un canvi en la concepció de l'ensenyança superior. Aquesta ha de deixar d'ésser un privilegi reservat a les classes econòmicament altes i damunt del qual es funda a més un segon privilegi: el de reservar als seus membres, únic sector de la població que consegueix normalment títols acadèmics, importants funcions de gestió social.

La necessitat d'aquest canvi no obeeix solament a motius de justícia, els quals són evidents. Succeeix a més que en una societat moderna augmenta constantment el nombre de funcions per a l'acompliment de les quals és necessària una alta qualificació cultural de nombrosos individus. Aquesta necessitat no podrà satisfer-se amb l'actual concepció de la Universitat a Espanya.

Les primeres mesures que han de prendre's per tal de promoure aquest canvi són: un gran augment del nombre de places de l'ensenyança superior i la destrucció de les barreres classistes, manifestades ja en l'ensenyança mitja, que funcionen avui amb irracionals criteris de selecció de la joventut espanyola.

3. Junt amb la concepció bàsica de l'ensenyança universitària, ha de canviar el seu contingut i l'organització d'aquest. La Universitat ha d'abandonar l'estimació de les matèries per raó de llur dignitat tradicional i passar a valorar-les per la seva validesa per a dominar intel·lectualment la realitat. Al mateix temps ha d'admetre una àmplia varietat dels diversos centres d'ensenyança superior ja tocant a la seva organització.

En aqueixa necessària varietat s'ha de respectar el pluralisme cultural i lingüístic del país. La societat espanyola és multinacional. La Universitat espanyola ha de deixar d'ésser, com és avui, un instrument d'opressió de diverses cultures nacionals. Aquestes han de comptar amb les universitats com a centres de consolidació i desplegament de la seva peculiaritat. En aquest

punt s'inclou també el problema de les relacions entre la investigació i l'ensenyament. La Universitat no pot desempenyar avui el seu paper si no intervé amb gran pes en la programació i l'execució d'una política coherent d'investigació pura i aplicada.

4. El freqüent canvi en l'exercici de les funcions socials tècniques, començant pel treball de l'obrer industrial, és un tret típic del present. També ho és l'especialització dels coneixements. Tots dos junts formen una paradoxa que determinarà els problemes de l'ensenyança en un futur no llunyà. L'única resposta adequada a aquest problema resideix en aconseguir una formació intel·lectual molt ampla dels joves. El canvi aquí necessari consisteix en trencar amb la tradició d'una Universitat limitada a facilitar títols d'especialització.

En aquest punt es fa molt visible el caràcter nociu, agreujador de problemes, que té el model d'institució burocràtica subjacent a les actuals intervencions de l'Administració a la Universitat. L'Administració està justament tendint a fraccionar la Universitat en compartiments professionals, dividint els estudiants i enfrontant-los als professors. La comunicació més intensa possible entre els diversos sectors de la Universitat és, tanmateix, la base per a que es desenrotlli una mentalitat àgil capaç de fer front a les exigències de la realitat moderna.

La convivència universitària no ha de concebir-se com una simple coincidència determinada per la necessitat d'obtenir títols d'especialista: l'universitari, estudiant o professor, no ha de veure's obligat a deixar part de la seva humanitat fora de les Facultats. Per això també, i no solament per les raons abans esmentades, totes les implicacions culturals, socials, ideals i polítiques del saber i de l'educació són tan universitàries com els temaris d'examen.

5. A la finalitat d'una vida universitària així concebuda, adequada a les necessitats avui reals i al respecte de l'individu, poden servir procediments didàctics com els cursos per a estudiants de totes les Facultats, els instituts interdisciplinaris, etc. Però, tenint compte de les circumstàncies actuals, el camí comença per la supressió de la censura que pesa sobre les activitats culturals dels estudiants: conferències, cercles d'estudi, seminaris espontanis (no inclosos en els programes de cap assignatura), sessions i activitats artístiques, publicacions i, en general reunions de tracte lliure i democràtic. En el curs dels darrers anys, els estudiants espanyols han aconseguit crear nombroses formes d'autèntica vida universitària que avui es troben en perill, però que han de considerar-se com una prometedora base de partida per arribar a una Universitat satisfactòria des del punt de vista de la formació multilateral dels universitaris.

IV. — LA LLIBERTAT UNIVERSITARIA

1. La reforma democràtica de la Universitat no imposa necessàriament una solució única al problema de les relacions entre aquesta institució i l'Estat. Doncs no és obligat admetre que l'únic ens públic propietari d'Universitats hagi d'ésser l'Estat. Aquestes són qüestions tècniques jurídiques, les diverses solucions de les quals poden ésser totes o algunes compatibles amb una Universitat democràtica. Única exigència d'aquesta és que cap centre universitari sigui domini d'un grup polític, religiós o ideològic en general. Els centres culturals d'aquesta naturalesa poden ser convenientes per a una vida intel·lectual diversificada i rica, però no poden considerar-se institucions directament al servei de la societat com ha d'ésser-ho la Universitat: aqueixos centres serveixen directament al centre que els posseeix o domina, i només a través d'ell poden servir a la societat.

El problema de la llibertat universitària no es planteja essencialment entorn al tema de l'ensenyança privada o de grup. Plantejar-lo així és, sovint, un expedient per tal d'amagar el seu veritable contingut. Aquest consta de les següents reivindicacions:

2. a) **Caràcter democràtic i representatiu dels òrgans acadèmics.**

Totes les dignitats acadèmiques i tots els òrgans de govern de la Universitat han de ser elegits pel professorat i els estudiants. La composició de l'electorat pot variar en cada cas. Per a càrrecs responsables de l'execució de la política universitària, com és, senyaladament, el de Rector, ha de comptar-se amb un ampli cos electoral basat en el principi de la representació igual dels diversos estaments universitaris. Només així pot acabar-se definitivament amb l'actual situació antinatural d'uns Rectors que regeixen contra els estudiants i gran part del professorat.

Cap càrrec universitari ha d'ésser cobert per temps indeterminat. L'Administració no ha de tenir cap facultat de veto sobre els elegits.

Els òrgans col·lectius de gestió, com les Juntes de Facultat i el Claustre General, han de disposar de facultats decisòries. Davant d'aquests organismes han d'ésser responsables els dignataris per ells elegits. La participació estudiantívola en tots aquests òrgans ha d'establir-se sempre sobre la base de la igualtat de representació amb els altres estaments universitaris.

b) **Llibertat d'ensenyança.**

Durant els darrers decennis la llibertat d'ensenyança ha estat coartada a la Universi-

tat espanyola mitjançant tres procediments: la implantació coactiva d'una ideologia oficial, el domini dels tribunals d'oposició a càtedres pel poder polític, i les mesures disciplinàries. El primer d'aqueixos tres procediments ha anat perdent la seva eficàcia. Els altres dos segueixen essent, en canvi, substancialment tan implacables com en el temps de la post-guerra.

La reforma democràtica de la Universitat exigeix, doncs, la liquidació d'aquests instruments d'opressió de la llibertat d'ensenyament. La desaparició de la ideologia estatal i la supressió dels estatuts disciplinaris tirànics poden aconseguir-se per simples disposicions legals, doncs ni la una ni els altres tenen arrels en els medis universitaris. Tocant a l'obstacle posat a la llibertat d'ensenyança per l'actual sistema de provisió de càtedres vitalícies, sembla que en aquest sentit urgeix eliminar la possibilitat de discriminació política i ideològica a l'accés a la docència. Entre les diverses mesures eficaces que per a això poden arbitrar-se, a títol provisional es troben la descentralització de les oposicions, avui a càrrec de tribunals fàcilment manipulables i el recurs a mantenir allunyades d'aquelles a figures destacades de la vida científica i cultural actualment absents de la Universitat.

c) **Llibertat d'investigació.**

A causa de la caducitat de la ideologia oficial, la investigació és avui freqüentment lliure en la pràctica de la Universitat espanyola. No obstant, la reforma democràtica de la Universitat exigeix la implantació explícita d'aquesta llibertat i l'eliminació de les barreres que s'oposen a ella, especialment a través de la concessió de fons i beques d'investigació.

Els xocs, sempre possibles, entre l'exercici de la llibertat d'investigació i les necessitats de programar aquesta, han d'obviar-se o paliar-se a través de la participació de la Universitat en l'elaboració de la política científica (teòrica i aplicada) nacional.

d) **Llibertat d'expressió.**

Les llibertats d'ensenyança i investigació són només una part de la llibertat intel·lectual de la Universitat. Aquesta inclou, a més, la llibertat de paraula dins el recinte acadèmic i la llibertat de la Premsa Universitària, estudiantívola o no, així com la llibertat en l'ús de qualsevol altre mitjà de comunicació, de les activitats culturals en

general dels professorat i dels estudiants.

e) **Llibertat d'associació.**

La llibertat d'associació és l'única garantia de l'exercici de les altres llibertats, i implica la de reunió. La llarga lluita dels estudiants per aconseguir-la, i els esforços

de sectors del professorat en el mateix sentit, tenen que culminar en la seva completa implantació. A falta d'ella, qualsevol altra llibertat que es consiguessi quedaria sense consolidar, a mercè de les intervencions autoritàries de l'Administració.

V. — VERS UNA UNIVERSITAT DEMOCRÀTICA

Gràcies al continuat esforç dels estudiants, la Universitat espanyola es troba avui en una etapa de transició que conté germes de la futura institució democràtica. En aquesta fase transitòria, el moviment universitari democràtic es proposa com a finalitat principal la consolidació institucional dels organismes estudiantívol representatius, el seu ulterior desenvolupament i la integració dels altres estaments universitaris a la tasca de promoure una Universitat democràtica. Mesures pràctiques a prendre per a aquesta fi són:

a) Crear i consolidar allà on ja existeixin organismes universitaris democràtics, i impedir que se'ls despulli de les funcions i prerrogatives que són de llur competència per la seva autèntica representativitat.

b) Constituir comissions mixtes de professors i estudiants per a l'elaboració detallada de la Reforma Democràtica de la Universitat.

c) Celebrar el Congrés Nacional d'Estu-

dients al qual aspiren aquests des de fa anys.

d) Programar un Congrés Nacional Universitari, amb representants autèntics de tots els estaments de la Universitat.

Els principis continguts en aquest manifest no constitueixen més que la inspiració inicial d'una Reforma Democràtica de la Universitat. No són en si mateixos solucions tècniques a problemes tècnics. Però l'autèntica resolució d'aquests en el marc d'una vida social adequada per a homes contemporanis no pot prescindir d'aquesta inspiració mínima. Amb ella la Universitat espanyola ha d'evitar la seva conversió definitiva en un aparell oprimint que aprimeix a la vegada les consciències i emprendre el camí que li permeti arribar a ésser el més alt reflexe d'un poble tan plural com és el nostre. La Universitat ha de prendre en les seves mans la causa de la llibertat de la cultura i insertar-la en l'ample horitzó de la lluita per la llibertat dins la societat espanyola.

Març 1966.

IV REUNIO COORDINADORA NACIONAL

DECLARACIO

El Curs que ha acabat.

L'experiència més generalitzada i la més significativa en el camp del sindicalisme universitari, durant el Curs que acaba, ha estat el fracàs que ha suposat l'intent de constitució de les APE. El Decret que regulava aquestes associacions (B.O. 7-IV-66) havia estat ja refusat a finals de Curs 1964-65 pels representants estudiantívol de diversos Districtes. A principis del present Curs, diverses Facultats i Escoles de Madrid, Oviedo, Barcelona, València... expressen rotundament llur desaprovació a les APE mitjançant l'abstenció o vot en blanc a les eleccions oficials convocades per l'Autoritat Acadèmica. Al llarg del Curs, les APE que

aconsegueixen constituir-se en algunes Facultats amb prou feines poden articular-se i cobrir una apariència d'organització sindical. Els organismes superiors queden, doncs, com l'antic SEU, lluny dels estudiants i, a més, mediatitzats i sense una base autènticament representativa. En els Congressos de les APE celebrats a Granada i a Segovia no queda ja res de les aspiracions estudiantívoles expressades en el Curs 1964-65. A finals de Curs, la ruptura formal de diversos Districtes i Facultats —València, Pamplona, Bilbao, San Sebastià— amb les APE confirma de manera definitiva el seu fracàs.

Per altra part, a les Facultats en les quals

fou possible organitzar unes eleccions lliures, es a dir; controlades pels mateixos estudiants, i que, per tant, asseguraven una autonomia de gestió, s'anaren creant organismes independents que són els que han jugat un paper sindical actiu. En alguns Districtes —Barcelona, Pamplona, San Sebastià— aquests organismes han elaborat bases i principis de llur pròpia organització, constituint-se en sindicats democràtics, a sigui; autònoms i representatius.

La tercera característica important d'aquest Curs ha estat la política repressiva que s'ha adreçat contra la posició de la gran majoria d'estudiants que rebutjaren les APE, es a dir, contra els estudiants que s'han organitzat democràticament, i també contra els sectors de professors i d'intel·lectuals que recolzaren aquesta actitud. El gran nombre d'expedients a estudiants i professors, així com les multes i detencions, primer a Madrid —5 catedràtics expulsats i més de mig centenar d'estudiants expedientats—, després a Barcelona —14 expulsions, 20 pèrdues de condició d'estudiant, 70 professors no numeraris expedientats, multes a professors i intel·lectuals, 24 pagaments de doble matrícula, tancament de tota la Universitat...—, si bé no ha paralitzat totalment la vida universitària, ha creat, si més no, una situació de crisi profunda en la mateixa.

El fracàs de les ARE i la constitució d'organismes democràtics s'explica en una mateixa actitud dels estudiants, aquella que els va portar a rebutjar les jerarquies no electes del SEU durant el Curs 1964-65. L'anàlisi del Decret exposat en la 2^a R.N.C. és significatiu:

"...questió prèvia a l'anàlisi del Decret és senyalar el seu vici d'origen; en la seva elaboració no hi han intervingut els representants electes dels estudiants, i correspon a ells sentar les bases i reglamentar el nou sindicat, per tal de que, d'acord amb aquestes bases, el Govern dicti les Lleis necessàries per al seu compliment.

"El Decret tampoc accepta les característiques de llibertat que tot Sindicat ha de posseir; aquesta llibertat xoca amb:

"— Allò ja exposat respecte del seu origen.

"— La imposició d'una Comissaria per al SEU.

"— L'organització interna, que concedeix als Ministeris el poder d'elaborar les reglamentacions oportunes.

"— La seva obligatorietat.

"— I, encara que el Decret concedeixi l'electivitat a tots els seus nivells, això no fa que un Sindicat sigui autènticament representatiu i democràtic, puix que els repre-

sentants sindicals no gaudeixen de poders reals de GESTIO."

Com va acabar de confirmar la Reglamentació, la justesa d'aquest anàlisi es va fer patent amb les desproporcionades atribucions concedides als Rectors i Degans i en els detallats articles establint les formes i possibilitats de sancionar als estudiants.

Contràriament, l'auge dels organismes independents ha d'explicar-se, precisament, pel seu caràcter democràtic i, en definitiva, pel suport compromès de la gran majoria dels estudiants que representaven.

La negativa al diàleg per part de l'administració i les dures sancions que s'han imposat a professors i estudiants no han conseguit deturar, encara que l'han condicionat, el moviment estudiantívol per un Sindicat Democràtic. Això, en canvi, ha possibilitat clarificar diversos aspectes de la problemàtica universitària que tenim plantejada:

En primer lloc, que la situació conflictiva en el marc estudiantívol no radica entre dues tendències distintes del sindicalisme universitari (les APE no representen ni tan sols una tendència), sinó entre els estudiants que desitjen discutir i constituir llur propi marc sindical, i el recel dels poders públics que pretenen modelar-lo a priori, es a dir, comprometre'l amb unes determinades estructures.

En segon lloc, el problema afecta directament al conjunt de la Universitat donat el seu estat atrofic que la incapacita per a desempenyar les funcions que li són encomanades, degut a:

—El seu caràcter classista.

—La seva estructura orgànica antidemocràtica.

—La seva incapacitat per a promoure el desenrotllament de la investigació científica i la lliure confrontació de les idees.

—La seva formació exclusiva i deficitària tècnica.

—La seva desvinculació dels problemes objectius que la dinàmica social planteja, tal com s'expressa en la carta dels trenta-set catedràtics de la Universitat de Barcelona —**"El problema, com a ningú escapa, rebassa el simple àmbit d'unes associacions estudiantívoles."**

En aquesta conjuntura de la crisi universitària, amb unes APE viciades en el seu origen i fracassades en la pràctica, és una ingenuïtat pensar que una reforma de les APE pugui constituir, ni la reforma desitjada pels estudiants, ni tan sols una base susceptible d'actuar dinàmicament sobre la problemàtica global universitària i social. La nova Reglamentació, si es duu a terme, complirà el mateix paper que la del Curs

passat; un intent endebades de desorientació dels estudiants i, a la vegada, retrasar uns mesos més la veritable solució. I, en tot cas, amb la nova reforma es tracta de donar una base legal que justifiqui la "il·legalitat" dels organismes que estan creant els propis estudiants.

A la vista de tot el que s'ha exposat, els representants de:

—Sindicat Democràtic dels Estudiants de la Universitat de Barcelona (Filosofia i Lletres, Econòmiques, Dret, Medicina, Ciències, Arquitectura, Enginyers Industrials, Comerç, Perits Industrials, Perits Agrícoles, E.S.A.D.E., I.Q.S., Aparelladors, Farmàcia i Belles Arts);

—Sindicat Democràtic dels Estudiants de Guipúscoa (Econòmiques, Enginyers, Dret, Filosofia, Perits i Comerç);

—Cambra del Districte de Madrid (Ciències Polítiques i Econòmiques, Arquitectura, Enginyers Industrials, Enginyers de Monts, Comissions de Ciències, Filosofia i Medicina);

—Cambra de Districte de València (Filosofia, Dret, Ciències, Medicina);

—Facultat d'Econòmiques i Escola d'Enginyers de Bilbao;

—Comisió pro-Sindicat Lliure de Santiago de Compostela (Filosofia, Farmàcia, Ciències, Medicina i Dret);

—Oposició Democràtica Sindical de Sevilla,

constituïts en Reunió Nacional Coordinadora (RNC), considerem:

A — Les condicions mínimes i l'únic camí possible per arribar a una normalització sindical estudiantívola:

1. Cessament de la repressió acadèmica, governativa i militar sobre els estudiants per motiu d'activitats sindicals. Retirada de les sancions als estudiants de la Universitat de Barcelona, i sobresseïment de l'auto de processament de la Junta de Delegats del Sindicat Democràtic. Retirada de les sancions als professors; Aranguren Tierno Galvan, Montero Diaz, Aguilar Navarro, García Calvo, de la Universitat de Madrid; i al Professor Sacristan junt amb els setanta professors no numeraris expedientats al Districte de Barcelona pel suport que van donar a les reivindicacions estudiantívoles.

2. El reconeixement formal per part de les autoritats dels organismes sindicals re-

presentatius creats en alguns Districtes pels estudiants durant aquest Curs. Els representants sindicals, amb independència del sistema mitjançant el qual ha estat elegits, han de tenir garantit l'exercici de les seves funcions amb ampli marge de seguretat.

3. El Sindicat ha d'ésser creat pels propis interessats, sense limitacions ni condicions tocant a organització i principis. Considerem necessària la celebració d'un Congrés Nacional d'Estudiants en el qual, en base a una representació per Centres i Districtes (mai per tendències) i sense interferències de cap tipus, es constitueixi un Sindicat Democràtic després de la lliure discussió dels seus principis i Estatus.

B — La primera etapa a cobrir per arribar al Congrés Nacional és la celebració d'unes eleccions lliures que assegurin la representativitat dels estudiants a l'esmentat Congrés. Per a que unes eleccions siguin totalment lliures és necessari:

—Que siguin representatives (llibertat per a tots els estudiants a elegir i ésser elegits).

—Que siguin organitzades i controlades pels mateixos estudiants.

—Que l'Autoritat Acadèmica no disposi d'atribucions intervencionistes en les eleccions.

Tocant als elegits;

—Que no depenguin en llur actuació més que dels estudiants que els ha elegit.

—Que les mesures de control siguin exercides pels estudiants i no per les Autoritats Acadèmiques ni per altres institucions.

C — Davant d'aquesta perspectiva, una mostra de voluntat de diàleg per part del Govern, seria la derogació del Decret regulador de les APE, el reconeixement dels representants elegits en unes eleccions lliures i l'acceptació de les conclusions del Congrés Nacional d'Estudiants. Això constituiria un pas decisiu vers la solució de l'actual crisi.

Barcelona, 2 de juliol del 1966.

SIGNAT: Barcelona, Bilbao, Guipúscoa, Madrid, Pamplona, València, Valladolid, Santiago de Compostela, Sevilla.

(Pamplona i Valladolid s'han adherit a aquesta Declaració amb posterioritat a la celebració de la R.N.C.)

**CARTA A ANTONI JOAN CREIX, CAP
DE LA BRIGADA D'INVESTIGACIO SOCIAL
DE BARCELONA, QUE ANAVEN A ENTRE-
GAR UN GRUP D'UN CENTENAR DE SA-
CERDOTS EL DIA 11 DE MAIG DEL 1966.**

Sr. D. Antonio Juan Creix,

Inspector Jefe de la Brigada de Investi-
gación Social.

Sr. Inspector:

En gran modo angustiados por las situa-
ciones de violencia que se van sucediendo
en nuestra ciudad, y habiéndonos enterado
del trato inflingido al estudiante de la
Escuela Especial de Ingenieros Industria-
les, Joaquin Boix Lluch, queremos patenti-
zar públicamente nuestro animo contrario
a este hecho y a esta situación, y nuestro
deseo de que todos los hombres de buena
voluntad lleguen a aceptar como norma
válida de conducta la que dimana de aque-
llas enseñanzas acerca de la dignidad de
la persona humana, que, con tanta clari-
dad, ha afirmado la Iglesia, y que asi-
mismo fueron promulgadas por la "Decla-
ración Universal de los Derechos del Hom-
bre".

Queremos, pues, recordar, con ánimo pas-
toral y como conciudadanos, que:

"Ninguna persona será sometida a tor-
tura ni a penas o tratos crueles, inhumanos
o degradantes." (Declaración Universal de
los Derechos del Hombre, art. 5º.)

"Todo ser humano tiene derecho al res-
peto de su persona." (Encíclica "Pacem in
Terris", nº 10.)

Original castella extret de la INFORMA-
CIO PRIVADA ALS MILITANTS editada amb
la declaració de solidaritat vers els sacer-
dots agredits feta per vint-i-dos moviments
i associacions d'apostolat seglar de Barce-
lona (Impremta de Montserrat. Dipòsit Le-
gal B. L9048-1966).

"Todo ser humano tiene derecho a la
integridad física." (id. nº 9.)

"Descendiendo a consecuencias prácticas
de máxima urgencia, el Concilio inculca el
respeto al hombre... cuanto viola la inte-
gridad de la persona humana, por ejem-
plo... las torturas morales o físicas... y
otras prácticas parecidas son en si mismas
infamantes, degradan la civilización huma-
na, deshonran más a sus autores que a sus
víctimas y son totalmente contrarias al
honor debido al Creador." (Concilio Vaticano
II. Constitución Pastoral sobre la Iglesia en
el mundo actual, Cap. II, nº 27.)

"Quienes sienten u obran de modo dis-
tinto al nuestro en materia social, política
e incluso religiosa, deben también ser obje-
to de nuestro respeto y amor. Cuanto más
humana y caritativa sea nuestra compren-
sión íntima de su manera de sentir, mayor
será la facilidad para establecer con ellos
el diálogo." (Id. nº 28.)

Tales son las enseñanzas que nos han
movido a nosotros, sacerdotes de la dió-
cesis de Barcelona, e exteriorizar el deseo
de que también usted promueva, para con
los ciudadanos un trato que esté confor-
me con ellas.

Barcelona, 11 de mayo de 1966